

که اگر مرمت نشود خدای نخواست بر سر همه خراب خواهد شد مال همه است باید صاحب خانه معایب را بداند و چاره کارکنان او را اندیش بدهد و باید بکار ببرند اوم اطلاع داشته باشد و آنرا می توان گفت که کوس بدبختی ما را در انتظار جهان زده اند دیگر اگر ما واقفاً بخواهیم در خانه خودمان بنشینیم کور کورانه و بخواهیم معایب خود را بیوشانیم کوربا خودمان را اغفال کرده ایم برای حصول این مقصود در يك جلسه دیگر احوال و اوضاع حاضر و معسک را کاملاً با اطلاع نمایندگان معترم خواهیم رسانید تا همگی بدانند که وضع چه چیز است و مخاطراتی که مملکت را احاطه کرده است کدامست و تأمل فرمائید که آیا وقتان رسیده است و اگر وقت آن رسیده است که همان کار را بکنید و بکنیم که در چنین موارد مشکله در تمام دنیا کرده اند و آن اینست که در تمام ممالک بکسانی که اعتماد دارند اقتداراتی داده اند که آنها بتوانند با اطمنان خاطر با اصلاحات لازمه موفق شوند و آن اندک فرصتی که باقی است آنرا کاملاً صرف مرمت خرابیها بکنید و تکی که ملت و مجلس شورای ملی در این عقیده با کابینه اتفاق داشته باشند فعلاً نه قولاً آنوقت فی الحقیقه می رسیم بآن شاهراهی که سرمایه فلاح و صلاحست در تمام روی زمین و آن نقطه دیگر تکمیر که ضروری میگردیم که اتحاد باشد بدست می آوریم.

رئیس - بنده در این مورد عیال اکذنا میکنم. مرض تبریک یا بوزاری عظام و گمان میکنم که مجلس هم در این عقیده با بنده همراه باشد برای این که در چنین موفی که آقایان وزرای عظام با بزرگی را که بدوش گرفته اند و ملت مستحیبت هم هستند در واقع تبریک دارد و جای تبریک است و گمان میکنم اگر از طرف مجلس اطمنان بدیم از طرف تمام احزاب و فرق که تمام مجلسی بدین اختلاف فرق با آقایان همراهی داشته باشند اینجا هم گمان می کنم اشتباهی نگردد با هم مقصود هیئت وزراء بنده از حفظ استقلال مملکتی و آسایش و رفاه مردم چیزی نیست و این تبریک را هم که امروز عرض میکنم باین امید است که يك دنباله داشته باشد که عبارت از تشکر باشد که وقتی که هیئت وزراء مشغول کار شدند و اقدامات وطن پرستانه کردند بعد از مدتی خود این مجلس اظهار تشکر بایشان بکنند همین طور که امروز بنده موفق شدم مرض شکر امیدوار هستم که عنقریب از طرف تمام مجلس موفق بشوم امروز هم در باب پروگرام البته مذاکره نخواهد شد میدهیم صمیمیت و توزیع بکنند برای دستور روز سه شنبه در صورتی که هیئت وزراء هم امروز وقت داشته باشند برای آنروز زمین میکنیم که آن روز مذاکره کنند آنایان سردار آمد حاج آقایان مشترکاً اجازه نطق خواسته بودند چون در همین مسئله بود میماند برای روز سه شنبه دقیقه تنفس میشود (مذاکره تنفس مجدداً جلسه تشکیل شد).

رئیس - آقای مدروس پیشنهاد کرده که به ماده دو قانون مالیات تریاک بپردازد و در این مورد عیال اکذنا میکنم. مرض تبریک یا بوزاری عظام و گمان میکنم که مجلس هم در این عقیده با بنده همراه باشد برای این که در چنین موفی که آقایان وزرای عظام با بزرگی را که بدوش گرفته اند و ملت مستحیبت هم هستند در واقع تبریک دارد و جای تبریک است و گمان میکنم اگر از طرف مجلس اطمنان بدیم از طرف تمام احزاب و فرق که تمام مجلسی بدین اختلاف فرق با آقایان همراهی داشته باشند اینجا هم گمان می کنم اشتباهی نگردد با هم مقصود هیئت وزراء بنده از حفظ استقلال مملکتی و آسایش و رفاه مردم چیزی نیست و این تبریک را هم که امروز عرض میکنم باین امید است که يك دنباله داشته باشد که عبارت از تشکر باشد که وقتی که هیئت وزراء مشغول کار شدند و اقدامات وطن پرستانه کردند بعد از مدتی خود این مجلس اظهار تشکر بایشان بکنند همین طور که امروز بنده موفق شدم مرض شکر امیدوار هستم که عنقریب از طرف تمام مجلس موفق بشوم امروز هم در باب پروگرام البته مذاکره نخواهد شد میدهیم صمیمیت و توزیع بکنند برای دستور روز سه شنبه در صورتی که هیئت وزراء هم امروز وقت داشته باشند برای آنروز زمین میکنیم که آن روز مذاکره کنند آنایان مشترکاً اجازه نطق خواسته بودند چون در همین مسئله بود میماند برای روز سه شنبه دقیقه تنفس میشود (مذاکره تنفس مجدداً جلسه تشکیل شد).

رئیس - بنده در این مورد عیال اکذنا میکنم. مرض تبریک یا بوزاری عظام و گمان میکنم که مجلس هم در این عقیده با بنده همراه باشد برای این که در چنین موفی که آقایان وزرای عظام با بزرگی را که بدوش گرفته اند و ملت مستحیبت هم هستند در واقع تبریک دارد و جای تبریک است و گمان میکنم اگر از طرف مجلس اطمنان بدیم از طرف تمام احزاب و فرق که تمام مجلسی بدین اختلاف فرق با آقایان همراهی داشته باشند اینجا هم گمان می کنم اشتباهی نگردد با هم مقصود هیئت وزراء بنده از حفظ استقلال مملکتی و آسایش و رفاه مردم چیزی نیست و این تبریک را هم که امروز عرض میکنم باین امید است که يك دنباله داشته باشد که عبارت از تشکر باشد که وقتی که هیئت وزراء مشغول کار شدند و اقدامات وطن پرستانه کردند بعد از مدتی خود این مجلس اظهار تشکر بایشان بکنند همین طور که امروز بنده موفق شدم مرض شکر امیدوار هستم که عنقریب از طرف تمام مجلس موفق بشوم امروز هم در باب پروگرام البته مذاکره نخواهد شد میدهیم صمیمیت و توزیع بکنند برای دستور روز سه شنبه در صورتی که هیئت وزراء هم امروز وقت داشته باشند برای آنروز زمین میکنیم که آن روز مذاکره کنند آنایان مشترکاً اجازه نطق خواسته بودند چون در همین مسئله بود میماند برای روز سه شنبه دقیقه تنفس میشود (مذاکره تنفس مجدداً جلسه تشکیل شد).

رئیس - آقای مدروس پیشنهاد کرده که به ماده دو قانون مالیات تریاک بپردازد و در این مورد عیال اکذنا میکنم. مرض تبریک یا بوزاری عظام و گمان میکنم که مجلس هم در این عقیده با بنده همراه باشد برای این که در چنین موفی که آقایان وزرای عظام با بزرگی را که بدوش گرفته اند و ملت مستحیبت هم هستند در واقع تبریک دارد و جای تبریک است و گمان میکنم اگر از طرف مجلس اطمنان بدیم از طرف تمام احزاب و فرق که تمام مجلسی بدین اختلاف فرق با آقایان همراهی داشته باشند اینجا هم گمان می کنم اشتباهی نگردد با هم مقصود هیئت وزراء بنده از حفظ استقلال مملکتی و آسایش و رفاه مردم چیزی نیست و این تبریک را هم که امروز عرض میکنم باین امید است که يك دنباله داشته باشد که عبارت از تشکر باشد که وقتی که هیئت وزراء مشغول کار شدند و اقدامات وطن پرستانه کردند بعد از مدتی خود این مجلس اظهار تشکر بایشان بکنند همین طور که امروز بنده موفق شدم مرض شکر امیدوار هستم که عنقریب از طرف تمام مجلس موفق بشوم امروز هم در باب پروگرام البته مذاکره نخواهد شد میدهیم صمیمیت و توزیع بکنند برای دستور روز سه شنبه در صورتی که هیئت وزراء هم امروز وقت داشته باشند برای آنروز زمین میکنیم که آن روز مذاکره کنند آنایان مشترکاً اجازه نطق خواسته بودند چون در همین مسئله بود میماند برای روز سه شنبه دقیقه تنفس میشود (مذاکره تنفس مجدداً جلسه تشکیل شد).

رئیس - آقای مدروس پیشنهاد کرده که به ماده دو قانون مالیات تریاک بپردازد و در این مورد عیال اکذنا میکنم. مرض تبریک یا بوزاری عظام و گمان میکنم که مجلس هم در این عقیده با بنده همراه باشد برای این که در چنین موفی که آقایان وزرای عظام با بزرگی را که بدوش گرفته اند و ملت مستحیبت هم هستند در واقع تبریک دارد و جای تبریک است و گمان میکنم اگر از طرف مجلس اطمنان بدیم از طرف تمام احزاب و فرق که تمام مجلسی بدین اختلاف فرق با آقایان همراهی داشته باشند اینجا هم گمان می کنم اشتباهی نگردد با هم مقصود هیئت وزراء بنده از حفظ استقلال مملکتی و آسایش و رفاه مردم چیزی نیست و این تبریک را هم که امروز عرض میکنم باین امید است که يك دنباله داشته باشد که عبارت از تشکر باشد که وقتی که هیئت وزراء مشغول کار شدند و اقدامات وطن پرستانه کردند بعد از مدتی خود این مجلس اظهار تشکر بایشان بکنند همین طور که امروز بنده موفق شدم مرض شکر امیدوار هستم که عنقریب از طرف تمام مجلس موفق بشوم امروز هم در باب پروگرام البته مذاکره نخواهد شد میدهیم صمیمیت و توزیع بکنند برای دستور روز سه شنبه در صورتی که هیئت وزراء هم امروز وقت داشته باشند برای آنروز زمین میکنیم که آن روز مذاکره کنند آنایان مشترکاً اجازه نطق خواسته بودند چون در همین مسئله بود میماند برای روز سه شنبه دقیقه تنفس میشود (مذاکره تنفس مجدداً جلسه تشکیل شد).

آن در داخله هم کاسته خواهد شد و آندو سالی که کمسیون در نظر گرفته است دو سال بعد از پنج سال است که فرجه داشته باشد بجهت اینکه ممکن است در ضمن این پنج سال قدری تریاک ذخیره بکنند یا از خارج وارد بکنند این است که دو سال دیگر لازم است که فرجه داده شود برای این که دیگر این طورها هم تریاک درجائی موجود باشد تمام شود حالا آن دو سالی که آقای دکتر علیخان می فرمایند آندو سالی است که کمسیون در نظر دارد برای بهای پنج سال که آندو سال برای ممانعت داخله است که دو سال هم وقت داشته باشد حالا بسته به نظر مجلس است اما نظر کمسیون این بوده است که در يك مدت معینی بکلی استعمال این ترک شود باین ترتیبی که نوشته شده است حالا بسته است به نظر آقایان.

فهم الملک - اینک فرمودند افزون قیمت تریاک و شیره تقبل در استعمال آن نمی کند را تکذیب میکنم زیرا آنچه عملاً معلوم شده است غیر از این است از پارسل که اینکار محمول شده است صدی بیست که شده است این چیز ثابت مبینی است در تهران شصت نقطه بوده است که استعمال تریاک و شیره میشده است در پارسل و اسال رسیده است به چهل نقطه پس از این تریاک معلوم میشود که عده استعمال کننده کم شده است لابد سالهای دیگر هم تفاوت خواهد کرد و اینکه فرمودند سالی یکمتر از میزان استعمال کسر بکنند این ممکن نیست بجهت این که میگویند در خراسان ماهی ده خروار سوخته استعمال میشود در سال بنا بر فرمایش شما يك خروار را کسر میکنیم آنوقت آن يك خروار را از که کسر کنیم فرضاً یک نفر روزی يك مثقال میگیرد و آنوقت روزی بيك عشر مثقال باید کسر بکنند آنرا از که کسر بکنند چون اینها که مجبور هستند که در يك نقطه معین يك ترتیب معین بخرند پس بالاخره اینطور می شود که سالی فرضاً يك خروار کسر بفرشند و این را بهای ها و روزها تقسیم کنند و کسر بکنند پس بالاخره این ترتیب اسباب این میشود که یکمتر بی شیره بماند پس این يك راهی نیست که بتوان شیره را کم بکنند بالخصوص در خراسان که در بعضی خانه هاست که شیره میکشند و خودشان تحصیل میکنند پس بطریقی که عملاً دیده ایم بهترین طریق برای این که آن میزان را کسر بکنند و استعمال او کم شود همین است که اضافه قیمت پیدا بکنند یا بطوری که حالا دیده میشود تصور میکنم در چهار سال بعد دیگر شیره موضوع نداشته باشد.

فهم الملک - اینک فرمودند افزون قیمت تریاک و شیره تقبل در استعمال آن نمی کند را تکذیب میکنم زیرا آنچه عملاً معلوم شده است غیر از این است از پارسل که اینکار محمول شده است صدی بیست که شده است این چیز ثابت مبینی است در تهران شصت نقطه بوده است که استعمال تریاک و شیره میشده است در پارسل و اسال رسیده است به چهل نقطه پس از این تریاک معلوم میشود که عده استعمال کننده کم شده است لابد سالهای دیگر هم تفاوت خواهد کرد و اینکه فرمودند سالی یکمتر از میزان استعمال کسر بکنند این ممکن نیست بجهت این که میگویند در خراسان ماهی ده خروار سوخته استعمال میشود در سال بنا بر فرمایش شما يك خروار را کسر میکنیم آنوقت آن يك خروار را از که کسر کنیم فرضاً یک نفر روزی يك مثقال میگیرد و آنوقت روزی بيك عشر مثقال باید کسر بکنند آنرا از که کسر بکنند چون اینها که مجبور هستند که در يك نقطه معین يك ترتیب معین بخرند پس بالاخره اینطور می شود که سالی فرضاً يك خروار کسر بفرشند و این را بهای ها و روزها تقسیم کنند و کسر بکنند پس بالاخره این ترتیب اسباب این میشود که یکمتر بی شیره بماند پس این يك راهی نیست که بتوان شیره را کم بکنند بالخصوص در خراسان که در بعضی خانه هاست که شیره میکشند و خودشان تحصیل میکنند پس بطریقی که عملاً دیده ایم بهترین طریق برای این که آن میزان را کسر بکنند و استعمال او کم شود همین است که اضافه قیمت پیدا بکنند یا بطوری که حالا دیده میشود تصور میکنم در چهار سال بعد دیگر شیره موضوع نداشته باشد.

فهم الملک - اینک فرمودند افزون قیمت تریاک و شیره تقبل در استعمال آن نمی کند را تکذیب میکنم زیرا آنچه عملاً معلوم شده است غیر از این است از پارسل که اینکار محمول شده است صدی بیست که شده است این چیز ثابت مبینی است در تهران شصت نقطه بوده است که استعمال تریاک و شیره میشده است در پارسل و اسال رسیده است به چهل نقطه پس از این تریاک معلوم میشود که عده استعمال کننده کم شده است لابد سالهای دیگر هم تفاوت خواهد کرد و اینکه فرمودند سالی یکمتر از میزان استعمال کسر بکنند این ممکن نیست بجهت این که میگویند در خراسان ماهی ده خروار سوخته استعمال میشود در سال بنا بر فرمایش شما يك خروار را کسر میکنیم آنوقت آن يك خروار را از که کسر کنیم فرضاً یک نفر روزی يك مثقال میگیرد و آنوقت روزی بيك عشر مثقال باید کسر بکنند آنرا از که کسر بکنند چون اینها که مجبور هستند که در يك نقطه معین يك ترتیب معین بخرند پس بالاخره اینطور می شود که سالی فرضاً يك خروار کسر بفرشند و این را بهای ها و روزها تقسیم کنند و کسر بکنند پس بالاخره این ترتیب اسباب این میشود که یکمتر بی شیره بماند پس این يك راهی نیست که بتوان شیره را کم بکنند بالخصوص در خراسان که در بعضی خانه هاست که شیره میکشند و خودشان تحصیل میکنند پس بطریقی که عملاً دیده ایم بهترین طریق برای این که آن میزان را کسر بکنند و استعمال او کم شود همین است که اضافه قیمت پیدا بکنند یا بطوری که حالا دیده میشود تصور میکنم در چهار سال بعد دیگر شیره موضوع نداشته باشد.

فهم الملک - اینک فرمودند افزون قیمت تریاک و شیره تقبل در استعمال آن نمی کند را تکذیب میکنم زیرا آنچه عملاً معلوم شده است غیر از این است از پارسل که اینکار محمول شده است صدی بیست که شده است این چیز ثابت مبینی است در تهران شصت نقطه بوده است که استعمال تریاک و شیره میشده است در پارسل و اسال رسیده است به چهل نقطه پس از این تریاک معلوم میشود که عده استعمال کننده کم شده است لابد سالهای دیگر هم تفاوت خواهد کرد و اینکه فرمودند سالی یکمتر از میزان استعمال کسر بکنند این ممکن نیست بجهت این که میگویند در خراسان ماهی ده خروار سوخته استعمال میشود در سال بنا بر فرمایش شما يك خروار را کسر میکنیم آنوقت آن يك خروار را از که کسر کنیم فرضاً یک نفر روزی يك مثقال میگیرد و آنوقت روزی بيك عشر مثقال باید کسر بکنند آنرا از که کسر بکنند چون اینها که مجبور هستند که در يك نقطه معین يك ترتیب معین بخرند پس بالاخره اینطور می شود که سالی فرضاً يك خروار کسر بفرشند و این را بهای ها و روزها تقسیم کنند و کسر بکنند پس بالاخره این ترتیب اسباب این میشود که یکمتر بی شیره بماند پس این يك راهی نیست که بتوان شیره را کم بکنند بالخصوص در خراسان که در بعضی خانه هاست که شیره میکشند و خودشان تحصیل میکنند پس بطریقی که عملاً دیده ایم بهترین طریق برای این که آن میزان را کسر بکنند و استعمال او کم شود همین است که اضافه قیمت پیدا بکنند یا بطوری که حالا دیده میشود تصور میکنم در چهار سال بعد دیگر شیره موضوع نداشته باشد.

شده است بگو از طرف آقای افتخار الواعظین پیشنهادی شده است که لفظ مالیه اضافه شود برای اینکه در ماده اول لفظ مالیه اضافه شد حالا این پیشنهاد را می خوانند اگر مقرر محترم حرفی دارند می فرمایند.

(پیشنهاد آقای افتخار الواعظین خوانده شد) بنده پیشنهاد می کنم که در ماده اول چون لفظ مالیه بعد از تریاک قید شده است در ماده سوم هم بعد از تریاک لفظ مالیه نوشته شود (افتخار الواعظین)

فهییم الملک - این اصلاح یک چیزی است که غیر از این شود مخالف با ماده اول خواهد بود که رای بآن داده شده است این باید باشد و آقای کاشف که حال مخالفت با این ماده مخالفند با ماده اول رئیس - پس اول رای می گیریم در این قسمت که راجع به مالیات است پیشنهاد دیگر نشده است.

فهییم الملک - عرض دارم اول صحبت در مدت است پس اول رای بدست باید گرفت بعد رای مالیات.

رئیس - در مدت از طرف آقای دکتر علی خان پیشنهادی شده است خوانده می شود.

بنده پیشنهاد می کنم که در ماده سوم بعوض اینکه نوشته شود از اول سال هشتم استعمال شیره کلیته استعمال تریاک غیر از آنچه برای دوا لازم است ممنوع خواهد بود نوشته شود از اول سال پنجم الی آخر که چهار سال مدت معین شده باشد (رکن علیخان)

رئیس - بمقصد بنده مذاکرات کافیت و حالا رای می گیریم و این پیشنهاد چنانچه عرض کردم راجع است به قسمت دوم حالا رای می گیریم در این پیشنهاد تا تکلیف معلوم شود.

دکتر علیخان - بعد از آنکه ثابت شد که همان موادی که در سوخته است بیش از آن در تریاک است و بطوریکه عرض کردم هیچ مانعی از تجارتش نیست از وجدان آقایان استدعا می کنم بدون ملاحظه و بدون هیچ مقصدی در این ماده رای بدهند که بگذرد بطوریکه پیشنهاد کرده ام بنده که مدت چهار سال باشد و نوشته شود و از اول سال پنجم که از اول سال پنجم بگلی این ترک شود و عرض می کنم این اشکالاتی که می کنند خیلی اسباب تعجب بنده است روزیکه این پیشنهاد آمد بجلس هیچ صحبت ترک تریاک نبود یک لایحه بود در خصوص وضع مالیات تریاک اصدرات و جدهای بنده اینرا با اینجانب رسانید حالا اینجاکه رسیده است اینطور شدت حمله میکنند هیچ جهت ندارد.

حاجی آقا - اینجا تشریح کرده اند آقای مقرر که این مقدار که معین کردند نظر کمیسیون در زمین اینند چیست اگر همانطور که آقای دکتر علی خان معین کردند که مدت را چهار سال قرار بدهیم و بعد ممنوع بشود این نمی شود باید ملاحظه فرمائید که آن نظر تجارانی را که ما داریم منظور

نخواهد بود بواسطه اینکه کمیسیون در حقیقت بجهت رفع این ماده و عدم استعمال آن همان چهار پنجسال را در نظر گرفته است و فرار داده لکن مادر این مدت نمی توانیم زرع آتراهم منع کنیم بجهت اینکه این یک تجارتی است در مملکت و تا این تجارت دائر است در مملکت فقط زراعت می شود و بعد از آنکه تجارت خارج آن مکت کرد یعنی استعمال آن در چین ممنوع شد آنوقت بالطبع دیگر زراعت نمی شود و بالطبع در داخله هم بکلی استعمال آن ترک خواهد شد و اگر بخواهیم زود تر از آن منع بکنیم زراعتش را قهراً جلو تجارت را گرفته ایم و هدفن آنهم یک زحمت فوق العاده دارد خوب است وقتی که یک چیزی مطرح می شود و توزیع می شود تمام جهات آنرا ملاحظه نمایند هم جهات تجارانی اورا و هم جهات دیگرش را آنوقت خواهید دید که مدتی که کمیسیون تصویب کرده است بی میزان بوده است.

رئیس - حالا به این پیشنهاد آقای دکتر علی خان رای گرفته میشود آقایانیکه موافقت با این پیشنهاد قیام نمایند (در شد). پس در قسمت اول ماده سیم رای می گیریم - حالا یک مرتبه بصورت بیادارت ذیل خوانده شد [ماده سوم - از اول سال سوم تا آخر سال هفتم بعد از وضع این قانون هر سال بهر مقدار تریاک شیره سوخته یکصد و پنجاه دینار بر قیمت سال قبل افزوده میشود].

فهییم الملک - قیمت سال قبل را ببلغ سال قبل کنند.

رئیس - حالا باین قسمت از راپورت رای می گیریم کسانی که موافقت با قسمت اول ماده سیم بطوریکه خوانده شد با این اصلاح ورقه سفید خواهند انداخت و کسانی که مخالفند ورقه آبی خواهند انداخت [ورقه توزیع در رای گرفته شد و حاجی میرزا رضا خان اوراق آنرا استخراج نمود].

معاضد الملک - عده حضار ۷۴ ورقه سفید علامت قبول ۴۲ ورقه آبی علامت رد ۴ امتناع ۲۸ اسمی تصویب کنندگان.

دهخدا . میرزا ابراهیم خان . معاضد الملک . آقا میرزا ابراهیم . آقا شیخ ابراهیم . صدرالعلماء . میرزا ادیب التجار . آدینه محمدخان . ذکاء الملک . حاج سید نصرالله . شیبانی . مصدق الملک . معاضد السلطنه . لسان العکام . حاج شیخ علی خراسانی . دکتر حاج رضا خان . دکتر حیدر میرزا . آقا سید محمد رضا . سلیمان میرزا . ضیاء الملک . علی زاده . ابوالقاسم میرزا . میرزا احمد قزوینی . ارباب کیخسرو . منصوره السلطان . میرزا اسدالله خان . افتخار الواعظین . شیر حضور . معین الرعایا . حاج سید ابراهیم . حاجی غلامحسین . حاج آقا . فهییم الملک . دکتر اسماعیل خان . محمد هاشم میرزا . وحید الملک . نجات . متین السلطنه . دهخوارقانی (اوراق آبی) میرزا اورد خان . حاج وکیل الرعایا . انتظام الحکماء . کاشف .

رئیس - با اکثریت ۴۷ رای از ۷۴ رای قسمت اول ماده سوم تصویب شد.

حالا در مجموع ماده سیم رای می گیریم این هم باید باورده باشد حالایک مرتبه تمام ماده سهرا می خوانند (ماده سیم خوانده شد)

رئیس - رای می گیریم ماده سیم بطوریکه خوانده شد کسانی که موافقت با این ماده بطوریکه قرائت شد ورقه سفید بپندارند و کسانی که مخالفند برای این ماده بطوریکه قرائت شد ورقه آبی بپندارند .

حالا در مجموع ماده سیم رای می گیریم این هم باید باورده باشد حالایک مرتبه تمام ماده سهرا می خوانند (ماده سیم خوانده شد)

اول ماده سوم تصویب شد حالا در قسمت دوم ماده سوم رای می گیریم بخوانند [قسمت دوم به عبارت ذیل قرائت شد]

از اول سال هشتم استعمال شیره کلیه و استعمال تریاک غیر از آنچه برای دوا لازم است ممنوع خواهد بود.

رئیس - حالا رای می گیریم قسمت دوم از ماده سوم کسانی که موافقت با قسمت دوم بطوری که خوانده شد قیام نمایند [با اکثریت پنجاه و هشت رای تصویب شد]

حالا در مجموع ماده سیم رای می گیریم این هم باید باورده باشد حالایک مرتبه تمام ماده سهرا می خوانند (ماده سیم خوانده شد)

رئیس - رای می گیریم ماده سیم بطوریکه خوانده شد کسانی که موافقت با این ماده بطوریکه قرائت شد ورقه سفید بپندارند و کسانی که تصویب نمی کنند ورقه آبی بپندارند .

[رای گرفته شد حاجی میرزا رضا خان اوراق آراء را استخراج نمود]

معاضد الملک - عده اوراق ۷۴ ورقه سفید ۴۴ ورقه آبی ۴ امتناع ۲۷

رئیس - با اکثریت ۴۷ رای از ۷۴ رای ماده سه تصویب شد . اسمی تصویب کنندگان :

آقای میرزا ابراهیم خان . آقا شیخ غلامحسین . آقا شیخ ابراهیم . صدرالعلماء . ادیب التجار . ذکاء الملک . شیبانی . حاج سید نصرالله . دکتر علیخان . دکتر حاج رضا خان . معاضد السلطنه . آدینه محمدخان . انتظام الحکماء . مصدق الملک . منتصر السلطان . آقا میرزا احمد . آقا سید محمد رضا . افتخار الواعظین . دکتر حیدر میرزا . آقا سید ابراهیم . آقا سید جلیل . لسان العکماء . حاج شیخ علی خراسانی . ارباب کیخسرو . علی زاده . مشیرحضور . میرزا داودخان . حاج عز الملک . فهییم الملک . حاج آقا . معین الرعایا . معاضد الملک . نجم آبادی . ضیاء الملک . میرزا اسدالله خان . حاج سید ابراهیم . دهخدا . محمد هاشم میرزا . ابوالقاسم میرزا . وحید الملک . معزز الملک . دکتر اسماعیل خان . سلیمان میرزا . دهخوارقانی . ورقه آبی - وکیل الرعایا . حاج امام جمعه . کاشف (ماده چهارم به عبارت ذیل خوانده شد)

تریاکیکه بعنوان تجارت از مملکت خارج می شود از ادای این مالیات معاف خواهد بود.

کاشف - بنده این مسئله را می خواهم سؤال بکنم چون در اینجا تصریح و تفکیک نشده است که این مال التجاره راجع به ترتیب از داخله مملکت که خارج می کنند از ادای این مالیات معاف خواهند کرد یک شخص اجاری که تریاک می خرد یا باغبان است که تریاک خود را باندول بزند و اگر چنانچه مجبور باشد چگونه دولت می تواند اطمینان پیدا بکند که این بجهت تجارت است و بجهت عمل بهارچه و این یک مسئله ایست که ممکن است خیلی بیجا خسارت فوق العاده وارد بیاورد برای اینکه البته هم می دانید که تاجر بجهت خرید و فروش این معامله را می کند

نه بجهت استعمال شخصی و کسی که تریاک را خودش می گیرد و می خورد و حاضر نمی کند برای فرستادن بهارچه ممکن است که قاچاق بکند و اگر بخواهند تعقیب بکنند فوق العاده خسارت بآنها وارد خواهد آمد پس این رای خواستم آقای مقرر توضیح فرمایند که چه ترتیبی برای این کار در نظر گرفته شده است و می توانند اطمینان بدهند که طوری ترتیب داده شده است که اسباب زحمت مردم فراهم نمی شود و مورد اطمینان خواهد بود یاخیر .

فهییم الملک - برای ترتیب این مسئله بطوریکه در این ماده ملاحظه می فرمائید نوشته شده است که برای اداره این کار نظامنامه مرتب خواهد شد و در اینجا همین قدر ما گفته ایم که در داخله از آنچه تریاک که استعمال می شود مالیات بگیرند و هر قدر که به خارج حمل می شود معاف خواهد بود حالا چه ترتیبی خواهند داد برای اینکه تریاک که در داخله استعمال می شود از آنچه که به خارج می رود متمایز باشد این هیچ ربطی بقانون ندارد که در اینجا قید شود ممکن است اصلاح بدانند که چه ممانعی ترتیب بدهند و سر آنها را مهربان بکنند که بآن نشان از سرحد خارج بشود یا اینکه یک ترتیبی بدهند کلیه مالیات را بگیرند و هر قدریکه از سرحد خارج شد همان اندازه پس بدهند این یک چیزی است که بسته است بنظر دولت که به بیست چه ترتیبی قابل اجرا خواهد بود ما همین قدر باید بگوئیم که تریاک که از مملکت خارج می شود مالیات نخواهند داد و در اجرای این کار لایذ خودشان نظریات خواهند داشت .

رئیس - مذاکرات در این ماده بنظر بنده کافی است برای اینکه این یک چیزی است که در بدیهات است و گمان نمی کنم چیزی که از بدیهات است محتاج بمذاکره باشد .

(پیشنهادی از طرف آقای حاج آقا قرائت شد که سوخته را هم اضافه بکنند)

فهییم الملک - عرض میکنم که ما صورت گمراهِ را در اینجا داریم که یک مثال سوخته بخارج می رود و هر قدر که لازم داشته باشند تریاک ببرند و در اینجا سوخته آنرا خواهند گرفت .

حاج آقا - بنده پیشنهاد خودم را پس می گیرم **رئیس** - پس در اینجا باورده رای خواهیم گرفت آقایانی که موافقت میکنند با ماده چهارم راپورت کمیسیون ورقه سفید و آقایانی که مخالف هستند ورقه آبی خواهند انداخت .

(اوراق رای اخذ شده آقای حاج میرزا رضا خان استخراج نمود)

معاضد الملک - عده حضار (۷۳) ورقه سفید علامت قبول (۶۶) ورقه آبی علامت رد یک امتناع (۶)

رئیس - با اکثریت ۶۶ رای ماده چهارم راپورت کمیسیون تصویب شد حالا شروع میشود بماده پنجم کسانی که تصویب کرده اند

آقا میرزا احمد . آقا شیخ رضا . آدینه محمد خان . سلیمان میرزا . صدرالعلماء . آقا شیخ محمد ادیب التجار . آقا سید حسن مدرس . ذکاء الملک . حاج محمد کریمخان . حاج مصدق الملک . دکتر علی خان - معاضد السلطنه . آقا میرزا ابراهیم نمی

لسان الحکماء . حاج شیخ علی . حاج وکیل الرعایا . آقا سید محمد رضا . دکتر حیدر میرزا . حاج سید نصرالله . شیبانی . لواء الدوله . ابوالقاسم میرزا . آقا میرزا داودخان . آقا سید حسین گزازی . منتصر السلطان . آقا سید جلیل . آقا میرزا رضا . حاج شیخ اسدالله . رکن الممالک . حاج سید ابراهیم . آقا شیخ مهدی . حاج آقا آقا میرزا رضا خان نائینی . ارباب کیخسرو . طباطبائی . آقا محمود بروجردی . آقا میرزا مرتضی قلیخان . افتخار الواعظین . علی زاده . دکتر حاج رضا شان . آقا سید حسین اردبیلی . انتظام الحکماء . آقا میرزا ابراهیم خان . فهییم الملک . آقا عبدالحسین . آقا شیخ ابراهیم . حاج میرزا ضارضا خان . معاضد الملک . نیر السلطان مشیرحضور . معین الرعایا . تربیت ضیاء الملک . آقا شیخ غلامحسین . دکتر امیرخان . معزز الملک . دهخدا . وحید الملک . متین السلطنه . آقا شیخ علی شیرازی . دکتر اسماعیل خان . محمد هاشم میرزا . آقا میرزا محمد نجات . یک ورقه اسم نداشت .

رد کنند - (کاشف)

(ماده پنجم به عبارت ذیل خوانده شد)

ترتیب اجرای این قانون و جلوگیری از قاچاق و تقطیع ترتیبات اداری آن موافق نظام نامه لازمه وزارت مالیه است .

رئیس - پیشنهادیم از آقای لسان الحکماء شده است خوانده میشود .

[نیز به عبارت ذیل قرائت شد]

در آخر ماده پنجم اینطور نوشته شده موافق نظام نامه لازمه وزارت داخله و وزارت مالیه است .

لواء الدوله - بنده هم در این خصوص یک ماده پیشنهاد میکنم برای این که این مواد را تکمیل نمی دانم از برای ترک این کار و لازم است که خوانده شود .

رئیس - صحیح است یک ماده نوشته بودید بعنوان ماده الحاقیه و بنده چون آنرا راجع به یک لایحه ای بود نمی دانستم این بود که نگاه داشته بودم که بعد از ماده پنجم خوانده شود حالا قرائت میشود .

[به عبارت ذیل خوانده شد] ماده پیشنهادی است در بعضی از دول متدنه که اقدام بترک تریاک نموده اند فقط با افزودن قیمت آن توانسته اند متروک بدارند بلکه به کسر و نقصان اوزان هم کوشیده و بتدابیر حکیمانه رفع و دفع بلائ مزمن و شیخی مهلک را از مملکت خودشان نموده اند لهذا این بنده پیشنهاد میکند که از طرف اولیاء امور و زنه باشخاصی که فروشندگان تریاک و اسامی آنها در دفتر آن اداره ثبت است داده شود و در رأس هر ماه و زنه دیگری که یک نفی خود کمتر است بآنهاداده و زنه اول را مسترد دارند که بتدریج در مدت دو سال قهراً متروک شده است و احدی هم از ترک تریاک تلف نشده است .

رئیس - چنانچه ملاحظه می فرمائید این پیشنهاد راجع بماده پنجم نیست اگر لازم باشد

باید بعنوان ماده ششم یک چیزی نوشته شود .

کاشف - بنده هم پیشنهاد میکنم ماده را که پیشنهاد کردم که بعد از چهارم خوانده شود چون موافقت اینجا است خوانده شود .

نیز از قرار ذیل قرائت خوانده شود . ماده الحاقیه بنده پیشنهاد میکنم که از تریاک نماینده دولت در وقت حاصل مثقالی یکصد و پنجاه دینار بعنوان مالیات اخذ نمایند .

رئیس - این هم راجع باین ماده نیست مگر این که یک ماده الحاقیه بشود و همانچه در آن رای بگیریم **فهییم الملک** - بنده از آقای لسان الحکماء خواهش میکنم که توضیح بدهند که مداخله وزارت داخله در این جا چه مناسبت دارد نظام نامه که برای این کار مرتب میشود لایذ در هیئت وزراء نوشته خواهد شد و همان مقدار هم کافی است از برای اینکه وزارت داخله نظری در این خصوص داشته باشد حالا اگر نظر مخصوص بنظر آقای لسان الحکماء رسیده است فرمایند .

لسان الحکماء - بنده عقیده ام اینست که اینکه برای اجرای این قانون و جلوگیری از قاچاق وزارت مالیه پیشنهادی نظام نامه بنویسد خارج از قانون است برای اینکه اجرای این قانون و جلوگیری از قاچاق و گذراندن آن چطور میشود که بدون اطلاع و استحضار وزارت داخله باشد اقدامات باید بتوسط وزارت داخله در داخله مملکت باشد منتهی عایدی هر چه هست بوزارت مالیه عاید میشود باین جهت لازم است که نظامنامه که برای اجرای این قانون نوشته میشود باید با استحضار وزارت داخله باشد .

فهییم الملک - در این صورت ضرر ندارد که بنویسند بموجب نظامنامه که با اتفاق وزارت مالیه و وزارت داخله مدون خواهد شد .

[ماده پنجم با اصلاح ذیل خوانده شد]

ترتیب اجرای این قانون و جلوگیری از قاچاق و تقطیع ترتیبات اداری آن موافق نظام نامه لازمه از وزارت داخله و مالیه است .

رئیس - رای می گیریم قیام و نمود آقایانی که موافقت با این ماده بترتیبی که خوانده شد قیام نمایند .

(اعلم قیام کردند)

رئیس - با اکثریت ۵۷ رای تصویب شد یک اصلاحی آقای مدرس پیشنهاد کردند که رجوع شد بکمیسیون در اینصورت نمی توانیم امروز در مجموع این مواد رای بگیریم میباید برای جلسه دیگر عجلتاً دستور جلسه آنرا را معین میکنیم (پیشنهادی از طرف آقای میرزا مرتضی قلی خان به عبارت ذیل خوانده شد) .

این بنده پیشنهاد می نمایم که این ماده الحاقی بیواد غنمه گردد .

این قانون دو ماه بعد از اعلان بورد اجراء گذارده خواهد شد .

رئیس - عرض می کنم که این پیشنهاد منافات دارد با ماده اول برای اینکه در ماده اول نوشته شده است که از تاریخ وضع این قانون و در صورتی که اینطور رای داده ایم و گذشته است دیگر نمی توانیم در این پیشنهاد رای بگیریم و برخلاف آن عمل کنیم.

آقای زار ترضی قلیخان - هر قانونی که نوشته میشود مادامی که قانونیت پیدا کرده است معین است که بموقع اجرا نخواهد آمد بلکه بعد از آنی که قانونیت پیدا کرد و بصحه هایبونی رسید شروع باجرای آن میشود و اینهم مسلم است که هیچ قانونی راجع بماقبلت نیست لکن بدبختانه این قانون تریاک قبل از آنی که بمجلس شورا بیاید بموقع اجرا گذاشته شده است بلکه بطور سختی در بعضی جاها اقدام شده است که هنر قریب بک انقلاب خیلی بزرگی را باعث خواهد شد این است که بنده پیشنهاد کردم که یک مدتی را بایده معین کرد برای اجرای این قانون بجهت اینکه اگر چه مادرماده اول گفته ایم از تاریخ وضع این قانون ولی نه اینکه مراد از وضع این باشد که از آن ساعتهای کدرای بآن داده بجهت اینکه قانون این نیست که در اینجا وضع بکنیم فقط خودمان مستحضر باشیم باید این اعلان بشود مردم و مطلع شده باشند و از برای جریان آن قیامین آنها خودشان را حاضر کنند آنوقت از آن روز بموقع اجرا گذاشته شود والا چهطور میشود که یک قانونی از مجلس شورای ملی بگذرد و از همان روز بموقع اجرا گذاشته شود و از روزی که این ترتیب موقتی که برای تریاک داده بودند معمول شده است گویا این تکراری که میرسد بنظر مبارک آقایان نرسیده است ترتیب پنجاه تکرار از تجار یزدی از خراسان رسیده است که بعنوان مالیات تریاک تمام اموالشان را غارت کرده اند و بعد از آنی که مالیات آنرا داده اند و باندول چسبانیده اند و با اجازه رئیس اداره تجدید تریاک حمل کرده اند در وسط رماخر اسان تمام اموالشان را گرفته اند و آن تریاک ها را ریشه اند و در بعضی هراتانف کرده اند بعضی را آورده اند در همین تهران تجارترا معطل کرده اند و باندول نمی کنند میگویند باید مثالی سیصد تریار بهمهید و این بکلی برخلاف تمام قوانین است و من مجبورم که امروز از اینجا فریاد بزنم و اعلان بکنم که این هنوز قانون نیست و معمول نشده است بلکه وقتی قانون است که بصحه هایبونی برسد و بموقع اجرا بیاید و بتمام مردم اعلان شود.

فهم الملک - آقای آقامیرزا مرتضی قلیخان می فرمایند که بدبختانه این قانون قبل از اینکه از مجلس بگذرد مجری شده است بنده عرض میکنم که خوشبختانه اینطور بوده است زیرا که در هیچیک از مثال معمول نیست که یک قانونی را ابتدا بساکن شروع بوضع آن بکنند همیشه به موجب دستخطهای هایبونی و بواسطه لایحه وزارت آثر اجراء می کنند بکمال که بموقع اجرا گذاشته شد آنوقت لایحه قانونی آنرا می نویسند و بمجلس پیشنهاد می کنند بملک اینکه قانونی که نوشته می شود برای اینکه ثابت باشد باید طوری باشد که تمام ملاحظات و مدافه های لازم را در آن کرده باشند و این نشود مگر اینکه قبل از وقت اداره آنرا دائر کرده باشند

که بعضی تجربیات حاصل بنمایند و بهمینجهت است که اگر ملاحظه فرمایید خواهی دید که قوانینی که از مجلس سابق گذشته است هیچیک از آنها قابل اجرا نیست و اگر بخوایم اجرا بکنیم خیلی دوجار اشکالات خواهیم شد و این بهمین واسطه است که بدون تجربه آنها را وضع کرده اند و آنطوری که لازم بوده است در آنها پیش بینی نشده است مثلا قانون مالیات نمک را اگر قبل از وضع شدن آن در مجلس اجرا شده بود و بعضی تجربیات قبل از وقت حاصل کرده بودیم امروز مستجاب بآن نمی شدیم که یکی از مواد پروگرام هیئت وزراء همان این باشد که تجدیدنظر در مالیات نمک پس این قانون بهترین قوانینی خواهد بود که وضع شده است بجهت اینکه آن نظریات محتمله و آن مدافه های لازم بوده است در آن بعمل آمده است و اگر شکایات را بخوایم موضوع مذاکره قرار بدهیم بنده شما اطمنان می دهم که تا آخر سال خیلی از این شکایات خواهد رسید زیرا که مسلماً اشخاصی که می خواهند یک همچه مالیاتی را بر آنها تحمیل نمایند خصوصاً بر آنهایی که مبتلا بستمال آن هستند طبعاً شکایت خواهند کرد و از این گذشته در این خصوص بتجار که تعدیلی نمی شود برای اینکه قبل از این مثالی دهشاهی می فروخت حالا که این طور شده است مثالی پانزده شاهی خواهند فروخت پس برای او هیچ تفرقی نمی کنند هر قدر اضافه شود آنها هم همان قدر را خواهند گرفت و هر چه تعدیلی که میشود بر آنهاست است که میکشند در سابق اگر مثالی پنج شاهی پول میدادند حالا دهشاهی میدهند اگر دهشاهی میدادند حالا پانزده شاهی یا هفده شاهی میدهند و این ترتیب مدتی است که مجری بوده است و یک عایداتی هم تقریباً بدارت نظمی از این محل رسیده است و حالا قانون آنرا آورده اند که از مجلس بگذراند و حالا اینکه میفرمایند این ترتیب قانونی صحیح نبوده است معنی این این است که هر چه گرفته اند تمام دولت باید پس بدهد این قانون الان بکمال ونیم است که مجری است و عایدات آن بطوری که عرض شد بیک محل و مصرف دولتی رسیده است و هیچ نمیتوان گفت که این ترتیب صحیح نبوده که تمام اجرائیات دولت بکلی لغو بشود و از میان ببرند و یک ضرر عمده بدولت بر زمین از برای اینکه این قانون باید دو ماه با سه ماه دیگر اجرا شود نظر عمده در این خصوص همان نظر آقای مدرس بود که فرمودند در بعضی جاها تجارت سوخته معمول شده است و آنها باید اطلاع داد که سوخته را از حالا تا سه ماه دیگر وقت دارید و میتوانی آنها را بمصرف برسانید والا دولت حاضر است و موافق این قانون مثالی سه شاهی بآنها خواهد داد تا اینکه ضروری بآنها وارد نشود و این ملاحظه اساسی هم که در اینجا شد در بابی دیگرش بنده لازم ندیدم که مذاکره بشود.

رئیس - بنده گمان میکنم که نمی توانیم در این مسئله مذاکره بکنیم بجهت اینکه چیزی که بمواد گذشته منافات دارد او را نمی توانیم مطرح مذاکره بنماییم این است که بنده مذاکره در این ماده را ختم میکنم.

آقای زار ترضی قلیخان - این پیشنهادی است که بنده کرده ام در قابل توجه بودن آن خوب است رای بگیریم.

رئیس - عرض کردم این پیشنهاد چون مضالف بمواد گذشته است در آن نمیتوانیم مذاکره بکنیم چون این مسئله برگشته است بکمیسیون اگر یک چیزی باید نوشته شود میتوانی در آنجا بنویسید و بیاید بمجلس آقای سلیمان میرزا قبل از نفس اجازه خواسته بودند که اظهاراتی در خصوص این مالیات تریاک فرمایند چون اظهارات ایشان از مطالب اساسی بود این بود که از ایشان خواهش کردم که در آخر مجلس بعد از آنی که در تمام مواد رای گرفته شد اظهارات خودشان را فرمایند حالا اگر اظهاری داشته باشند ممکن است فرمایند.

کاشف - پیشنهاد بنده تکلیف معلوم نشده مجدداً پیشنهاد ایشان فرات شد.

کاشف - این موادی که گذشته از اینجا بخوبی و بطور صریح می رساند که تریاک نالیله معاف است و در ماده اول هم مخصوصاً تبه شده است که تریاک نالیله پس معلوم شد تریاک نالیله از دادن مالیات معاف است و ماده پنجم هم گفته شده است که بشهرت بر تریاک نالیله باید تریاک نالیله که در ظرف مدت معینی اینستله بکلی موقوف شود و بنده یقین میدانم که نظر اعضاء کمیسیون متوجه بیان مطلب بوده است که جلوگیری از مضار و مفاسد اینکار بکنند در صورتی که گویا اقلی از آقایان بخوبی میدانند که از تریاک نالیله هم همان ضرری که در تریاک نالیله هست متصور است و ممکن است تریاک نالیله چون آزاد است هر کس در منزل خودش آنرا با مالده استعمال بکند و همچنین ممکن است که شیره تریاک نالیله را استعمال بکنند پس اگر مقصود جلوگیری از ضرر و مفاسد این کار است خیلی تمجیب میکنم از اشخاصی که این عرض بنده را بنظر ملاحظه نگاه میکنند در صورتیکه اشکالاتی که در خصوص تریاک نالیله داریم در یک بر آن را در تریاک نالیله نداریم و چون یک موقع مخصوص دارد که در یک چند روز معینی حاصل تریاک را بگیرند همانطور که پیشنهاد شده است میتوانی این مالیات را بگیرند و حالا چون بنده از اول مخالف آنمواد گذشته بوده ام نمیخواهم عرض بکنم ولی آقایان بخوبی میدانند و مستحضر هستند از ترتیب قوه مجریه مملکت که تاچه اندازه مردم را برحمات می اندازند تا اینکه بکاده را اجرا بکنند و این ماده هم که پیشنهاد شده است خیلی لازم است و لازم است که برای تریاک نالیله هم یک ترتیبی داده شود و اگر چنانچه غیر از این باشد چون بکاده نوشته شده است برای معافیت تریاک نالیله چنانچه عرض کردم اسباب زحمت خواهد شد از این جهت لازم است که بکاده هم برای تریاک نالیله نوشته شود و اعلان هم خیلی لازم است چون ترتیب مملکت ما همین است که مردم را بجهت زحماتی می اندازند و باحال هم آنچه کرده اند خلاف قانون است

فهم الملک - بنده دیگر نمیخواهم شرحی در جواب آقای کاشف عرض کنم و مبتغی عرض میکنم که کلمه نالیله باین ملاحظات خیلی عمقه و بعد از تاملات زیاد علاوه شده است و بعد از آنکه خودشان جهاتی را که در این خصوص منظور شده است ملاحظه فرمایند تصدیق خواهند فرمود که این پیشنهاد بیوقه است.

رئیس - ممبر کمیسیون این پیشنهاد را قبول ندارد ولی در صورت باید در قابل توجه بودن این رای بگیریم و اگر قابل توجه شد بکمیسیون رجوع میشود بکمیسیون دیگر هم میخوانند بعد رای بگیریم (مجدداً خوانده شد)

رئیس - آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (رد شد)

لواءالدوله در پیشنهاد بنده رای گرفته نشد

رئیس - این پیشنهاد بکفوری ایفصل است خوب است در موقعی که اینستله در کمیسیون مطرح میشود در آنجا این پیشنهاد را بکنید که در آن ملاحظه شده بمجلس بیاید.

سلیمان میرزا - چند روز قبل بنده از طرف شمه پارلمانی حزب دموکرات پیشنهاد کرده بودم هم عرض کردم راجع بحذف مالیات نمک و جزء دستور گذاشتن مالیات مستثلات در آنوقت بعضی اشکالات شد که بنظر میآید که فرقه دموکرات عموماً بر ضد کلیه مالیاتهای غیر مستقیم هستند در صورتیکه اینطور نیست و امروز چنانچه ملاحظه میفرمائید در مالیات تریاک حزب دموکرات هم رای داده اند و لازم است بنده توضیح عرض کنم که فرقه دموکرات عموماً بر ضد مالیاتهای مستقیم نیستند برای این که مطابق ماده اول از جرحه منقسم مرانامه فرقه دموکرات مالیات مستقیم حتی الامکان بر مالیات غیر مستقیم مرجح و مقدم است ولی مع هذا آن مالیاتهای غیر مستقیم که از برای ترقی و توسعه و ترقی و ترویج صنایع داخله ضروری است آنها را قرار و باقی خواهد بود و مع هذا اشخاصی که مالیات غیر مستقیم را برای ترویج صنایع داخلی بر قرار می دارند بدبختی است که مالیاتی را که برای حفظ نوع بشر است بهتر مقدم می دارند و چنانکه امروز هم رای دادیم خودمان را هم مسئول این رای میدانیم بعد از این هم هر چه مالیات غیر مستقیم که این طور نظر صحیح و منافع دیگری از منافع نوعی یا نظریات ترقی و توسعه تجارت در آن باشد رای خواهیم داد و این هم با مخالف مسلک و پروگرام فرقه دموکرات نیست و همیشه این ملاحظات را خواهند داشت و ملتقت هم هستند.

رئیس - دو فقره راپورت مزبوره به ترتیب ذیل فرات شد.

(۱) راپورت کمیسیون عدلیه

کمیسیون عدلیه از تاریخ ۱۲ شهر شوال ۱۳۲۸ الی دوم شهر ربیع الاول ۱۳۲۹ بسبب و چهار جلسه تمهید گشته و ارایح ذیل را دلیل از مذاکرات با اکثریت تصویب نموده و راپورت آنرا تقدیم مجلس کرده است.

لایحه اصلاحیه قبول و تکوین بردات تجارتی لایحه قیمت اسناد که پس از شور اول ارجاع بکمیسیون شده بود و از غره مجرم تاکنون در هر هفته سه جلسه مستمر با حضور بعضی از آقایان فقهاء مجلس و آقای میرزا سید حسن مدرس که فوق ماده دعوت شده اند

مشغول مذاکرات و اصلاح قانون تشکیلات عدلیه و تعیین مناسبات بین معاصر شرع و عرف می باشد.

(۲) راپورت کمیسیون نظام.

راپورت کمیسیون نظام از تاریخ دوم شهر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۸ الی شنبه ۵ شهر ربیع الاول سنه ۱۳۲۹ از تاریخ ربیع الاول الی حال آنچه در کمیسیون نظام مطرح مذاکره شده و با اکثریت رای داده از فرات تفصیل ذیل است.

(۱) در خصوص درست و بنجامت تر از راپورت داده شده است.

(۲) در خصوص تجدید کنترات استخدام مسیو هاز راپورت داده شده است.

(۳) در خصوص لایحه وزارت جنگ برای تأسیس یکباب مدرسه نظامی در پایتخت راپورت داده شده است.

(۴) در خصوص لایحه وزارت جنگ برای گرفتن سوار از ایلات راپورت داده شده است.

(۵) در خصوص لایحه وزیر جنگ برای خرید اسلحه راپورت تقدیم داشت.

(۶) در خصوص لایحه وزیر جنگ برای استخدام مسیو فیودر آمانی راپورت داده شده است.

(۷) در خصوص لایحه وزارت امور خارجه برای استخدام معلمین سوسی راپورت داده شده است.

(۸) در خصوص طرح قانونی که آقای مزرعه الملک در ترتیب ترتیب نظامی ترجمه کرده اند تقدیم می دارد دیگر در کمیسیون نظامی کاری نیست که راپورت داده نشده باشد و با کاریکه مطرح مذاکره کردند مگر بعد ها از هیئت محترم رئیس رجوع شود.

رئیس - جلسه آنبروز سه شنبه ساعت ونیم بیروب مانده دستور آنروز این است که عرض می کنم مذاکره در پروگرام هیئت وزراء راپورت کمیسیون بودجه راجع بقضای وزارت دارف - اعتباری برای مدرسه نقاشی - شور در بنیه لایحه قانونی - اعزام شاگردان بخارج - شور در بنیه قانون ثبت اسناد - آقای ادیب التجار تقاضا کرده بودند که مراد راجه بمنع احتکار جزء دستور گذارده شود ولی چون این مطالبی را که امروز جزء دستور گذاشته ایم زیاد است عجلتاً این را برای جلسه آتی می گذاریم و روز سه شنبه آنرا در جزء دستور می گذاریم اما عرضی که خود بنده داشتم یکی راجع با اجازه نطق است و یکی هم راجع با اصلاحاتی که پیشنهاد می شود البته در نظام نامه داخلی ملاحظه فرموده اید که نوشته شده است ناطقین چه در خارج مجلس بچه در مجلس اجازه نطق کمی گیرند به ترتیب مخالف و موافق می گیرند و در هر جا رسم است که اجازه نطق را در خارج از مجلس می گیرند برای اینکه برای هیئت رتبه خیلی مشکل است وقتی که یک مطلبی در مجلس پیش می آید و ده ناسدست بالا می رود اسمی آنها را بنویسد خصوصاً برای شخص بنده خیلی مشکل است که به ترتیب موافق آنها

ز امر ب بکنم و اجازه بدم و در هیئت رئیس برای این مطلب مذاکره کرده ایم و برای هر کدام از این مطالبی که برای جلسه آتی معین شده است یک روزه معین شده است و گذاشته می شود در اطاق تنفس که برای نمایندگان معین شده است در آن مثلا نوشته خواهد شد شور در بنیه لایحه قانونی ثبت اسناد آنها که موافق هستند میروند در آن ورقه می نویسند که موافق کرد و اشخاصی که مخالف هستند می نویسند که من مثلا ماده (۵۱) و (۲۱) مخالف هستم و به ترتیب مخالف اظهارات خواهم کرد والا اگر بشیر از این ترتیبی که عرض شد عمل بشود اگر بتوانم به ترتیب صحیحی اجازه بدم آن راجع بنده نخواهد بود و حتی المقدور سعی خواهم کرده هر کس بنوبت خودش اجازه نطق بگیرد ولی باین ترتیب خیلی اسباب اشکال خواهد شد یکی هم در مسئله پیشنهاد ها است که مطالبی که پیشنهاد می شود حتی المقدور بایستی بوقت پیشنهاد شود بجهت اینکه بعضی از مضامینی بایستی در شور اول پیشنهاد شود بنده می بینم که در شور نانی پیشنهاد میشود و وقتی هم که پنجم عرض می شود چون ادهان آقایان غالباً توجه نیست و در موقع قابل توجه شدن دور نیست که آن مطلب وارد بکنند پس بهتر این است که قوانینی را که چند روز قبل از شور طبع و توزیع میشود بهین آقایان معامله فرمایند و هر مطلبی را که در شور دارند قبل از شور دوم یادشور اول بنویسند بفرستند به هیئت رئیس هیئت رئیس هم آنرا می درسد بکمیسیون راجع بآن و اسباب انلاف وقت مجلس نمی شود و الا حالا مثلا در شور دوم می آیم اینجا بک قانونی را مطرح مذاکره می کنیم آنوقت یک ماده الحاقیه باین جمله اصلاحیه پیشنهاد می شود بنده مجبورم که رای بگیرم در اینکه قابل توجه هست یا اینکه قابل توجه نیست و بعد از اینکه قابل توجه باشد بفرستیم آنرا بکمیسیون و این کار اسباب این می شود که روز با یک هفته آن قانون به تعویق می افتد پس بهتر این است که این پیشنهادها را که می کنند قبل از شور ثانوی آن ملاحظات را کرد پیشنهادی را که می خواهند بنمایند که یک بنده قابل توجه شده بکمیسیون می رود تا اینکه در مورد شور ثانوی اسباب تاخیر کار نشود این استعمالی است که بنده از آقایان دارم و خواهش می کنم که قدری توجه فرمایند تا این که کارها مرتب شود مجلس یکساعت از شب گذشته ختم شد.

جلسه ۲۳۴۹

صورت مشروح روز سه شنبه ۱۳
شهر ربیع الاولی ۱۳۲۹
مجلس سه ساعت قبل از غروب آفتاب براسات آقای مؤتمن الملک تشکیل شد.

صورت مجلس روز شنبه را آقای معاضد الملک فرات نمود.

غائبین روز شنبه حسنعلیخان بدون اجازه غائب.

حاج وکیل الرعایا - آقا سید حسین اردبیلی - حاج آقا معنی الملک - سردار اسد بیوقه مقرر حاضر نشده - آقای آقا سید محمد باقر ادیب مریش بودند.

رئیس - آقای ارباب در صورت مجلس

ایرادی دارید ؟

ارباب کیخسرو - در اینجا کمی عریضت وزراه را نوشته اند راجع آن عرض داشتم و همانوقت مجلس قید شده است لازم دانستم عرض کنم که آنروز در ضمن استعفای آقای ممتازالدوله از ریاست داده بودند که استدلالی و کالت خود را محفوظ میدارم و حالاً میخوانم سؤال کنم که این چند نفر یکی از کلاوزیر شدند استعفاشان بهیئت رئیس رسیده است یا خیر.

رئیس - نرسیده است ولی هیئت که شغل وزارت را قبول کردند بالطبع از کالت منصرف میشوند.

حاج امام جمعه - روز سه شنبه در باب ماده (۲) اظهار کرده بودم که چون در کمیسیون اصلاح نادرده بودند بنده در موع گذشتن آن از کمیسیون حاضر نبودم اینستکه ایشان بنظر بنده درست صاف نباشد از اینجه اظهاری در آن نکردم.

لواءالدوله - بنده هم يك پیشنهادی کرده بودم هیچرای در آن گرفته نشدند در صورت مجلس هم قیدی نشده.

حاج شیخعلی - البته خاطر آقایان مسبوق

است که در سه اول شش ماهی مالیات بر هر يك مثقالی تعبد می شود و بعد از سه سال باید بر هر مثقالی سه شاهی دیگر اضافه شود و همین طور در سالهای بعد هم اضافه خواهد شد تا برسد به آن اندازه که معین شده است و این مطلب در يك محظوری واقع خواهد شد که در اینجا به پیچوجو کمیسیون و مجلس متعرض آن نشده اند و آن اینست که در اول آن سنه که می خوانند سه شاهی بر هر يك مثقالی اضافه بکنند لابد يك مقداری تریاک موجود خواهد بود که آنها در سال قبل ۶ شاهی مالیات داده اند و باندول هم شده است آنوقت آیا تعدید خواهند کرد و آن سه شاهی اضافه خواهند گرفت یا اینکه آن نفع تجارانی برای تاجر خواهد بود و مالیاتی که در سنه بعد وضع میشود بشریای کی های قدیمی که مالیات آنها را در سال قبل داده اند تعلق نمی گیرد اگر این طور است خوبست يك ماده وضع و باین قانون اضافه بشود که هر تریاکي که مالیات خود را داده است در سال بعد که مالیات افزوده می شود در ثانی از آن مالیات گرفته نخواهد شد و اگر مجلس رای دارد باینکه در سال بعد هم از این قسم تریاک مثقالی سه شاهی را که اضافه میشود بگیرند پس در اینخصوص يك ماده وضع بکنند که هر مقدار تریاکي که در رأس سال موجود است مجدداً سه شاهی بعداً باید بدهند و تا يك ماه یا دو ماه یا سه ماه مهلت آن اشخاصی باشد که تریاک خودشان را پیاورند و باندولش را تعدید بکنند در هر صورت این را باید توضیح کرد که در موع عمل دچار اشکالات خواهیم شد و اسباب زحمت برای تاجر فراهم می آید.

فهریم الملک - نظر آقای حاج شیخ علی

اصلاً صحیح است ولیکن ربطی باز بقانون ندارد این را باید در نظامنامه که در این قانون شده است که وزارت مالیه و وزارت داخله مرتب می نمایند ترتیبش را معین کرد زیرا که تریاک يك چیزی نیست که در تمام سال حاصل بشود بلکه در موع معین بدست می آید و آنرا لوله و باندول میکنند و هر تریاکي را که يك مرتبه مالیات داد مسلم است که در ثانی از او مالیات گرفته نمی شود برای اینکه مالیات خودش را در آن موقع داده است و ثانیاً نباید تعبدی بر آن بشود بلکه تریاک جدیدی که بدست می آید او باید این مالیات جدید را بدهد حالاً چه باید بکنند که مأمورین مالیات نتوانند اجاعافی بکنند و اسباب زحمت تاجر و غیر تاجر نشوند این يك ترتیبی است که راجع است بوزارت مالیه و از وظیفه او است که ترتیبی در اینخصوص بدهند و از طرف وزارت داخله اعلان بشود تا اینکه تعدی بآنها نکنند و الا اگر ما بخواهیم بگوئیم که مالیات سال بعد شامل تریاک هائی که در سال قبل موجود بوده و باندول نشده اند هم می باشد این مثل این است که بگوئیم قانون شامل ما قبل خودش هم می باشد و این امری است محال.

رئیس - آقای حاج امام جمعه مخالف هستند ؟

حاج امام جمعه - توضیحی داشتم میخواستم عرض کنم.

رئیس - نسبتی بمرکار داده شده است که می خواهید توضیح بدهید.

حاج امام جمعه - حالا یا مخالف یا موافق بنده مقصود اینست که این قانون صحیحست ولی شرط دارد اگر اجازه بفرمائید که دیگر مثل آقای مدرس نشود که عرض کنم.

رئیس - بعد از يك مخالف بفرمائید.

حاج شیخ اسدالله - در جلسه قبل در ضمن يك ماده ای تفاوت يك مرضی کردم که حالا نسبت به تمام این مواد است و بهیچ وجه بر می خورد و حالاً اول همان اظهارات خودم و جوابی را که آقای مقبر دادند عرض میکنم و بعد هم مقصود خودم را عرض میکنم و آن اینست که بنده عرض کردم لغرض از وضع این قانون جلو ذری ار استعمال این سم مهلت است که متدرجاً ترک نشود و آنروز عرض کردم باین ترتیبی که اینجا نوشته شده است که مذهباً سیصد دینار در هر سال شود تا همت سال بعد و آن بکلی ترک شود که تریاک بکسی بدهند اینست که بعد از سه سال بدمرغی با جلود ذری بدست هیچ مرضی بدولت نخواهد داشت بلکه طریق ترک این سم مهلت باین طریق باید بشود.

بعد از طرف شش سال مهلت سال بعد همت سال باید سال باید صورت اساسی اشخاص را سه ساله بترک می کشند برادر سوزنده باشند و مرداری را هم که آنها احتمال میکنند باید با سه سال مهلت در هر سال نسبت بان اشخاص پارچ یا تن باغتر کم بکنند و باها بمرغند تا اینکه در سال هفتم بطریق ترک بشود و ای حجر نزجواب بنده فرمودند که باین طور ممکن نیست و همین ریای مالیات خودش اسباب این می شود که در هر سال کمتر استعمال کنند مثل اینکه در همین چند وقت صدی هشتاد از شیریه آنها کم شده است بعد عرض می کنم که در فرامین منظور است ولی در اشخاصیکه دار هستند ممکن نیست برای اینکه کسیکه مبتلای باین مرض شد مگر اینست که ببرد و الا هر چه دارد می خورد و پول می کند و میبهد اینرا می گیرد و میکشد و برای این آدم هیچ علاجی نیست مگر اینکه از آن مقدار سال بسال کم بکنند و الا فرضاً در مدت این هفت سال فقرا مجبور بشوند که رفته رفته کم بکنند و مجبورند که بهر قیمتی هست بخرند و استعمال بکنند و بهمان کیفیت مبتلا هستند و در سال هشتم که در همین قانون می نویسد بگوید باید ترک بشود در مورد این اشخاص همین محظورات امروزه را خواهید داشت و باز هم چندین هزار نفس تلف می شود پس باید بقسمیکه عرض کردم يك قراری داد که رفع این اشکال بشود و الا بگرانی قیمت امکان ندارد که آن قسم اشخاص که مرض کردم شیریه کسی را ترک بکنند هر چه دارد میدهند شیریه می گیرد و می کشد مگر اینکه همانطور که عرض کردم هر سال يك مقدار از آنرا کم بکنند تا اینکه متدرجاً ترک بکنند و الا مقصود بر آنست که این قانون در ایتم ممکن نیست حاصل بشود.

حاج امام جمعه - خاطر محترم آقایان مسبوق است که روز اوایکه وزیر مالیه این لایحه

مالیات تعدید تریاک را آورد اینجا اینست که مقابل بعضی مالیاتیهای خلاف قانون که گرفته میشد قرار داد که این مالیات را مجلس رای بدهد و معمول بشود و آن مالیاتیهای خلاف قانون بر داشته شود و حالا هیئت عرض می کنم که مجلس این را که رای داد باید هیئت در آن مالیاتیها یکم معلوم است و می خواهم عرض کنم جلو گیری بکنند و آقایان و کلامم صد جلو گیری آن بر آید.

حاج آقا - همانطوریکه گفته شد بنده تصور می کنم

رئیس - مخالف هستید یا موافق ؟

حاج آقا - اگر بان ترتیبیکه مقرر کمیسیون فرمودند مجلس هم تصویب میکنند بنده مخالفم.

رئیس - حالا در کلیه این قانون که شش ماده است باید رای بگیریم چون مختصر است مجدداً يك مرتبه خوانده می شود و بعد از آن رای می گیریم [ببابت ذیل قرائت شد].

ماده (۱) از تاریخ وضع این قانون از هر مثقالی تریاک مالیه سیصد دینار در ریاست میشود.

ماده (۲) محض جلو گیری از مزار استعمال شیریه سوخته تریاک اولاد در تمام مملکت کلیه سوخته تریاک بپامورین وزارت مالیه تسلیم میشود که ضبط نمایند و فقط بعنوان حق الزحمه برای انتقال سه شاهی بکس نیکه سوخته را بپامورین مزبور تسلیم می نمایند داده می شود و هر گاه کسی از تسلیم سوخته امتناع نماید و یا مخفی بدارد سوخته او ضبط و با حضور همان شخص تلف می شود تا بپامورین مزبور در هر نقطه عده اسامی اشخاصی را که شیریه استعمال می کنند بامقدار شیریه که در هر محل مصرف میشود معین نموده از سوخته ضبط شده بقدر ضرورت نقاط مزبوره شیریه تهیه کرده بان اشخاص می دهند و در عوض هر مثقال سه قباسی حق الزحمه دریافت میدارند در آخر سال آنچه باقی می ماند باطلاع وزارت مالیه تلف خواهد نمود.

ماده ۳ - در قاطبیکه ترتیب ضبط سوخته تریاک قبل از وضع این قانون معمول بود است مدلول ماده ۲ از تاریخ وضع این قانون به موقع اجرا گذاشته می شود و در نقاطی که هنوز جاری نشده است ۴ ماه بعد از تاریخ وضع این قانون مجری خواهد شد

ماده ۴ - از اول سال سیم تا آخر سال هفتم بعد از وضع این قانون هر سال بهر مثقال تریاک مالیه یکصد و پنجاه دینار بر مالیات سال قبل و بهر مثقال شیریه سوخته یکصد و پنجاه دینار بر مبلغ سال قبل افزوده میشود و از اول سال هشتم استعمال شیریه کلیتاً و استعمال تریاک غیر از آنچه برای ذوا لازم است ممنوع خواهد بود.

ماده ۵ - تریاکیکه بعنوان تجارت از مملکت خارج میشود از ادای این مالیات معاف خواهد بود.

ماده ۶ - ترتیب اجرای این قانون و جلو گیری از تاجاق و تقطیش ترتیبات اداری آن موافق نظامنامه ایست که بانفاق وزارت مالیه و داخله مدون میشود

رئیس - رای میگیریم در کلیه این ۶ ماده بترتیبیکه خوانده شد آقایانیکه موافقت و رفته سفید خواهند انداخت و آقایانی که مخالفند ورقه آبی (ادراق رای هخه و آقای حاج میرزا رضا خان از قرار ذیل استعراج نمود).

ورقه سفید [۵۲] ورقه آبی [۲]

رئیس - با اکثریت ۵۷ رای تصویب شد

کسانیکه تصویب کرده اند: سلیمان میرزا . آدینه محمد خان . دکتر اسمعیل خان . شیانی . ذکاء الملک . حاج سید نصرالله . حاج مصدق الممالک . انتظام . العکباء . معاضد السلطنه . وحید الملک . دکتر حیدر میرزا . دکتر حاج رضا خان . متین السلطنه . آقامحمد پروردی . دکتر علیخان . دکتر امیر خان . آقا سید محمد رضا . علیزاده . آقامیرزا داود خان . آقا سید جلیل . حاج محمد کریمخان . آقامیرزا احمد . افتخار الواعظین . آقا سید حسین اردبیلی . حاج معین الرعایا . آقا شیخ ابراهیم . لسان العکباء . مشیر حضور . منتصر السلطان .

مرتضی قلیخان . ارباب کیخسرو . ابوالقاسم میرزا آقامیرزا اسدالله خان . حاج میرزا رضا خان . آقا میرزا ابراهیم قمی . آقا شیخ قلاصالحین . آقا عبدالحسین . شیاء الممالک . نیر السلطان . تربیت آقا سید حسین گزازی . معاضد الملک . قهیم الملک . معز الملک . حاج سید ابراهیم . حاج عزالمالک . معتمدالتجار . ادیبالتجار . دهخدا . آقا شیخ رضا . محمد هاشم میرزا . آقامیرزا ابراهیم خان کسانیکه رد کرده اند : کاشف . آقا شایععلی

رئیس - راپورت کمیسیون بودجه است در باب اعتبار دادن مبلغ دو هزار سیصد تومان بوزارت معارف برای تکمیل بنائی و قسمت اثاثیه مدرسه نقاشی خوانده میشود .

(راپورت مزبور ببابت ذیل قرائت شد) .

کمیسیون بودجه دو ساعت بنظر مانده به ریاست آقای آقامیرزا مرتضی قلیخان تشکیل و لایحه وزارت معارف راجع بتقاضای دو هزار سیصد تومان برای تکمیل مدرسه نقاشی و قیمت اثاثیه آن قرائت شد نظر باهمیت مدرسه نقاشی و لزوم تکمیل آن و اینکه وجود کمال الملک در این موقع برای پیشرفت صنعت نقاشی کمال اهمیت را دارد کمیسیون بودجه پس از مذاکرات لازمه با اکثریت مبلغ دو هزار و سیصد تومان برای تکمیل بنائی مدرسه و تهیه اثاثیه آن اعتبار بوزارت معارف را تصویب نمود بشرط این که تکمیل مدرسه باین مبلغ شده و اثاثیه آن تهیه شده و دیگر اعتباری خواسته نشود .

ارباب کیخسرو - بنده مخالف دو فقره این راپورت هستم یکی این که اسم کمال الملک را اینجا آورده اند و اینجا خودش يك شرطی شده است که اینست که اگر خدای نخواسته فردا کمال الملک فوت بشود این کار نخواهد شد و یکی دیگر اینست که این شرطی است که اینجا کرده اند که بشرط اینکه باین مبلغ تکمیل بشود و دیگر اعتباری را نخواهد نمودام چطور میشود يك همچو شرطی را کرد .

رئیس - سرکار عالی با اصل مطلب مخالف نبودید بلکه راجع ببابت راپورت فرمایش کردید که بطور صحیح نوشته نشده است .

متین السلطنه - آندمانه اولی که این لایحه به مجلس آمد اگر نظر نمایندگان باشد تقاضای يك وجهی کرده بودند که دو هزار تومان بایشتر بود درست در نظر نیست و در آن موقع بنده عرض

کردم که اینجا باید بر آورد شود از برای اینکه بیستم که خرج صحیح این مدرسه از جهت اثاثیه و بنیان چند است اگر دو هزار تومان است داده شود اگر زیادتر است زیادتر و اگر کمتر است کمتر و مخصوصاً اشاره کردم که در تأسیسات جدید رسم نیست که يك بر آورد تخمینی از کار نمایند بهتر اینست که مخارج اینجا را صحیحاً معین بکنند تا اینکه مجلس يك مرتبه تصویب بکند اغلب از نمایندگان محترم چون آنوقت درست به هر ایض بنده التفات فرموده بودند همچو تصور کردند که بنده اساساً باین موضوع مخالف هستم در اصل موضوع و باستی اینجا بخاتم برسد ولی در اصل خواستن این اعتبار آنهم باین شکلی که راپورت داده شده است که بشرط آنکه دیگر اعتباری خواسته نشود مخالف هستم و مخصوصاً آقای ارباب هم بآن شاه کردند تصویر می کنم که این دو هزار و سیصد تومان که داده شده باز هم شاید يك اعتباری لازم بشود که از طرف مجلس داده شود و این ترتیب صحیحی نخواهد بود بلکه باید تحقیق معین بشود که چقدر وجه لازم است اگر دو هزار تومان اعتبار داده شود و اگر زیادتر است که زیادتر و الا بقیده بنده این لایحه باین شکلی که آمده است ناقص است و بنده بکنفر که نمیتوانم در آن رای بدهم .

معاون وزارت معارف - آنروز که آن لایحه پیشنهاد شد فقط نظر بساختمان مدرسه بود و معلوم است که شاید یک قدری کوتاهی شده است و درست بر آورد شده است ولیکن در هر مخارجی از این قبیل البته نمی شود تا شباه آخر را بازید کرد که دیگر محتاج بخارج دیگری نباشد ولی البته باینجهنسی که پیشنهاد شده است تکمیل ساختمان و اثاثیه آن از هر قبیل و هر قسم خواهد شد و دیگر تجدید تقاضای نخواهد شد برای اینکه بعد از تکمیل بنائی و تهیه اثاثیه مخارج دیگری خواهد داشت از قبیل کاغذ و قلم و سایر مخارج و میمیه مدرسه که آنها جزء بودجه وزارت معارف منظور شده است و مجلس خواهد آمد که تصویب بشود ولی باین مبلغ کمان می کنم کار مدرسه از هر حیث از تکمیل بنائی و تهیه اثاثیه تکمیل خواهد شد و دیگر محتاج بچیز دیگری نخواهد بود و اشکالی هم نخواهد داشت .

حاج شیخعلی - بنده در اصل اینگونه تأسیسات امروزه مخالفم و آنروز هم که آن دو هزار تومان دو هزار ذرخ زمین را خواستند و تصویب شد بنده عقیده نداشتم خوب است اول مالیک نظری بعال حاله خودمان بکنیم آنوقت درصدد اینگونه تأسیسات بر آئیم این تأسیسات را نمی گویم بپادست خیلی خوب است مثلاً اگر آن شروع بکنیم ساختن راه آهن و کتبهای جنگی بهتر این کارهاست ولی در اینتوقع که مادست تنگ هستیم و مالیه کم است مدرسه نقاشی بسازیم بنده که خیلی خجالت می کشم بنده خود بی ربط از علم نقاشی نیستم پرده و در و ر و سه مرور را هم اگر اینجا ندیده باشم در سایر جاها دیده ام اما این ربطی با امروز و حال حالیه ما ندارد و صریح عرض می کنم که در صورتی که قشون مادر فلانجا برای مواجب در تلکراف خانه متعین می شوند تأسیس مدرسه نقاشی را

ماده الحاقی ببابت ذیل قرائت شد) .

در قاطبیکه ترتیب ضبط سوخته قبل از وضع این قانون معمول بوده است مدلول این قانون وضع این قانون بموقع اجرا گذاشته می شود و هنوز جاری نشده است سه ماه بعد از تاریخ وضع این قانون مجری خواهد شد .

رئیس - در این باب مخالفی هست [اظهاری نشد] - رای میگیریم آقایانی که با این ماده الحاقی بترتیبی که خوانده شد موافق هستند قیام نمایند [اغلب قیام کردند] .

رئیس - با اکثریت ۶۰ رای تصویب شد . شش ماده لایحه تعدید تریاک بترتیبی که خوانده شد و آقایان در هر يك آن رای دادند تمام شده است و حالاً باید يك رای همگی در تمام آن گرفته شود آقایانی که بطور کلی در این قانون اظهاراتی دارند ممکن است بفرمایند .

۸

صلاح نمی دانم و کلیه با اینگونه تأسیسات مخالف هستم و عقیده ندارم و یکدیگر تا بهر صورت تصویب نخواهم کرد حالا آقایان دیگر معتارند

سلیمان میرزا - آقای حاج آقا شیخ علی اینطور که اظهار فرمودند اگر بانوع این تأسیسات مخالف هستند بنده نمی دانم نظرشان بچیز است ولی لازم است اینرا عرض کنم که در هر مملکتی مقدم اهر تأسیس تأسیس مدارس است و امیدواری که برای مملکت هست فقط از راه ترویج از دیاد معارف است و هر قدر زودتر که شروع باین کار بکنیم دیر است و بهترین پولی که در مجلس تصویب شود پولی است که برای مصرف معارف تصویب شود برای اینکه تمام کارها بسته به معارف است اگر قانون بخواهد تشکیل بکند راهش معارف است راه بخواهد بسازد راهش معارف است و بالاخره اینها مثل بود هر روبرو بخواهد در مملکت اهدام بکند راهش معارف است و برای معارف یک مدرسه که مابیت قسمت از مخارج آنرا تصویب کرده ایم و ساخته شده است و امروز یک مختصر وجه دیگری لازم دارد که از هرجه تمام شود و بکار بیفتد و شروع بکنند کارها در آنجا بتحصیل کردن بنده می دانم این چه نظری است که میفرمایند نباید داده شود که آن مخارجی را که دولت کرده است از بین برود و البته همانطوریکه گفتند اینهم یک عقیده است و عقیده مناس است ولی بنده عرض می کنم که از برای معارف هیچ زود نیست و تصویب خواهد نمود

رئیس - گمان نمیکنم که مذاکرات در این موضوع کافی است (گفتند صحیح است) رای میگیریم آقایانی که موافق هستند با رایوریت کمیسیون بودجه در اینجه دو هزار و سیصد تومان برای تکمیل بنای ونهیه اقامتیه مدرسه نقاشی اعتبار بوزارت معارف داده شود و سقید و آقایانی که مخالف هستند ورقه آبی خواهند انداخت (اوراق رای اخذ شد آقای حاج میرزا رضا خان از قرار ذیل استخراج نمود ورقه سفید ۵۴ ورقه آبی ۲)

رئیس - از ۷۱ نفر با کثرت ۵۴ رای تصویب شد

کسانیکه تصویب کردند آقای شیخ رضا سلیمان میرزا - نجات - حاج شیخ الرئیس - معتمدالتجار آدینه محمد خان - کاشف - ذکاءالملک - معاضد السلطنه - دکتر اسمعیل خان - حاج سید نصرالله آقا شیخعلی ذکاءالملک - حاج سید نصرالله - حاج محمد شیبانی - حاج معتمد الملک - حاج محمد کریمخان انتظام الحکماء - دکتر حاج رضاخان - رکن - الممالک - اسان الحکماء - دکتر محمد میرزا - علی زاده - آقا سید محمد رضا - دکتر امیر خان - آقا میرزا احمد - آقا میرزا مرتضی قلیخان - آقا شیخ ابراهیم زنجانی - آقا سید حسین کزازی - آقا سید حسین اردبیلی - حاج شیخعلی - آقا سید جلیل - آقا میرزا اسدالله خان - مشیر حضور - وحید الملک - افتخار الواعظین - آقا میرزا احمد میرزا سردار اسد - منظر السلطان - مشیر حضور افتخار الاعظین - آقا سید محمد حسین - دهخدا - محمد هاشم میرزا - میرزا مرتضی قلیخان - حاج معین الرعایا - حاج سید ابراهیم

حاج آقا - حاج میرزا رضاخان - ارباب کبیسرو - میرزا اسدالله خان - معز الملک - آقا شیخ غلامحسین تربیت - معاضد الملک - معین الملک - آقا میرزا ابراهیم خان - معز الملک - آقا میرزا ابراهیم قلی - آقا شیخ مهدی نجم آبادی - حاج معز الملک - کسانیکه رد کرده اند - آقا سید حسن مدرس حاج شیخعلی خراسانی.

رئیس - رایوریت کمیسیون معارف دراجع باعزام ۳۰ نفر شاگرد بخارجه شامل ۳ ماده بوده در ماده دوم رای گرفته شد ولی ماده اول و سوم بحسب پیشنهاد میرزا یانس و آقای آقا شیخ ابراهیم و ارباب کبیسرو رجوع شده بود بکمیسیون حالا از کمیسیون رایوریت داده شده است خوانده میشود [بمبارت ذیل فرات شد]

کمیسیون معارف اوقاف و صنایع مستظرفه در جلسه روز سه شنبه ۹ ربیع الاولی و ماده اول لایحه اعزام شاگردان بخارجه را که با تصویب پیشنهاد ارباب کبیسرو و آقای شیخ ابراهیم و میرزا یانس بکمیسیون عودت داده شده بود مطرح مذاکره قرار داده بعد از مذاکرات لازمه ماده مزبوره را بالمشاء ذیل بمجلسی تقدیم میدارد

ماده (۱) درسته تشکیل ذیل ۱۳۲۹ - ۳۰ نفر شاگرد ایرانی از طرف دولت علیه برای تحصیل ذیل بخارجه فرستاده می شود

۱۵ نفر برای تحصیل اصول ضروریه معملی هشت نفر برای تحصیل نظام ۲ نفر بیادنه نظام دونفر سواره نظام ۲ نفر تویچی بکنفر مهندس بکنفر بکنفر صاحب منصب اداره ۲ نفر برای مهندسی طرق و شوارع ۲ نفر برای حرف و صنایع ۲ نفر برای فلاحت کفن یکی از آنها محسوس ابریشم و فن یکی فلاحت عمومی باشد بکنفر شیخ بیست شاگردان مزبور از اشخاصی انتخاب میشوند که بضاعت تحصیل در خارجه را ندارند انتخاب آنها بموجب امتحان مخصوص خواهد بود و هیئت متعین و ترتیب آن در تحت نظارت شورای معارف صورت داده خواهد شد

رئیس - مخالفی نیست (گفتند خیر) رای میگیریم آقایانیکه موافق با رایوریت کمیسیون بترتیبیکه خوانده شد ورقه سفید خواهند انداخت و آقایانیکه مخالفند ورقه آبی (اوراق رای اخذ شد آقای حاج میرزا رضا خان از قرار ذیل استخراج نمود) ورقه سفید ۵۹ ورقه آبی ۷۱ نفر با کثرت ۵۹ رای از ۷۱ نفر تصویب شد

تصویب کنندگان: معین الملک - حاج شیخ الرئیس - معتمدالتجار - معتمدالتجار - آدینه محمدخان - دکتر اسمعیل خان - آقا شیخعلی ذکاءالملک - حاج سید نصرالله - حاج محمد کریمخان - انتظام الحکماء - دکتر حاج رضاخان - رکن - الممالک - اسان الحکماء - دکتر محمد میرزا - علی زاده - آقا سید محمد رضا - دکتر امیر خان - آقا میرزا احمد - آقا میرزا مرتضی قلیخان - آقا شیخ ابراهیم زنجانی - آقا سید حسین کزازی - آقا سید حسین اردبیلی - حاج شیخعلی - آقا سید جلیل - آقا میرزا اسدالله خان - مشیر حضور - وحید الملک - افتخار الواعظین - آقا میرزا احمد میرزا سردار اسد - منظر السلطان - مشیر حضور افتخار الاعظین - آقا سید محمد حسین - دهخدا - محمد هاشم میرزا - میرزا مرتضی قلیخان - حاج معین الرعایا - حاج سید ابراهیم

قلیخان - آقا میرزا ابراهیم خان - حاج آقا - حاج سید ابراهیم - معین الرعایا - حاج معز الملک - نیر - السلطان - آقا شیخ مهدی - آقا شیخ غلامحسین - سلیمان میرزا - تربیت - دکتر علیخان - حاج میرزا رضاخان - معاضد الملک - ضیاء الممالک - شیبانی - معز الملک - نجات - آقا شیخ ابراهیم - آقا شیخ رضا - محمد هاشم میرزا - دهخدا

رئیس - آقای معز الملک اجازه خواسته بودید چون در موقع رای گرفتن بود اجازه داده نشد حالا ممکن است بفرمائید

معز الملک - عرض بنده راجع بطرز رای گرفتن بود می خواستم عرض کنم که با قیام و نمود می بایستی رای گرفته شود

رئیس - بطوریکه ملاحظه میفرمائید فرستادن شاگرد بهرست مستخدم خرج است حالا اینکه در رایوریت می نویسند که ۹ نفر برای فلاخت و چند نفرش را برای فلاخت کربان یک چیزی است با احتیاطی این مملکت است در هر حال بنده در نظامنامه داخلی همین قدر می بینم که نوشته است در موردیکه مستخدم خرج است باید رای یا اوراق گرفته شود و چیز دیگری نمی بینم و بتوانم از روی آن ترتیب عمل بکنم

معز الملک - این نکته را که فرمودند صریح است رای در خصوص خرجش چون در ماده دیگر مبین شده است ممکن بود با پیامدهود

رئیس - از این ذیل چند مسئله هست که در نظامنامه مذکور است و چندین مرتبه دیدیم که در موسم رای گرفتن اعتراض می شود در صورتی که در هر جائی گویا رسم این است که هیئت رئیسه باید در این باب رسیدگی کند و در اینجه بنده می خواستم در مجلس تقاضای این ذیل کمیسیون معین بشود و این مواد نظامنامه را که تصریح شده است در اینجا مبین بکنند و تصویب بشود به این ارباب این قبیل اعتراضات و انلاف رفت نشود در این مطلب هم از آن مطالبی است که تصریح نشده است برای اینکه نظامنامه همین قدر می نویسد که در مورد تقاضای خرج باید باورده رای گرفت و چون تصریح نشده است اگر معز الملک مطلبی که تقاضای خرج در آن شده است در ضمن ماده ۹ ماده نوشته شده باشد مگر آن در هر یک از آنها باید باورده رای گرفت مگر اینکه آن کمیسینی که عرض کردم تشکیل بشود و آن مواد را تصریح بکنند تا اینکه به ترتیب تکلیف خودش را بدهند والا تا وقتی که توضیح ندهند مست و هر مطلبی که می بینم تقاضای خرجی شده است و این نکته تکرار باشد مجبوریم باورده رای بگیریم

ماده سوم - برای اینکه شاگردان مزبور بدرستی مشغول تحصیل شده از حدود وظایف مقرر خود خارج نشوند یک نفر سرپرست بباروی اعزام می شود که مراقب اعمال و تحویل آنها باشد تصویب معارف تحصیل اعزام شاگردان سرپرست آنها با کمیسیون بودجه است و کمیسیون مزبور وظیفه خود را در این باب بجا آورده است

رئیس - ملاحظه می فرمائید این هم یک مطلبی است که هیچ قانونی نیست در مجلس هیچوقت نباید بخوانند که یک نفر سرپرست بفرستیم یا بفرستیم باید در ضمن همان تقاضائی که کرده است وزارت معارف مثلا ۳۰ هزار تومان برای اعزام شاگردان می بایست یک تعیین هم بزنند برای سرپرست و در بهم رفته پیشنهاد مجلس کنند

حاج معز الملک - عرض می کنم این مطلب تقریباً همانطوریکه فرموده اند شده است وزارت معارف غیر از اعتباری که برای اعزام شاگرد ها خواسته یک اعتباری هم برای سرپرست خواسته است و کمیسیون بودجه آنرا رد کرده حالا باید برایوریت کمیسیون بودجه رای گرفت

رئیس - پس این مطلب را مطرح مذاکره فرار نمی دهیم همان رایوریت کمیسیون بودجه را مطرح می کنیم اگر قبول شد فيها والا رد می شود رایوریت کمیسیون بودجه را بخوانند [بمبارت ذیل فرات شد]

بتاریخ ۲۳ محرم الحرام ۱۳۲۹ کمیسیون بودجه دوساعت بظهور مانده برباست آقای مرتضی قلیخان منتهی گردید - لایحه وزارت معارف در خصوص اعزام ۳۰ نفر شاگرد برای تحصیلات متفرقه از نظام و معملی علوم فلاح و مهندسی پاروپا فرات گردید وزارت معارف تقاضا کرده بودند ۱۶۵۰۰ تومان برای مصارف سالیانه ۳۰ نفر شاگرد که ۱ نفر برای معملی و ۸ نفر برای علوم نظامی و ۷ نفر برای مهندسی و حرف و صنایع و فلاحت باشد و ۲ هزار تومان برای مخارج یک نفر سرپرست آنها تصویب شود کمیسیون بودجه با کثرت تصویب می نماید که مبلغ ۶۵۰۰ تومان علاوه بر ده هزار تومان کسابتنا تصویب شده اعتبار بوزارت معارف داده شود که جملتان برای اعزام ۳۰ نفر شاگرد ۱۶۵۰۰ تومان تصویب شده ولی بروگرام تحصیلات شاگردان را کمیسیون معارف تعیین کرده رایوریت خود را بحسب آنچه خواهد داد در خصوص ۲ هزار تومان برای مخارج سرپرست کمیسیون با کثرت این تقاضا را رد کرد و سرپرست را لازم نمی داند سفارتخانه های دولت علیه برای سرپرستی کافی است

دکتر علیخان - می خواستم عرض کنم در دقه گذشته در مسئله سرپرست مذاکرات زیاد شد در اینجا و بنده هم از طرف کمیسیون معارف مدافعه زیاد کردم که لازم می دانم وجود سرپرست را بعد از آن مذاکرات زیاد ارباب کبیسرو پیشنهادی کردند و قابل توجه شد (ارباب کبیسرو قابل توجه نشد) خوب نشد در هر حال اگر صلاح بدانید آن پیشنهاد را کمیسیون معارف قبول دارد و قرار شده بود وزارت علوم باز تجدید نظری بکند و ببینند که سرپرست لازم خواهد بود یا خیر موافق ترتیبی که خواهد داد یا لازم نخواهد بود

رئیس - حالا اگر شما بخواهید این ماده را مسترد کنید که بکمیسیون بر گردد البته چون مغیر هستی می توانید

حاج سید ابراهیم - در کمیسیون بودجه در این باب خیلی مذاکرات شد اگرچه مغیر اشاره فرمودند که در آنروز در این باب خیلی مذاکرات شد و دلیل کمیسیون هم یکی این بود که سفارتخانه هائی که در خارج داریم یکی از تکالیف مهمشان رسیدگی به این مطلب است خصوصاً اینکه این لایحه قسمی معین کرده است که تمام اینها بیک مرکز فرستاده نمی شوند و هر چند نظری را بیک نقطه میفرستند بعد از تمام ملاحظات کمیسیون لازم ندانست کمیسیون این سرپرست و این مخارج را کافی میدانست از برای این شاگردان و این در دوازده هزار تومان خرج درازاند میداند

معاون وزارت علوم - آندفهم هم در این موضوع خیلی صحبت شد وزارت معارف وجود یک نفر سرپرست را خیلی لازم میدانند بجهت اینکه یاد وظایف دارد این سرپرست که رهبری رسیدگی و اقدامات سفارتخانه ها ندارد و کارها را باید بکنند که غیر از یک نفر سرپرست دیگری نمی توان بکنند انواع سفارشات و رسیدگی ها میکند بحال شاگردان که سفارتخانه ها نمی توانند بکنند بلازم این شخص باید واسعه مستقیم آنها با وزارت معارف باشد و همیشه رایوریت احوالات آنها را بدر جمع و خرج آنها را رایوریت بنده در هر حال چه این شاگرد ها در یکجا باشد چه در ممالک مرکزی ادو بیفرستاده شوند در هر حال یک نفر سرپرست برای تمام آنها لازم است و این یک نفر نماینده مرکزی خواهد بود در یک شهری اقامت دارد و هرجا میرود برود همه قسم بحالات آنها رسیدگی کرده رایوریت بدهد بوزارت معارف و اینکه از این شهر با شهر و از این محل بآن محل برود برای رسیدگی این در خارجه کار مشکلی نیست و البته می تواند کاملا اقدامات خودش را بکند

رئیس - در این خصوص در کلیاتش سابقا خیلی مذاکرات شده است گمان نمی کنم دیگر محتاج بمذاکره باشد [گفته شد رای بگیرد]

رئیس - رای می گیریم ولی برایوریت کمیسیون بودجه نه بلایحه وزارت معارف بجهت اینکه رایوریت کمیسیون بودجه در واقع اصلاحی است بلایحه وزیر و مجبور هستیم اولاً باصلاح رای بگیریم پس رای میگیریم برایوریت کمیسیون بودجه که تصویب نمی کند دادن وجهی را برای یک نفر سرپرست کسانی که تصویب می کنند رایوریت کمیسیون بودجه را ورقه سفید ببنادانند و کسانی که تصویب نمیکنند رایوریت کمیسیون بودجه را یعنی لازم میدانند وجود سرپرست را ورقه آبی خواهند انداخت

مترین السلطنه - بنده مخالف هستم و بیک مخالف اجازه داده نشد گفته شد مجدداً تقریر بفرمائید کیفیت دادن رای را

رئیس - اگر بنده اینطور عرض کردم تصدیق بنده نیست در نظامنامه اینطور نوشته شده است اگر اصلاحی در یک مطلبی پیشنهاد شود حق تقدم دارد در اخذ رای اول در اصلاح باید رای گرفت بعد باصل ماده چون رایوریت کمیسیون بودجه اصلاحی

است بلایحه وزیر اول باید باصلاح رای گرفته پس اشخاصی که موافقت با رایوریت کمیسیون بودجه یعنی تصویب نمیکنند دادن وجهی را برای سرپرست ورقه سفید خواهند انداخت و اشخاصی که مخالفند با رایوریت کمیسیون بودجه یعنی لازم میدانند وجود سرپرست را و دادن وجهی را با ورقه آبی خواهند انداخت [رای گرفته شد و حاج میرزا رضا خان اوراق رای را استخراج نمود]

معاضد الملک - ورقه سفید ۳۱ ورقه آبی ۲۵

رئیس - اینهم یکی از مسائل لابنتل شد و تکلیف اینرا نمی شود امروز معین کرد از یکطرف آن مسئله ۱۶۵۰۰ تومان خرجی که برای شاگردان تقاضا کرده اند آنهم بترتیب قانونی پیشنهاد نشده است و چون این مسئله امروز فیکند اگر تصویب میفرمائید این دو ماده بماند و این دو ماده که راجع به خرج است آنرا ماده بندی کنند و در جلسه دیگر مطرح شود حالا شروع می کنیم بقانون ثبت اسناد

دکتر علیخان - در لایحه وزیر علاوه بر مخارج شاگرد ها پیشنهاد کرده بود سه هزار تومان برای مخارج ذهاب و ایاب شاگرد ها و آنرا کمیسیون معارف در ضمن رایوریت خودش تصویب کرده بود ولی گویا کمیسیون بودجه اقرار در رایوریتشان فراموش کرده اند آنرا هم مقرر بفرمائید کمیسیون بودجه نظری بفرمایند و در ضمن رایوریت آینه خودشان که میدهند تکلیف آنرا هم معین نمایند

رئیس - صحیح است بکمیسیون ارجاع می شود هر دو را میگوئیم اصلاح بکنند و رایوریت بدهند

سلیمان میرزا - کمیسیون بودجه فراموش نکرده است ۱۵ هزار تومان از برای مخارج ذهاب آنها از قرار تقریری پنجاه تومان تصویب کرده و آن دوازده هزار تومان را که از برای یک نفر سرپرست خواسته بودند با کثرت رد کرد پس جمعاً تصویبی کمیسیون بودجه از مخارج سالیانه و مخارج ذهاب ۱۶۵۰۰ تومان است

رئیس - حالا این رجوع می شود با آنها اصلاحات لازم می شود شروع می کنیم بقانون ثبت اسناد از ماده ۳۰ خوانده می شود و ماده ماده چون شود دوم است رای گرفته میشود (شروع شد بقرائت قانون ثبت اسناد)

ماده ۳۰ لایحه وزیر - مرخصی مباشرین ثبت موافق قانون مرخصی با اجازه رئیس محکمه ابتدائی است و لی بدو باید مباشر ثبت شخص دستکاری را که در زمان غیبت او قایم مقام او خواهد بود معرفی نموده و عملاً مسئولیت صحت عمل او را بعهده بگیرد قایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایطی را که بموجب این نظامنامه برای مباشر ثبت مقرر است دارا باشد

ماده ۳۱ - معاضد قبل در صورت مرض سخت یا امتدای مباشر نیز رعایت خواهد شد

[ماده ۳۰ کمیسیون مرخصی مباشرت موافق قانون مرخصی مستخدمین دولت و با اجازه رئیس

محکمه ابتدائی بعمل می آید ولی بدو باید مباشر ثبت شخص دستکاری بجای خود معرفی نموده و مالا مستولیت صحت ادرا بعهده بگیرد و نایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایط را که بموجب این قانون برای مباشر ثبت مقررات دارد باشد.

مفاد این ماده در صورت ابتلا مباشر ثبت بر مرضی که مانع تصدی شغل است مراهات میشود در صورت فوت مباشر ثبت یا انفصال و یا عزل او رئیس محکمه ابتدائی فوراً دفاتر را توقیف کرده بدفتر را کسب می فرستد و روی مهر مباشر باسوهان دوخطی که هم دیگر رابطور عمودی تقاطع میکنند کشیده آنرا از اعتبار میاندازند.

مرتضی قلیخان - بنده عرض میکنم که دو ماده از لایحه وزیر حذف شده است باید آنها خوانده و رای گرفته شود در حذف آن.

رئیس - آن دو ماده را بخوانند میشود پیشنهاد کرد بحذف باید خود ماده خوانده شود در گرفته شود آنها که لازم میدانند رای بدهند و آنها که لازم نمیدانند رای ندهند.

(ماده ۳۴ و ۳۵ از پیشنهاد وزیر بمبارت ذیل فرات شد.)

ماده ۳۳ - مباشر ثبت باید اولاً روزی ۶ ساعت در سرشغل خود حاضر باشد وساعات کار با تصدیق محکمه ابتدائی زمین و اعلان خواهد شد.

معزز الملک - بنده مضامین بالینکه این ماده حذف شود.

رئیس - موافق هستم با خود ماده در خود ماده رای شواهم گرفت.

آقا شیخ ابراهیم - البته این داخل قانون نیست دیگر اینکه ساعت الان هیچ ماخذی ندارد بعد از اینکه اداره تشکیل شد آنوقت ترتیب این امور را جزء نظامنامه اداری میدهند حالا باید موقع مقتضی نوشت بجهت اینکه بعد از آنکه اداره تاسیس شد ممکن است صلاح باشد هفته چند روز روزی از چه ساعت تا چه ساعت و چند ساعت اینها از ترتیبات نظامنامه است معذراً این ماده بکلی ناقص است باید بماند در نظامنامه داخلی آنها کاملاً نوشته شود.

معزز الملک - بنده با اظهارات آقای مغیر محترم مضامین و لازم نیست که همینکه یک کلمه ۶ ساعت آنجا باشد ما آنرا قانونی ندانیم همینکه ۶ ساعت گفتیم کافی است پیش از وقت نمی توانیم وقتش را تعیین کنیم و همین که نتوانستیم وقتش را تعیین کنیم بگوئیم ماده حذف شود ممکن است بگوئیم ترتیبی که رئیس محکمه ابتدائی زمین میکنند و این باید باشد تا اینکه بتوان این که کاری نداریم در اداره را مدیر ثبت بدهد و برود ممکن است اما مطابق بشما ماده قانونی آنها را مکلف میکنم که هر روز روزی چند ساعت در اداره خودشان باشند که اسباب تعطیل کارهای مردم نشوند ممکنست در این ماده که در این جا میگذرانیم زمین کنیم که تعیین وقت با رئیس محکمه ابتدائی باشد.

رئیس - گمان میکنم که مذاکره در این ماده کافی است حالا رای میکنیم به ماده ۳۳ لایحه

وزیر بطوری که فرات شد آقایی که موافقت با لایحه وزیر قیام نمایند [تصویب نشد - رد شد] .

ماده ۳۴ را بخوانند (ماده ۳۴ فرات شد) .

ماده ۳۴ - مباشر ثبت حق ندارد بدون اجازه مرخصی بترتیبی که قانون برای مستخدمین دولتی معین میکند از اقامتگاه خودشان غیبت نمایند .

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - آن ماده بندی که نوشته شده است کافی است از این ماده گفته شد رای بجای این ماده بگیرند .

رئیس - رای گرفتن بحذف رای منفی است و رای بمانی نمیشود داد باید آراء مثبت باشد و وقتی که رای ندادند بدهد خودش طبعاً حذف میشود حالا رای میکنیم به ماده ۳۴ مطابق لایحه وزیر بطوری که خوانده شد آقایی که موافقت با این ماده قیام نمایند (ماده ۳۴ وزیر هم رد شد) .

رئیس - می رسم به ماده ۳۵ بخوانند (ماده ۳۵ لایحه وزیر بمبارت ذیل فرات گردید) .

ماده ۳۵ - مرخصی مباشرین ثبت موافق قانون مرخصی با اجازه رئیس محکمه ابتدائی است ولی بدو باید مباشر ثبت شخص دستکاری را که در زمان غیبت او قایم مقام او خواهد بود معرفی کرده و مالا مستولیت صحت عمل او را بعهده بگیرد - قایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایط را که بموجب این نظامنامه برای مباشرین ثبت مقررات دارد باشد .

ماده ۳۶ - ماده قبل در صورت مرض سخت یا متمادی مباشر ثبت نیز رعایت خواهد شد .

[ماده ۳۷ از پیشنهاد کمیسیون] مرخصی مباشرین ثبت موافق قانون مرخصی مستخدمین دولت و با اجازه رئیس محکمه ابتدائی بعمل می آید ولی بدو باید مباشر ثبت شخص دستکاری بجای خود معرفی نموده و مالا مستولیت صحت ادرا بعهده بگیرد و قایم مقام مباشر ثبت باید اوصاف و شرایط را که بموجب این قانون برای مباشر ثبت مقرر است دارا باشد مفاد این ماده در صورت ابتلا مباشر ثبت بر مرضی که مانع تصدی شغل است مراهات میشود .

محمد هاشم میرزا - این بمبارت الان محل اختلاف شده است یعنی واسطه لفظ بدو که در ادل ماده نوشته شده است این کلمه مالا خوانده میشود و حال این که آنروز توضیح شد که مالا است اگر این طور است خوب است سکه بنویسند از جهت مال و اگر مالا است بطوریکه بعضی می خوانند و با بنده مخالفت این را بیک عبارت دیگر توضیح نمایند بجهت اینکه حالا که مجلس در مقام قانون گذاری است این اختلاف هست و بر آقاییان اشتباه میشود در صورتیکه مدتی بگذرد خیلی اسباب اختلاف خواهد بود لازم است این توضیح بشود.

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - ماده تمام است و این لفظ مالا نظر بر آن ضمانتی است که در آخر نوشته شده است.

وزیر عدلیه - اینجا مقصود مالا است چون اشاره است بوجه الضمانه چون یک وجه الضمانه میباشد بصندوق مباشر ثبت باید یک وجه الضمانه تودیع کند در صندوق محکمه که اگر از او خطائی سرزد

که وجه نقدی بر او تعلق مستوجب این شد که جریمه نقدی بدهد از آن وجه الضمانه بگیرند این لفظ مالا اشاره بآن است و مقدر آن تماشای معین شده است چون نخواست است در اینجا تکرار کنند آن وجه الضمانه را این است که اشاره کرده است باین لفظ که مالا بعهده بگیرد یعنی از آن وجه الضمانه که تودیع کرده است در صندوق محکمه از آن داده شود .

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - چون آن ماده وجه الضمانه رفته است بکمیسیون و هنوز برنگشته است خوب است آن ماده هم بماند والا میشود که آن ماده بماند و این ماده رای داده شود.

حاج سید ابراهیم - عرض بنده اینست که نوشته شود از حیث مال که رفع شبهه شود.

رئیس - همینطوریکه فرمودند نوشته شود چون مغیر تقاضا کردند که برود بکمیسیون می رود بکمیسیون (مواد ذیل خوانده شد) .

پیشنهاد وزیر ماده ۳۷ - در صورت فوت مباشر ثبت یا انفصال و یا عزل او تمام دفاتر را حاکم صالح محل فوراً توقیف کرده بدفتر را کسب تسلیم می کند و روی مهر پارچه دوخطی که هم دیگر رابطور عمودی تقاطع می کنند کشیده مهر را از اعتبار میاندازد .

پیشهاد کمیسیون ماده ۳۷ - در صورت فوت مباشر ثبت یا انفصال و یا عزل او رئیس محکمه ابتدائی فوراً دفاتر را توقیف کرده بدفتر را کسب فرستد و روی مهر مباشر باسوهان دوخطی که هم دیگر رابطور عمودی تقاطع می کند کشیده آنرا از اعتبار میاندازد .

حاج سید ابراهیم - عرض می کنم چون انفصال دو قسم است یکی موقتی و یکی دائمی در موقع انفصال موقتی هیچ لازم نیست که مهر او را بشکنند و او را از اعتبار بپندازند خوب است نوشته شود مهر او را ضبط می کنند و در انفصال دائمی خط کشیدن لازم ندارد بشکنند بجهت اینکه در انفصال موقتی ممکن است که این مباشر بر گردد پس لازم است که آن مهر را نگاه بدارند تا به بیند بر می گردد یا بر نمیگردد .

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - مراد از این انفصال موقتی نیست فوت یا انفصال یعنی انفصال ابدی و انفصال استعفا را هم شامل است وقتی که فرضاً بواسطه یک خطائی که او کرده است و دید ملتفت شدند خودش استعفا داد رئیس محکمه هم تصدیق کرد که باید او تغییر بکند آنوقت وزیر هم حکم عزل او را صادر می کند در اینصورت رئیس محکمه مهر او را باطل بکنند.

رئیس - برای اینکه سوء تفهیمی نشود میشود لفظ دائمی را هم ضمیمه بکنیم بعد از انفصال [ماده مزبور بضمیمه لفظ دائمی مجدداً فرات گردید] .

رئیس - حالا رای می گیریم به ماده ۳۷ پیشنهاد کمیسیون بضمیمه لفظ دائمی چنانچه خوانده شد آقایی که موافقت با این ماده قیام نمایند با اکثریت ۳ رای تصویب شد در دقیقه ۱۰ نفس است [بعد از نفس مجدداً جلسه تشکیل گردید] .

رئیس - قانون ثبت اسناد فصل ۳ ماده ۳۸ از لایحه وزیر فرات نمود .

ماده ۳۸ - وزیر دفاتر را که در تحت نظارت مدیریت است در نزد هر محکمه ابتدائی تاسیس می شود و مقصود از تشکیل آن حفظ دفاتر ثبت و مهر های رونوشتی ایضا های مباشرین ثبت و اسناد اداری و اوراق راجعه بداره ثبت است .

(ماده ۳۷ کمیسیون) دفتر را که در تحت نظارت مدیریت است در نزد هر محکمه ابتدائی تاسیس می شود و مقصود از تشکیل آن حفظ از نسخه دفاتر ثبت و ونه های مهر و امضای مباشرین و اسناد اداری راجعه بداره ثبت است .

حاج شیخ علی خراسانی - در ماده قبل ذکر است که مهر ها را ماخط باطله میکشیم و از اعتبار میاندازیم تکلیف آن مهرها معلوم نشد در اینجا که می نویسند وظیفه دفتر را کسب میکنند دفتر ثبت و رونوشتی مهر و امضاها را حفظ میکنند خوب است یک جمله اضافه شود و مهرهایی که باطل شده است که آنها را هم ضبط بکنند همیشه در ضبط باشد .

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - مقصود آن نمونه مهرهایی است که اعتبار دارند آن مهری که از اعتبار افتاده میاندازند دورچاپیده دارد ولی مهرهایی که اعتبار دارند میفرستند در آنجا ضبط میشود تا اینکه اگر یک کاغذی را لازم شد ممانه میکنند نمونه آنرا میخوانند که این مهر آن مهر است یا نه مطابق می کنند .

مشور الدوله - اینجا غلط حساب شده است یکی اینکه نسخه از دفاتر فهرست بکلی هم نمونه نقش مهر خود مهر را میفرستند نقش آنرا میفرستند آن لفظ نقش را انداخته اند در اینجا .

افتخار الواعظین - اینجا دفاتر فهرستی که اسم برده شده است گویا دفاتر فهرست اینطور باشد که نوشته خواهد شد مثلاً اجاره گیرنده فلان و اجاره دهنده فلان و آنچه را اجاره داده است فلان و تاریخ فلان و خانه پلاک هر چه را که اجاره میدهند در کمال اختصار یادداشت میکنند اگر غیر از این باشد دفتر فهرست نخواهد بود دفاتر فهرست باید فهرست بکنند مطالبی را که بنده عرض کردم و دفاتر فهرست هم در مواد قبل گفته شد که یکپسرا بدفتر را کسب کل میفرستند و یکی از آن دفاتر فهرست در خود آن محل ضبط خواهد شد بنده گمان میکنم از خود این دفاتر فهرست که خیلی چیزهای مجمل مختصری خواهد بود در وقتی که بخوانند مطابقه بکنند یک سند ثبت شده را چیزی معلوم نشود بجز تاریخ و اسم طرفین واصل مطلب وجهی که در آنجا بوده است چیزی فهمیده نمیشود اگر آن دفتر فهرست را مبدل کنند باینکه دفتر ثبت را در نسخه کنند بکلی در محل باشد و یکی بر سر فرستاده شود گمان می کنم بهتر باشد زیرا از این فهرست چیزی فهمیده نمیشود.

آقا شیخ ابراهیم - این همان مسئله بود که در اینجا مطرح شد و رای داده شد که دفتر ثبت باید

ببایشست بپاید همان یک نسخه دفتر فهرست در محل باشد پس باید عبارت درست بشود و حفظ یک نسخه از دفتر فهرست اسناد ثبت شده و نمونه از مهر و رونوشتی او .

وزیر عدلیه - دفاتر ثبت شده لازم نیست برای این که در آنجائی که مذاکره میشود اسمش را گذاشته ایم دفاتر فهرست و در اینجا همینقدر اسم برده میشود دفتر معلوم میشود چون فقط منحصر نیست به ثبت بعضی تصدیقات هم آنجا نوشته میشود

رئیس - رای می گیریم باین ماده بترتیبی که اصلاح شد یکسره دیگر خواننده میشود و رای میکنیم (مجدداً ماده مزبور فرات گردید) .

رئیس - کسانی که موافقت قیام نمایند (با اکثریت ۲۷ رای از ۶۸ رای تصویب شد) .

(ماده ۳۹ و ۴۰ کمیسیون بمضمون ذیل فرات شد) .

ماده ۳۹ وزیر - مدیر ثبت در خدمت دولتی کسلاً محسوب و از حیث رتبه و مقام و حقوق خدمتی وظیفه و عزل و نصب با عضو محکمه ابتدائی مساوی است .

ماده ۴۰ کمیسیون - مدیر ثبت در خدمت دولتی محسوب و از حیث رتبه و مقام و حقوق تکالیف خدمتی و عزل و نصب با عضو محکمه ابتدائی مساوی است .

ماده ۴۱ کمیسیون - مدیر ثبت در خدمت دولتی محسوب و از حیث رتبه و مقام و حقوق تکالیف خدمتی و عزل و نصب با عضو محکمه ابتدائی مساوی است .

حاج سید ابراهیم - در آن ماده که ذکری از شرایط مباشر ثبت میشد ذکری از مدیر نشد و آقای مغیر گفتند که در ماده دیگر ذکر میشود در کمیسیون که مذاکره شد آقای آقا شیخ ابراهیم تشریف داشتند فرمودند شرایطش شرایط عضو محکمه ابتدائی است خوب است حالا اوصاف و شرایط هم زیاد شود.

آقا شیخ ابراهیم - بنده هم عرض میکنم در آنجا از حیث اوصاف و شرایط نوشته شود یک او صاف و شرایط زیاد شود عیب ندارد.

وزیر عدلیه - بنده فقیه ام اینست که ذکر شرایط در اینجا زیادی است برای اینکه وقتیکه گفتیم در مقام و رتبه مساوی با عضو محکمه ابتدائی است معنای آن است که شرایط اوصافی دارند هر کسی عضو محکمه ابتدائی نخواهد شد باید مراتب را طی بکند تا آنکه داخل در محکمه ابتدائی بشود و این لفظ مساوی اینرا مستثنی است از اینکه ذکر شود حالا اگر برای توضیح میخواهند عیب ندارد.

آقا میرزا احمد - در خدمت دولتی محسوب را باید از مستخدمین دولت محسوب نوشته شود برای اینکه امتیازات از مستخدمین دولت محسوب بودن را نمیرساند .

رئیس - آقای مغیر با این اصلاح همراه است؟

آقا شیخ ابراهیم - ضرر ندارد (مجدداً ماده اصلاح شده بمضمون ذیل فرات شد) .

ماده ۴۲ - مدیر ثبت از مستخدمین دولت محسوب و از حیث رتبه و مقام و حقوق و تکالیف و شرایط و اوصاف خدمت عزل و نصب با عضو محکمه ابتدائی مساوی است .

رئیس - رای میکنیم باین ماده بطریقی که خواننده شد .

آقایی که موافقت قیام نمایند .

رئیس - با اکثریت ۵۸ رای از ۷۷ نفر تصویب شد .

ماده ۴۰ وزیر و ماده ۴۱ - کمیسیون بمضمون ذیل فرات شد .

[ماده ۴۱ وزیر - در جاهایی که کثرت کار اقتضا کند مدیر ثبت معاون داشته باشد معاونین مذکور نیز در خدمت دولتی بوده از حیث رتبه و مقام و حقوق خدمتی و غیره مساوی خواهند بود با متشی های محکمه ابتدائی .

ماده ۴۲ کمیسیون - در جاهایی که کثرت کار اقتضا کند مدیر ثبت معاون داشته باشد معاون او نیز از مستخدمین دولت محسوب و از حیث رتبه و مقام و تکالیف و اوصاف و شرایط خدمتی و غیره با متشی های دفتر دارهای محکمه ابتدائی مساوی است .

رئیس - همان اصلاحی که در قبل شد در اینجا هم شد .

رای میکنیم کسانی که با این ماده بترتیبی که قرائت شد موافقت قیام نمایند .

(با اکثریت ۶۱ رای از ۷۷ نفر تصویب شد) .

[ماده ۴۱ وزیر و ماده ۴۲ کمیسیون بمضمون ذیل فرات شد] .

ماده ۴۱ وزیر - در صورتیکه مدیر ثبت معاون نداشته باشد وظایف او را در صورت مرض یا غیبت او موقتاً یکی از متشی های محکمه ابتدائی انجام خواهد داد .

ماده ۴۲ کمیسیون - هرگاه مدیر ثبت معاون نداشته باشد وظایف او را در صورت مرض یا غیبت او موقتاً یکی از متشی های محکمه ابتدائی بانتخاب رئیس محکمه ابتدائی انجام میدهد .

رئیس - مخالفی نیست رای می گیریم آقایی که با این ماده بترتیبی که خواننده شد موافقت قیام نمایند [با اکثریت شصت رای از هفتاد نفر تصویب شد] .

(ماده ۴۲ وزیر و ماده ۴۳ - در آنجا که کمیسیون بمضمون ذیل فرات شد) .

ماده ۴۲ وزیر - مدیر ثبت مهر مختصری خواهد داشت و مهر مزبور علامت شیر و خورشید را دارا و در زیر آن نوشته خواهد بود دفتر را کسب فلان شهر .

ماده ۴۳ وزیر - نمونه امضای مدیر ثبت و هم چنین نمونه نقش مهر او باید بکلیه دفاتر را که ثبت اسناد فرستاده شود که در موقع تطبیق اسناد حاضر باشد

ماده ۴۶ کمیسیون - مدیر ثبت دارای مهر مخصوص با علامت شیر و خورشید بوده و در زیر آن علامت نوشته خواهد بود دفتر را کسب فلان شهر نمونه امضای هر مدیر ثبت و هم چنین نمونه نقش مهر دفتر را کسب باید بکلیه دفاتر را کسب ثبت اسناد و دفتر را کسب کل فرستاده شود که در موقع تطبیق مهر و امضای اسناد حاضر باشد

حاج سید ابراهیم - يك كلمه لازم است زیاد شود که در زیر آن تاملات نوشته خواهد بود دفتر را کذب استناد آن شهر

آقا شیخ ابراهیم - مهر رانمی خواهد مبدل بکنند بجل مسکن است شهر نباشد بنویسند دفتر را کذب فلان محل

حاج جعفر الممالک - بنده فرق مباشر ثبت و مدیر ثبت را نمی دانم چیست در این جا دو ماده مباشر نوشته اند که اسم مباشرت در مهر قید باشد ولی در مدیر ثبت همچو چیزی قید نشده است باید قید شود.

آقا شیخ ابراهیم - این اداره است و آن شخص است آن باید اسم خودش را ثبت کند و این اسم اداره را

رئیس - رای می گیریم بنده ۳۶ کمیسیون بر تریبی که خوانده شد با آن اصلاح آفایانی که موافقت نیامد (اکثریت ۶۵ رای از ۷۰ نفر تصویب شد).

[ماده ۴۴ و ۴۵ و ۶۵ و ۶۶ وزیر باماده ۳۷ کمیسیون بمضمون ذیل فرات گرفتید]

ماده ۴۴ وزیر - مدیر ثبت علاوه بر دفاتری که در ماده ۲۸ مقرر است باید دفتر مخصوص هم برای ثبت املاک موقوفه که در قلمرو و محکمه ابتدائی واقعند بر تریبی حروف تهجی مرتب نماید و نیز مواد های اسناد ثبت شده را که از دفتر را کذب باشخاص لازم می دهد باید در دفتر مخصوص ثبت نماید.

ماده ۴۵ وزیر - دفاتر ثبت باید قبضان کشیده وصفعاتش نرم درار باشد عدده صفعات را منشی محکمه ابتدائی شمرده در خود دفتر قید می کند و بماضی عضو محکمه ابتدائی می رساند.

ماده ۴۶ وزیر - ترتیب دفاتر عایدات اداره ثبت و معاسیات آن بطریقیکه از برای کلیه معاسیات دولتی مبین شده است

ماده ۲۷ کمیسیون - علاوه بر تنظیم دفتر را کذب دفاتر مقصود الذیل در دفتر مزبور باید ترتیب شود اولاً دفتر صورتیاتیکه از ثبت دفاتر فهرست باشخاص لازم است ابتدا ثبت داده میشود ثانیاً دفتر مخصوص برای ثبت املاک موقوفه که در حوزه محکمه ابتدائی واقع است بر تریبی حروف تهجی ثالثاً دفتر فهرست امور جاریه رابعاً دفتر عایدات در باب ترتیب و طرز دفاتر مدیر ثبت بجزای مقررات ماده ۲۳ و ۲۷ این قانون مکلف است.

حاج سید ابراهیم - در این دو پیش که میگوید ثانیاً برای ثبت املاک موقوفه این اگر مراد ثبت اسناد اسامی املاک موقوفه است عرضی ندارم و اگر مقصود ثبت اسناد داله بوقیبت است که آن را در قانون اوقاف نوشته و تصویب صورت صحیح را بعهده اداره اوقاف گذاریم پس باید نوشته شود که پس از تصویب اداره اوقاف

آقا شیخ ابراهیم - این برای ثبت اسناد نیست این برای اینستکه یکسورتی داشته باشد از موقوفات و باید معلوم شود این حوزه کجا موقوفه دارد تا کسی نفروشد و دخل و تصرف نکند.

رئیس - يك لفظ اسامی اضافه میشود خواننده میشود (بعبارت فرات شد).

رئیس - رای میگیریم آفایانیکه با این ماده بر تریبی که خوانده شد موافقت نیامد (با اکثریت ۶۲ رای از ۷۱ نفر تصویب شد) و چون آخر فصل دوم است اینجا ختم میکنیم بانی شور را میگنایم برای جلسه آتی دستور جلسه آتی و دو جلسه بعد را از حالا همین میکنیم که آفایان وقت مطالعه را داشته باشند دستور روز هفتم شور دوم در قانون اساسی معارف شور دوم در قانون ثبت اسناد - دستور روز ششم شنبه قانون اداری و وزارت فوائد عامه قانون ثبت اسناد - در باب پروگرام وزرا هم بنده نوشته - بجهت اینکه نمیدانم روز پنجشنبه خواهند آمد یا روز شنبه اگر روز پنجشنبه آمده قبل از شور در قانون اساسی معارف جزیه دستور میگذاریم و اگر روز شنبه آمده قبل از قانون ثبت اسناد در دستور خواهد بود.

حاج شیخ اسدالله - در باب اعتبار نامه مبدل الدوله نماینده قالیات و سیستان راپورت او هم طرح و توزیع شده تقاضا میکنم که ابتراهم در دستور جلسه پنجشنبه بگذارند که زیاد از پنجاه اعتبار نامه يك نماینده بیجس نماند.

رئیس - اگر بخواهید که این مسئله جزیه دستور شود خواهش میکنم گریه ریش يك ملاقاتی بفرمائید مذاکره میکنم تکلیف او را معین میکنم و این لایحه که اینجا خوانده میشود بنده مجبورم که آن شخص که میگوید من مخالفم در هر ماده اول اسم او را بپریم و حال آنکه این صحیح نیست عرض میکنم وقتی که آفایان بنویسند موافقت یا مخالف ماده را هم معین کنند بر تریبی که نوشته اند تا اینکه بنده تکلیف خودم را بدانم.

آقا میرزا احمد - اگر بعضی مطالب در مجلس مطرح شود و مخالف باشد آن وقت تکلیف چیست؟

رئیس - بنده عرض نکردم حق اجازه گرفتن فقط در خارج دارند بنده عرض کردم موافق نظامنامه هم در خارج حق دارند هم در داخل ولی اشخاصی که در خارج اجازه گرفته اند نسبت به داخل مقدم هستند.

حاج آقا - چون فرمودید که موافق و مخالف باید معلوم شود بدیهی است بوجوب نظامنامه مخالف و موافق باید معلوم شود بسکوت مخالفی مخالف راپورت نیست و اسی يك نماینده در ضمن صحبت يك بیانی کردند که آن مخالف نطق يك نماینده است که نطق کرده است و بدیهی است در ضمن شور در قوانین روزنامه رسمی نطق و کلا را که مینویسد يك سندیتی دارد که در خارج توضیح قوانینی است امروز مثل همین قانون تریاک که گذشت یک نفر نماینده بیان کردند بعد از دو سال آفایانی که افزوده میشود لابد راجع بآن تریاکبهایی است که مالیات از آنها گرفته شده است و بنده بالینکه با اصل لایحه موافق بودم و مجلس هم همه موافق بودند ولی بدیهی است وطنی بود و در کمیسیون در مجلس که آنوقت رای دادند راجع باین مطلب بود که در سال سیم (زنک زده شد)

رئیس - سر کار می خواستید آن نطقی را که آنوقت می خواستید بکنید حالا در این ضمن بکنید جواب شمارا عرض کردم آنوقت و اشخاصی که در خارج

قبل از وقت اجازه خواسته اند مقدم هستند و یکی هم در نظامنامه چیزی نوشته نشده است نوشته است اشخاصی که موافق یا مخالف هستند باید این ترتیب حرف بزنند حالا اگر توضیح دارد از آنها نظامنامه معین کرده است گفته است اگر یکی از نمایندگان محترم نسبتی دادند و حق دادند که در موقع آن توضیحی بدهد اینهم ربطی بان مسئله ندارد.

سلیمان میرزا - نمی دانم که کثرت کمیانی خالصهات که داده شده است و در آن شرط شده است که باید بمضای مجلس برسد و وقتی که مجلس آنرا امضا کرد کمیانی است و این کمیانی خالصهات را چند مرتبه در کمیسیون داخله و یکی دو دفعه هم که در مجلس مطرح شد بجای نرسید چون باعث شکایت يك جماعتی بدست از راهایا شده است و همه در زحمت و در گرفتاری اوزاق هستند بالینکه فریسی هستند این کمیانی خالصه و گوشت باعث تعدی بر مردم شده اند بنده تقاضا می کنم که اگر ممکن باشد و آفایان تصویب بفرمائید بادم هست که در مجلس هم آمده آنرا جزیه دستور قرار بدهند تا ترتیبی در آن داده شود که جمعی رهایای بیچاره آسوده شوند.

حاج سید ابراهیم - بی در آن مسئله که فرمودید در اجازه خواستن بنده بدم و در چند ماده مخالف بودم ولی اسم و عدد او را نوشتم نظر من بود البته بعد از این مراعات می شود در دستور هم می خواستم عرض کنم که بعضی از قوانین هست که نسخه شور اول است و خیلی اهمیت دارد مثل قانون سواد گیری از ایلات با وجود آن اهمیتی که آفایان تصدیق کرده بودند مطرح شد و حالا ابدا جزیه مذاکرات نیست تقاضا می کنم که جزیه دستور شود که شور اولش بگذرد گمانم اینست که هر چه زودتر بگذرد بهتر است.

محمد هاشم میرزا - بنده تقریباً اوایل مجلس اجازه کتبی خواسته بودم.

رئیس - به بنده فرسیده است بفرمائید.

محمد هاشم میرزا - عرض می کنم بواسطه اینکه یکی از کلا فوت شده و چهار نفر وزیر شده اند و از همه نمایندگان کم شده اسباب معطلی بواسطه کافی شدن همه می شود مثل امروز که آقای رئیس که سه ساعت و نیم بیرون حاضر شده نیم ساعت مجلس معطل شد و منتظر بودند بجهت کمی و کلا بعقیده بنده همین ه عرض ۶ نفر و کلا در جلسه دیگر جزیه دستور شود که در این هفته انجام این مطلب اقلاً بشود که هم کسری و کلا تکمیل شود هم دو ساعت وقت مجلس بهر نرود و دیگر در خصوص کمیسیون انتقابات است بعد از این که سه ماه است انتخاب شده اند اعضاء آن و سه نفر هم استعفا داده اند و عاقبت وقت می گذرد و هیچ کاری صورت داده نشده است و مردم هم منتظرند و وقتی هم باقی نمانده است چیزی بآخر دوره نمانده است و خیلی از مواد این نظامنامه انتقابات محل نظر بوده و بیست و نه مورد آنها باید مطرح مذاکره شود و چندین قانون از مجلس گذشته است و هیچ اهمیتی نداشته است اگر همین

طورد بگذرد اسباب تعطیل وقت بشود و بآخر نخواهد رسید و باز مجدداً محتاج شویم خوب است عرضمه نفر را بفرمائید معین بکنند تا اینکه آن کمیسیون بشوند کار خود را انجام داده راپورت بدهد.

رئیس - ۳ فقره تقاضا شده است راجع بدستور ولی چون همه کافی نیست برای رای گرفتن نمی توانیم داخل در مذاکره شویم و آن دستورا که بنده عرض کردم همه آنوقت کافی بود قبول کردند و بعد از آن ماده نظامنامه ممکن است که مجلس هر وقت بخواهد دستورش را تغییر بدهد می دهد همان آفایانیکه تقاضا کرده اند می توانند تقاضای خودشان را تکرار بکنند تارای گرفته شود جزیه دستور شود

[مجلس مقارن مغرب ختم گردید]

جلسه ۲۲۴

صورت مشروح روز پنجشنبه ۱۴ ربیع الاولی ۱۳۲۹

مجلس سه ساعت و ۲۰ دقیقه قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل شد.

صورت جلسه روز سه شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود.

(غائبین جلسه قبل)

آقای حسنعلی خان بی اجازه.

حاج وکیل الرعایا - صدر العلماء - بهجت با اجازه.

آقا شیخ محمد حسین - معتمد التجار - آقا سید جلیل - آقا میرزا محمد صادق طباطبائی - آقا سید حسین اودبلی - حاج محمد کریم خان - مرثی قلی خان بغتاری - آقا عبدالحسین - نیر السلطن سردار احمد - آقا میرزا رضائینی - آقا میرزا رسای مستوفی در موقع مقرر حاضر نشده اند آقا سید محمد باقر ادیب مریض بودند

رئیس - ملاحظاتی هست؟ (اظهاری نشد)

رئیس - قبل از اینکه بعضی از عرایض بعرض نمایند کان محترم برسد در باب صورت مجلس بنده خودم يك عرضی دارم که لازم است بعضی اطلاع عرض بکنم در صورت مجلس نوشته می شود که ماده ۳۵ یا ۳۷ راپورت کمیسیون تصویب شد ولیکن این ترتیب صحیح نیست ماده ۳۵ کمیسیون یا ۳۵ پیشنهاد وزیر وقتی سندی پیدا می کند که در جزو خود صورت مجلس نوشته شده باشد ولی از طرف دیگر قرائتی در مجلس اسباب ائتلاف وقت است این طور قرار داده ایم که تمام موادی که از مجلس می گذرد بطور ضمیمه میشود بصورت مجلس منضم شود علاوه بر این در موقعی که رای غلبی با اوزان میگیریم اسامی موافقین و مخالفین هم نوشته خواهد شد ولی البته خواننده نخواهد شد همین طور ضمیمه میشود بصورت مجلس تا اینکه در وقتی که لازم باشد به آن رجوع شود ولی بعد از آنکه روزنامه رسمی دائر شد موافق نظامنامه داخلی در روزنامه رسمی البته نوشته شود قبل از این که داخل

تمام ایرانیان محفوظ مانده و شرایط مقدسه اسلام ترویج و منکرات و مناهای اسلامیه متروک و مهجور گردد و اهالی آذربایجان با کمال عجز و الحاج فرق سیاسی مجلس مقدس و دعوی علمای اعلام و سران و سرکرد کن در روسای بلاد و و شایر و ایلات و تمام طبقات اهالی ایران را بحق اسلامیت و نام ایرانیت و تمام مقدسات قسم داده خواهند اند که از صمیم قلب مطویات خطابه مقدسه را پیروی نموده در حفظ استقلال ایران و ترویج شرایط اسلام بکوشند زیرا برای هر جاهل و عوام چه رسد به دانایان پر واضح است که این خطابه سفینه نجات ایران است من رهبانچی و من تخلف عنها غر و دار خداوند عز اسمه خواهند که ان یلذاته امید را موفق پادای وظایف مقدسه بجهت سلطنت مشروطه و حفظ بیضه اسلام و استقلال ایران و ترویج مذهب اثنا عشری و نگهداری حقوق عامه ملت و امنیت و آسایش افراد رعیت بدارند و این موضوعات نیز چه حیات عمومی است که بعد از طبع و انتشار خطابه مبارک مجلس عالی در مسجد جامع با حضور علماء و اعیان و مجاز و مجاهدین و اصناف راجعین ایالتی و اهالی نظام و ایلات جنبیه فرات شده از همانجا بعرض میرساند - التماس احراری که در این موقع از طرف عموم ملت درخواست میشود تدارک رساند و بهر نظامی درسی است بتهدی که اول از طرف جنرال فوسولنکری ان دولت بهی شده است بواسطه طول مدت اقامت آنها اثر افسردگی فوق العاده از عموم طبقات ظاهر است امید است سروری که مقتضی ایام نوروزی است بعرض حاجان ایشان از آذربایجان بحسن توجه اولیای امور تحمیل شد سنه ۱۲۸۵ انجمن ایالتی رئیس - مذاکرات در این باب نخواهد شد قبل از آنی که داخل دستور شوریم راپورتی از کمیسیون عرایض رسیده است خواننده میشود و بدون مذاکره رای میگیریم

(ببابت ذیل خوانده شد)

راپورت کمیسیون عرایض - چهارده ربیع - الاولی ۱۳۲۹

عریضه آقای حسن علی خان نماینده محترم در خصوص کسالت مزاج خودشان دانسته های سه ماهه اجازه مرخصی جهت فریبت به (ویانه) برای اصلاح حال فرات بعد از مذاکره تصویب شد

مجدداً توضیحاتی از بابت ایشان داده شد که کمیسیون مرخصی دوماه ایشان را با اکثریت تصویب نموده بسته برای مجلس مقدس است

رئیس - آفایانی که با راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی موافق هستند یعنی دوماه مرخصی را برای آقای حسنعلی خان تصویب می فرمائید قیام نمایند.

[اغلب قیام نمودند]

رئیس - با اکثریت ۴۹ رای از [۶۸] نفر تصویب شد.

دستور جلسه امروز اولاً همان قانون اساسی و وزارت معارف و دویم قانون ثبت اسناد خواهد بود آن روز عرض کردم که چون وزراء اطلاع

تمام ایرانیان محفوظ مانده و شرایط مقدسه اسلام ترویج و منکرات و مناهای اسلامیه متروک و مهجور گردد و اهالی آذربایجان با کمال عجز و الحاج فرق سیاسی مجلس مقدس و دعوی علمای اعلام و سران و سرکرد کن در روسای بلاد و و شایر و ایلات و تمام طبقات اهالی ایران را بحق اسلامیت و نام ایرانیت و تمام مقدسات قسم داده خواهند اند که از صمیم قلب مطویات خطابه مقدسه را پیروی نموده در حفظ استقلال ایران و ترویج شرایط اسلام بکوشند زیرا برای هر جاهل و عوام چه رسد به دانایان پر واضح است که این خطابه سفینه نجات ایران است من رهبانچی و من تخلف عنها غر و دار خداوند عز اسمه خواهند که ان یلذاته امید را موفق پادای وظایف مقدسه بجهت سلطنت مشروطه و حفظ بیضه اسلام و استقلال ایران و ترویج مذهب اثنا عشری و نگهداری حقوق عامه ملت و امنیت و آسایش افراد رعیت بدارند و این موضوعات نیز چه حیات عمومی است که بعد از طبع و انتشار خطابه مبارک مجلس عالی در مسجد جامع با حضور علماء و اعیان و مجاز و مجاهدین و اصناف راجعین ایالتی و اهالی نظام و ایلات جنبیه فرات شده از همانجا بعرض میرساند - التماس احراری که در این موقع از طرف عموم ملت درخواست میشود تدارک رساند و بهر نظامی درسی است بتهدی که اول از طرف جنرال فوسولنکری ان دولت بهی شده است بواسطه طول مدت اقامت آنها اثر افسردگی فوق العاده از عموم طبقات ظاهر است امید است سروری که مقتضی ایام نوروزی است بعرض حاجان ایشان از آذربایجان بحسن توجه اولیای امور تحمیل شد سنه ۱۲۸۵ انجمن ایالتی رئیس - مذاکرات در این باب نخواهد شد قبل از آنی که داخل دستور شوریم راپورتی از کمیسیون عرایض رسیده است خواننده میشود و بدون مذاکره رای میگیریم

(ببابت ذیل خوانده شد)

راپورت کمیسیون عرایض - چهارده ربیع - الاولی ۱۳۲۹

عریضه آقای حسن علی خان نماینده محترم در خصوص کسالت مزاج خودشان دانسته های سه ماهه اجازه مرخصی جهت فریبت به (ویانه) برای اصلاح حال فرات بعد از مذاکره تصویب شد

مجدداً توضیحاتی از بابت ایشان داده شد که کمیسیون مرخصی دوماه ایشان را با اکثریت تصویب نموده بسته برای مجلس مقدس است

رئیس - آفایانی که با راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی موافق هستند یعنی دوماه مرخصی را برای آقای حسنعلی خان تصویب می فرمائید قیام نمایند.

[اغلب قیام نمودند]

رئیس - با اکثریت ۴۹ رای از [۶۸] نفر تصویب شد.

دستور جلسه امروز اولاً همان قانون اساسی و وزارت معارف و دویم قانون ثبت اسناد خواهد بود آن روز عرض کردم که چون وزراء اطلاع

نداده اند که کی برای مذاکره در پروگرام حاضر خواهند شد هر روز که حاضر شدند همان روز جزء دستور خواهد شد و امروز اطلاع داده بودند که تشریف خواهند آورد ولی چون تشریف نیاورده اند حالا شروع میکنیم بپتانون اساسی معارف هر وقت وزراء حاضر شدند اگر مجلس تصویب کرد داخل میشودیم بمذاکره در پروگرام .

ارباب کپخسرو - گویا وزراء تشریف آورده اند .

رئیس - تشریف آورده اند که می توانند تشریف بیآورند . خاطر آقایان را مسجون میکنم که این قانون اساسی معارف است که از طرف وزارت معارف پیشنهاد شده است بآن قانونی که متشکل بود بر صدونه ماده پیشنهاد شده بود و کمیسیون بعضی اصول و مواد را که جزء نظام نامه داخلی می دانسته است حذف کرده است و یک لایحه که دارای بیست و هشت ماده است پیشنهاد کرده اند در وقت اصلاح در ضمن شور اول پیشنهاد شده و راپورت آنرا هم کمیسیون معارف داده است حالا شروع میکنیم بماده اول .

ماده اول - مکتب و مدرسه عبارت از تأسیساتی است برای تربیت اخلاقی و علمی و بدنی اینان نوع دایر میگردد .

[گفته شد در مرتبه بخوانند]

رئیس - بنده که اطلاع داده بودم که امروز این جزء دستور خواهد بود (مجدداً قرائت شد) .

رئیس - مخالفی نیست ؟ آقایانی که با این ماده بترتیبی که خوانده شده موافق هستند قیام نمایند [اغلب قیام نمودند]

رئیس - با اکثریت ۵۷ رأی از هفتاد نفر تصویب شد .

ماده ۳ - پروگرام مدارس و مکاتب از طرف وزارت معارف تعیین میگردد و باید در پروگرام حیثیت علمی و صنعتی و تشوونمای بدنی محفوظ باشد

رئیس - مخالفی نیست ؟ آقایانی که با این ماده بترتیبی که خوانده شد موافقت قیام نمایند (اکثریت شد) .

رئیس - با اکثریت ۴۴ رأی از هفتاد نفر نمایندگان تصویب شد .

ماده ۳ - تعلیمات ابتدایی برای عموم ایرانیان اجباری است .

رئیس - آقایانی که با این ماده موافقت قیام نمایند .

(غلب قیام نمودند)

رئیس - با اکثریت ۶۱ رأی از ۷۹ نفر نمایندگان تصویب شد .

ماده چهارم - طریق تحصیل آزاد است لکن هر کس باید آن اندازه معلوماتی را که دولت برای درجه ابتدایی تعیین نموده دارا باشد .

حاج سید ابراهیم - بنده آن کلمه آخرش را میخواهم عرض کنم لکن هر کس باید آن اندازه معلوماتی را که دولت برای درجه ابتدایی تعیین نموده تحصیل کند دارا باشد صحیح نیست .

دکتر علیخان - همان شکلی که نوشته شده مقصود را میفهماند .

رئیس - اگر مخالفی نیست این لفظ را تغییر بدیم (مع الاصلاح باین قسم قرائت شد) ماده چهارم - طریق تحصیل آزاد است لکن هر کس باید آن اندازه معلوماتی را که دولت برای درجه ابتدایی تعیین نموده تحصیل کند . [هیئت وزراء آمدند]

حاجی امام جمعه - باید آقای مخبر توضیح بدهند که طریق تحصیل آزاد است یعنی چه یعنی هر قسم علمی را در مدارس میشود خواند .

دکتر علیخان - برای داشتن تصدیق مدرسه ابتدایی دولت یک پروگرامی تعیین خواهد کرده چه اندازه مثلا از هفتاد حساب و غیره بخوانند حالا طرز تحصیل فرق می کند ممکن است یک کسی بیک قانون بیک ترتیب دیگر در مدرسه خودش درس بدهد یا یکی از فلان کتاب درس بدهد مثل این است که آن مقداری را که دولت تعیین کرده است باید آن اندازه وادار باشد حالا طرز تحصیل اگر میل معلوم یک طوری دیگر باشد برای دولت فرق نمی کند .

رئیس - رای می گیریم آقایانی که با این ماده موافقت قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با اکثریت ۴۵ رأی از ۷۹ نفر تصویب شد .

ماده - هر کس مکلف است اطفال خود را از سن هفت به تحصیل معلومات ابتدایی وادارد اعم از اینکه در خانه یا در مدرسه باشد .

حاج سید ابراهیم - این ماده گویا مقابل ماده ششم وزیر است در آن جا یک قیدی دارد که این جا ذکر نشده است خوب است ذکر شود آنجا مینویسد که هر کس بخواهد در منزل خود موافق پروگرام رسمی وزارت معارف تحصیل کرده باشد آزاد است پس از امتحانات معینه رسمیه از برای مراتب مدارس و مکاتب در مرتبه خود پذیرفته می شود - این قید آخرش را اگر در خانه تحصیل کرد پس از امتحان دادن در مدارس متوسطه دولتی پذیرفته می شود آن را خوب بود قید کنند و نشده است .

دکتر علیخان - بنده تجدید می کنم که هیچوجه کمیسیون این فیدرا لازم نمیداند .

ادیب التجار - [هر کس مکلف است]

این کلمه را بنده قانونی نمیدانم (باید) ماها این مکلفیم که اولاد خودمان را تربیت بکنیم هر سال است کرده ایم تا یک لفظ (باید) یا مجبور است لازم است (مکلف است) البته تمام ماها تا حالا مجبور بودیم که اولاد خودمان را تعلیم کنیم و نکرده ایم خوب است یا (باید) یا مجبور است ملحق بفرمائید .

رئیس - تفاوتی نمیکند این هم همانطور می فهماند .

حاج شیخ الرئیس - این جا می نویسد و اطفال ، این هم شامل ذکور است هم انات مقصود چیست دیگر اینکه از سن هفت یعنی داخل

سن هفت بشود با هفت سال تمام بشود این عبارت قاصر است آن را توضیح بفرمائید .

دکتر علیخان - مقصود از اطفال همین است از هر دو جنس است انات ذکور مرد و آن مطلبی که فرمودید نظر کمیسیون از ابتدای سن هفت سال است حالا اگر لازم است تصریح بشود بسته برای مجلس است .

رئیس - مذاکرات کافی است رای می گیریم به ماده پنجم آقایانی که موافقت قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) .

رئیس - با اکثریت ۶۱ رأی از هفتاد نفر نمایندگان تصویب شد - آقای رئیس الوزراء تقاضا بفرمائید که پروگرام مطرح مذاکره شود ؟

رئیس الوزراء - بله بله (پروگرام هیئت وزراء بجات ذیل قرائت شد) (مقدمه) ملاحظه اوضاع امروزه مملکت بخوبی مدلل می دارد که تادرسیک اداره دولت تغییر واضعی داده نشود و حسن جریان امور بطور کامل منظور نظر کارکنان دولت نباید از حیث انتظام امور مملکتی این نوع موقعتی قابل نیتوان شد .

شرط اهم حصول این مقصود حفظ امنیت لازمه است که ملت برای تأمین مصالح خود بهیئت دولت می سپارد از آنجائی که این قدرت تا کنون بطور کافی اعمال نشده است فتوری بانظام امور را یافته که آن بان در تزیاید و آن به مملکت را تهدید مینماید .

در علل و اسباب این حال ناگوار که تعین شود برای جلوگیری آن از اتحاد وسائل چهارگانه ذیل ناگزیر خواهیم بود .

۱- دفع مواد فساد و تردرسیم (یعنی دفع مواد مخالف مشروطیت و مخال آسایش بلاد و اهالی و مانع حسن جریان امور دولت) این بالای مملکت ویران کن امروز سلامت مملکت را بخاطر طرفه انداخته و همان آزادی پر قیمت را که با این همه صدمات بدست آمده بشت متزلزل ساخته است چون بالفعل قوانین لازمه وضع نشده و مسلم است با قوانینی که هر کس در خیال تصور می کند نمی توان دولت را اداره نمود و نظر باینکه سلامت مملکت اس اساس تمام قوانین است لهذا هیئت دولت با مسئولیت فوق العاده که در مقابل خدا و خلق بر عهده دارد برای رفع مواد مزبوره بای نحو کان اختیار نام می خواهد .

۲ - اعمال مجازات در موارد جنحه و جنایات و تقصیرات .

۳ - تأمین انتظامات اداره و حفظ اصول اطاعت در میان طبقات مأمورین و اجزای ادارات دولت خصوصاً در نظام بوسیله مجازات اداره .

۴ - اجرای قانون مطبوعات ، آزادی جرایم دواز اصول اولیه مشروطیت است لکن بعضی از جرایم تا کنون بسوء استعمال این نعمت غالباً مصلحت مملکت و مقتضیات وقت را اخلاص و حیثیت دولت را در داخل و خارج تضییع کرده اند وزرای عصر به علت معظورانی که در موارد ارجاع به محاکم عدلیه تصادم می کردند در اجرای قانون مطبوعات متوقف بوده اند علیهذا برای کابینه اختیاری لازم است که با اصلاح محاکم عدلیه ، هر گاه جرایم از حدود

قانونی تجاوز کردند وزارت معارف قانون مطبوعات را بمعنا محک اداره مجری دارد در صورتیکه نمایندگان عظمی با مقدمه فوق الذکر موافقت کامل داشته باشند پروگرام ذیل بمجلس شورای ملی پیشنهاد می شود .

و چون با خطری که وطن عزیز را تهدید میکنند فقط فداکاری حاضر خدمت شده و کار مملکت را مهتر از آن میدانیم که بدفع الوقت و مسامحه بگذرد - لهذا هر آن که تصویب مجلس نسبت بهیئت وزراء منظور نشود ، استخفا مسند وزارت را خیانت دانسته استغای خود را تقدم خواهیم کرد .

(پروگرام)

۱- اتخاذ وسائل لازمه برای تکمیل امنیت .

۲- تشکیل اردو های سیار و ساخو در نقاط لازمه مطابق لایحه و بودجه که به مجلس پیشنهاد شده است .

۳- حفظ و تشدید روابط حسنه با دول متحابه .

۴- تعقیب استقراضی که کابینه سابق به مجلس پیشنهاد کرده و از تصویب کمیسیون قوانین مآلبه گذشته است .

۵- پیشنهاد بقیه بودجه کل .

۶- شروع به اصلاحات مالیه با مستخدمین خارجه و تجدیدنظر در مالیات نمک محض رفع مآلب و مشکلاتی که از این مالیات بردوالت و اهالی حاصل شده است .

۸- تشکیل هیئت مخصوصه برای تدارک اوضاع قوانین موقتی در موردی که هنوز وضع قانون نشده و مجال انتظار گذشتن از مجرای خود نیست - لایحه مزبوره فقط بتصویب کمیسیون مجلس شورای ملی و هیئت وزراء و امضای مقام منبع نیابت سلطنت قضایی خواهد رسید بقای این هیئت تاریخی است که هیئت شورای دولت دائر شود .

۹- اصلاح عدلیه بحدت ترمیمات مقدماتی که لایحه آنرا وزیر عدلیه موافق ماده (۸) این پروگرام بکمیسیون عدلیه پیشنهاد خواهد کرد .

۱۰- اصلاح مدارس ابتدایی و متوسطه موجوده حتی المقصود اجرای پروگرام متحد در کلیه مدارس تأسیس مدرسه دارالعلمین در طهران مطابق پیشنهادی که خواهد شد .

۱۱- توجه بامر تجارت ، گذراندن قانون شرکتها - پیشنهادهای اطاهای تجارتی .

۱۲- پیشنهاد اصلاح قانون بلدیه .

رئیس - این لایحه در واقع شانزده مطلب را متضمن است چهار مطلبش در مقدمه نوشته شده است خاطر آقایان را مسجون میکنم که این پروگرام را نمی توانیم مطابق لایحه قانون رای به بگیریم در لایحه قانونی باید ماده بنده خوانده شود بعد از شور از یک ماده بیک ماده دیگری بگذریم بعد از آن که در تمام مواد رای گرفته شد مجدداً یک رای کلی در تمام مواد بگیریم ولی اینجا باید هر یک از مواد را مذاکره کنیم بعد از آنکه تمام شد بیک رای در کلیه این لایحه بگیریم - در اختیارات نامه که ماده اول است آقای هنردوی مخالف هستند .

هشترودی - بنده چنانچه عرض کردم و اجازه خواستام در هیچیک از مواد این پروگرام مذاکره نخواهم کرد و بلکه خیلی لازم میدانم که آن مواد در این مملکت نملا اجرا شود و بمقام اجرا گذاشته شود ولی از آنجائی که تاریخ و تجربه به ما نشان

داده است که محبوبیت و نفوذیت همیشه و همواره ناشی شده است از اعمال قوای مملکتی و آن فواجه قوای وجهی باشد درجه حریری باشد اگر اصطلاح بنده نیست اینجا اظهار میکنم که عساکر دولتی باشند یا پولی که در خرید دولت مصرف شود یعنی آن اشخاصی که اسباب فساد آن اشخاص را خارج میکنند یعنی پول بدهند که شما خارج بشوید یا اینکه اسباب و اسلحه بدهند و داخل در نظام شوند در واقع هر دو را بنده قوای ملی و دولتی میدانم و از خرج ملت داده خواهد شد هیچ تفاوتی ندارد تاریخ هم بمشایان داده بنده در همین طهران هم به تجربه دیده ام که محبوبیت و نفوذیت اولیاها امور که عبارت از زانو کلاه و نمایندگان ملت و از وزراء عظام که قوه اجرائیه هستند هر دو تا منفور ملت هم شده اند از سوء اجراء آن ناشی شده است یا از حسن اجراء آن ناشی شده اگر آن قوای مملکتی را خوب بیاورند اجرا کردند آن وقت محبوب است چنانچه بدستمال کردند متفور ملت خواهیم بود بجهت اینکه آن اختیارات را ما داده ایم به آنها چنانچه از فرمایشات والا حضرت نایب السلطنه هم بعضی اشارات به این مطلب هست مقصود هیئت متفور با محبوب ملت از این راه شده ایم و ناشی از شما شده است که اگر قوای مملکتی در سوء اجراء آن بدستمال شده است متفور و اگر حسن اجراء آن شده است محبوب ملت شده ایم و بتجربه هم باز بنده دیده ام و همه هم دیده اند آن چیزی که مطمح نظر اختیار دهندگان بوده است یعنی همیشه این بابها به اختیار را بدهند و اجرا با قوه مجریه است اما چیزی که مطمح نظر اختیار دهندگان بوده است غالباً اجرا نشده است (بنده این را حالا نمی گویم که آنها که رئیس قوه اجرائیه هستند علت بوده اند یا نه) شاید مأمورینی که مباشر اجرا بوده اند آن مأمورین سوء استعمال کرده اند آن قوه مملکتی را در اجراء آن بنده باین مطلب در این مقام مقدس دیگر طول نمی دم ولی اگر آقایان نمایندگان می خواهند متصل بشود عرض می کنم آنچه را که دیده ام نه این که شنیده ام بچشم خود دیده ام در اجرائیات چه کرده اند و خودشان را هم متفور ملت کرده اند بلکه بنده می خواهم عرض بکنم که اختیار دهندگان آن نیت را که داشته اند چون خودشان مجری نبوده اند بعمل نیامده که سهل است بلکه بکسی عمل آمده بتجربه هم رسیده دیده ام بنابر این مقدمات بنده که یکی از نمایندگان ملت و یکی از اشخاصی هستم که باید در این مجلس اختیار بهم و از اختیار دهندگان هستم با اعتقاد و عقیده خودم که آسایش و امنیت اهالی مملکت را اولین علت مصوریت این مملکت می دانم بلکه آسایش و امنیت این مملکت عمده سبب استقلال این مملکت است این عقیده را که دارم باید عرض بکنم که همان فلح مولود فساد را که عبارت است در واقع از امنیت مملکت و بلکه از استقلال مملکت خیلی لازم می دانم که از آن چیز هست که فعلا مقدس تر از آن چیزی را بنده اعتقاد ندارم ولی ناچارم عرض کنم چون آن تجربه ها را که سابق

دیده ام يك شرطی از هیئت اجتماعیه و و کلاه به بنده بدهند یعنی اجازه که آن شرط را عرض بکنم اگر آن شرط قبول شد آن وقت نه در پیش خدا مسئولم و نه در پیش آن هائی که مرا وکیل کرده اند و من نماینده شدم از طرف آنها اگر آن شرط نشد بنده از آن اشخاصی هستم که ابتدا اختیار نخواهم داد و بصدای بلند می گویم تا آن شرط نشده است هر کس هم اختیار بدهد پیش خدا و پیش ملت مسئول است حالا آن شرط را باید عرض بکنم و هیئت اجتماعیه وزراء در این مجلس مقدس اگر متقبل شدند بنده به کمال آزادی آن مسئول میدانم آن شرط را که پیش خدا خودم را مسئول میدانم آن شرط را که عرض می کنم که اعمال قوای مملکتی و صرف وجوه مملکتی که در قلع مواد فساد خواهد شد این است که تحقیقات منابع فساد را باید با دست اشخاص و مأمورینی بکنند که ساخت آنها آورده به اعمال اغراض شخصی نباشد چون معلوم راست که وزراء خودشان نخواهند عقب اجرا رفت وزراء باید حکم بکنند و بدست اشخاص بدهند که آنها برون اجرا کنند و اگر بدست اشخاصی بدهند که یارانی و یثبیک اغراض شخصی باشند بنده در این مقام مقدس عرض می کنم که اجازه و اختیار نخواهم داد و تمام ملت در همه جا عرض خواهم کرد اگر این شرط را ندارند که خودشان مسئول ملت خواهند بود باید بدست مأمورینی که خودشان به آنها اطمینان داشته باشند یقیناً هیچ خطائی در هیئت اجتماعیه نخواهد بود و بنده یقیناً اینست که هیچ اعمال اغراض شخصی نخواهد شد ولی بدست اشخاصی باید بدهند که آنها اعمال غرض شخصی در اجرائیات که بدست آنها خواهد شد بیارنی یوایتیک و اغراض شخصی نباشد و بنده دیده ام که دادند بدست اشخاصی که آنها اعمال اغراض شخصی کرده اند و لو صد دینار مال مملکت تلف شد پیش خدا مسئولند به آن صد دینار عرض کردم در مقام اجرا لازم شد که خیلی پول دولت مصرف بکند ولی باین شرط سه آن مواد فساد را که می خواهد دفع بکنند بدست اشخاصی و مأمورینی بکنند که دامنشان آورده به اتهامات و اغراض شخصی نباشد و بهار آخری آقایان وزراء عظام همانطوری که در پروگرام خودشان یعنی در مقدمه آن خودشان را پیش خدا و خلق فوق العاده مسئول دانسته اند که مسئولند این کار را درست بکنند که خلق خدا آرام و آسوده بشود و وانما همین طور است و پیش خدا و خلق بدانند و در همه کار خدا را حاضر و ناظر اعمال بدانند در اینجا لسان موعظه نیست که عرض می کنم خدا با اشخاصی که اینها خودشان را مسئول او میدانند که بنده هم یکی از آنها هستم این را هم باید بگویم بنده هم یکی از آنها هستم البته مسئول ملت هستند مشرک بنده هم هستند از حالا عرض می کنم بنده را از حالا ناظر در تمام امور جزئی بدانند در تمام مواد جزئی نظر خواهم سرد شب هم باشد خواهم

رفت در هر جا که باشد ناظر خواهم بود مقصود این است که خودشان این را باید ملتفت باشند بنده هم یکی از نظار هستم و عرض کردم آنچه از وجوه نقدی ملت است آنرا همچو مصرف بکنند مثل آنکه مال خودشان است همانطور که درجائی که ضرور باشد و آن هم ضرور شرعی نه اینکه مثل اینکه يك دفعه مال خودش را میل کرد که يك مصرفی که خدا نکرده ممنوع است صرف بکنند مال ملت را در يك چنان محلی مصرف نکنند چطور که مال خودش را يك دينار تلف نمی کند مال دولت را هم همان طور مصرف بکند اگر مال دولت را بهای نفس اگر چه پنجاه دينار یا صد دينار هم باشد مصرف نکند بنده که یکی از نمایندگان هستم راضی نیستم ولی در وقت لزومی پنجاه هزار تومان هم مصرف بکنند معذورند هم پیش خدا هم پیش خلق بلکه در اعمال نوای عسکره داخله آن هم همین طور باید این وقت ها را بهشت اجتماعه بکنند آن وقت معلوم می شود هم پیش عرض بکنم که در آن وقت افضل عبادات را این افضل تمام خدمات است که هر کس می خواهد بکند از همه بالاتر است من باب مثل می توانم عرض بکنم مثل آن شمشیر هائی است که علی ابن ابیطالب در بلندی اسلام و در اهلا و قنین اسلام نزد اینهم از همین قبیل است آنوقت مال دولت قوه عسکره دولت را هم اعمال بکنند بنده هیچ احتیاط ندارم ولی عرض کردم با آن هیئت اجتماعه خودشان بنویسند بنده یکی آن دیگری را چون شاید بگوئیم آن یکی بگوید چرا من بگویم او بگوید نظر دارد که این جور بشود و ملاحظه بکنند که چرا من بگویم اینطور نباید بشود با ملاحظه ملت را بکنند مال ملت را بجای خود مصرف بکنند دیگر اینجای ملاحظه نیست که بنده بگویم این را ملاحظه بکنند بنده که عرض میکنم احتیاط میباید بین شرط اختیار میباید اینطور که عرض کردم اگر هیئت اجتماعه قبول کردند بنده یکی از آن اشخاص هستم که از جانب موکلین خود آن اجازه بدهم و اگر نه از بنده هیچ متوقع نباشد که اجازه بدهم و سهل است خودشان را حائز این مملکت خواهند دانست

رئیس - نماینده محترم در ضمن نطق يك لفظی را بیان کردند که نباید در پارلمان استعمال بشود استعمال دارم که در ضمن نطق لفظی که در پارلمان میشود استعمال کرد دیگر استعمال نفرمایند

حاجی عز الممالک - اینجا فقط چیزی که بنظر خیلی بزرگ میآید اختیارات نامه است و به اعتقاد بنده این مسئله این قضاها مهم نیست بدلیل اینکه فقط این نامه راجع است به تروریسم و اطلاعاتی که در این دوره جدید داشته ایم باید ملاحظه بکنیم که در اینجا بروز کرد است یعنی فقط این تروریسم بوده است که آزادی هم چیز ما را تهدید کرده است پس به این دلیل دفع این نامه اختیار تمام است هر چه بخواهد بنده هیچ کم است و باید با کامل قدرت به آنها همه نوع اختیاری داد تا اینکه دفع این قوما بکنند بنده چون این مسئله را از بنده بیات میدانم با وجود اینکه قانون واضحی

بود مشغول بودند و هیچوقت هم محتاج به اختیار تام نشده تا این اواخر که اختیار تام خواست و مجلس رأی نداد و کابینه استعفا داد در کابینه دوم آقای مستوفی الممالک مسئله اختیار تام را پیشنهاد کرد در آن وقت آقایان و کلا خیلی اعتراضات کردند که اختیار تام یعنی چه اختیار تام مطلق که معنی ندارد باید تشریح کنند تا از روی آن رأی داده شود چند ماده پیشنهاد کردند یکی در خلق اسلحه و چند ماده دیگر که الان در نظر ندارم بالجمله مذاکره شده و آن پیشنهاد ها را قبول کردند و بعد هم در اجرائش شرحی بود که آقای هشترونی ذکر کردند و بنده نمی خواهم آن را تکرار کنم این همه يك چیزی بر آن افزوده شده است که علی ای نحو آن باشد همانطور که در حاج عز الممالک فرموده اند ام و در آن هم يك دو سه درجه بالاتر است نهایت لغتی نداشته اند نه عرض ان استعمال کنند و علی ای نحو آن را جلوش انداخته اند بنده سرس میبکنم این در دوزخ سخته که درین مدت تمام کرده ام و آقایان در راه آمده اند و چه تصور می کنم که در این اساسی که عهدنامه است که حدود ملت و دولت را نسبت بپسندید معین می کند کمان میبکنم که ان همار حقوق را هم میدانند برای اجرائی وظایف خودشان اگر این مفوض است اختیارات تمام در هیئت دولت و در باب قانون اساسی اگر حرفی است اختیارات ما بیرون است باید با عموم ملت مذاکره کنیم آن درجه اختیارات را همان نمی کنم موکلین ما بما داده باشند - ما بخواهیم اختیار تمام بدهیم که مخالف قانون اساسی اختیار تام بدهیم باید مواد قانون اساسی نقض بشود بجهت اینکه تروریسم است اما تشخیص تروریسم نه نوی تروریسم است يك قاعده ای ندارد نه بنده این يك تریبی نباید داشته باشد حالا عدلیه همین بنده يك چیزی بنویسد که دو نفر شهادت بدهند که این تروریسم است یا اینکه يك چیزی بنویسد که قسم بخورد که نو تروریسم هستی یا نیستی اگر قسم خورد که بنده تروریسم نیستم و شش بکنند پای بر سر نه احوال و زندگی آنرا اگر تروریسم بوده آنوقت آن قانون را در حقیق اجرا بکنند به اعتبار ما قبول و اگر در حالش دیدند که در سوال دیگر تروریسم خواهد شد مجازاتش بکنند به اعتبار ما بعد اما آن اختیارات نامه در باب دفع آنها به ای نحو کان آن طوری که اینجا نوشته شده است که عبارت از دفع مواد فساد باشد که واقعا اسباب تروریسم است مملکت است تمام این مواد را بنده تصدیق می کنم یکی از چیزهای مدهدای که در این مملکت پیدا شده از بار اسال تا به حال و مانع اجرائی قوانین همه چیز شده است تمام اینها همه در این مواد فساد و تروریسم بوده است اگر آقایان وزراء تشریح بفرمایند که چه اندازه است که بنده در این پول کنم مثل اینکه کابینه سابق نوشتند که در چه ماده و چند ماده و اقلا تا چه اندازه ایشان هم اقلا این را توضیح بدهند تا اینکه بنده بدانم و ببینم که می قولم رأی بدهم در آن یا نه می توانم ولی به این طور که نوشته شده است به این اجمال بنده تصور نمی کنم کسی قبول کند

بود مشغول بودند و هیچوقت هم محتاج به اختیار تام نشده تا این اواخر که اختیار تام خواست و مجلس رأی نداد و کابینه استعفا داد در کابینه دوم آقای مستوفی الممالک مسئله اختیار تام را پیشنهاد کرد در آن وقت آقایان و کلا خیلی اعتراضات کردند که اختیار تام یعنی چه اختیار تام مطلق که معنی ندارد باید تشریح کنند تا از روی آن رأی داده شود چند ماده پیشنهاد کردند یکی در خلق اسلحه و چند ماده دیگر که الان در نظر ندارم بالجمله مذاکره شده و آن پیشنهاد ها را قبول کردند و بعد هم در اجرائش شرحی بود که آقای هشترونی ذکر کردند و بنده نمی خواهم آن را تکرار کنم این همه يك چیزی بر آن افزوده شده است که علی ای نحو آن باشد همانطور که در حاج عز الممالک فرموده اند ام و در آن هم يك دو سه درجه بالاتر است نهایت لغتی نداشته اند نه عرض ان استعمال کنند و علی ای نحو آن را جلوش انداخته اند بنده سرس میبکنم این در دوزخ سخته که درین مدت تمام کرده ام و آقایان در راه آمده اند و چه تصور می کنم که در این اساسی که عهدنامه است که حدود ملت و دولت را نسبت بپسندید معین می کند کمان میبکنم که ان همار حقوق را هم میدانند برای اجرائی وظایف خودشان اگر این مفوض است اختیارات تمام در هیئت دولت و در باب قانون اساسی اگر حرفی است اختیارات ما بیرون است باید با عموم ملت مذاکره کنیم آن درجه اختیارات را همان نمی کنم موکلین ما بما داده باشند - ما بخواهیم اختیار تمام بدهیم که مخالف قانون اساسی اختیار تام بدهیم باید مواد قانون اساسی نقض بشود بجهت اینکه تروریسم است اما تشخیص تروریسم نه نوی تروریسم است يك قاعده ای ندارد نه بنده این يك تریبی نباید داشته باشد حالا عدلیه همین بنده يك چیزی بنویسد که دو نفر شهادت بدهند که این تروریسم است یا اینکه يك چیزی بنویسد که قسم بخورد که نو تروریسم هستی یا نیستی اگر قسم خورد که بنده تروریسم نیستم و شش بکنند پای بر سر نه احوال و زندگی آنرا اگر تروریسم بوده آنوقت آن قانون را در حقیق اجرا بکنند به اعتبار ما قبول و اگر در حالش دیدند که در سوال دیگر تروریسم خواهد شد مجازاتش بکنند به اعتبار ما بعد اما آن اختیارات نامه در باب دفع آنها به ای نحو کان آن طوری که اینجا نوشته شده است که عبارت از دفع مواد فساد باشد که واقعا اسباب تروریسم است مملکت است تمام این مواد را بنده تصدیق می کنم یکی از چیزهای مدهدای که در این مملکت پیدا شده از بار اسال تا به حال و مانع اجرائی قوانین همه چیز شده است تمام اینها همه در این مواد فساد و تروریسم بوده است اگر آقایان وزراء تشریح بفرمایند که چه اندازه است که بنده در این پول کنم مثل اینکه کابینه سابق نوشتند که در چه ماده و چند ماده و اقلا تا چه اندازه ایشان هم اقلا این را توضیح بدهند تا اینکه بنده بدانم و ببینم که می قولم رأی بدهم در آن یا نه می توانم ولی به این طور که نوشته شده است به این اجمال بنده تصور نمی کنم کسی قبول کند

همانطوری که آقای حاج عز الممالک تصور نمیکرد که کسی رد کند

حاج شیخ الرئیس - بنده ناگزیرم يك مقدمه ای عرض کنم بعد نتیجه را و آن این است که هیچ شبهه ندارد که با کمال تأسف در پروگرام وزراء و نهادشان چرا همچو اتفاق افتاده است که دفع مواد تروریسم را اول ماده قرار داده اند و این را نتیجه آن نهادنی میدانم که در آن موقع مجلس مقدس يك اختیاری داد بنده تقدیم میکنم آن را این را که در آن موقع قریب به اتفاق در این مجلس دادند و از جمله رأی دهندگان یکی خود بنده بودم و اگر آن اختیار تام در آن موقع بآن طوری که منظور نظر نمایندگان محترم بود اجرا میشد امروز این ماده در پروگرام وزراء داخل نبود یعنی مهمات دیگر در نظر میگردیدند و تقدیم مجلس میکردند بنده بآن نگر به ای که حاصل کرده ام می توانم دفع شبهه یعنی از نمایندگان را بکنم که آن روز پیش از آنکه امتیث حاصل بکنیم و درست به اتفاق و افکار و نظرات و اخلاق وزراء یا آن کسانی که واسطه اقدام مقاصد وزراء هستند چنانچه آقای مومنه الملك رئیس که در همان روز این نکته را فرمودند و بنده همیشه متفکرم که فرمودند نباید مجلس بکارائی را در موقع التهاب و حرارت بنده بجهت اینکه سبب سهاست که بشیمان بشود و بنده خود تصدیق میکنم که خودم را در حال التهابی دادم و بندهم تقدیم میکنم آن رأی را فقط يك تبییی بیان آمدم که آهم از سوء استعمال بعضی مأمورین جزء بود که بالاخر نتیجه آن تبییی بقای ماده تروریسم شد که کم کم نشو و نما کرده است که حالا تهدید میکند تمام استقلال و اساس مملکت را و بنده خاطر نشان میکنم که این تروریسمان چاهدنی بود که بمملکت ما آمدند و تصدیق می کنم که بدست همین اشخاص تروریسم خیلی خدمت و مساعدت بازآزادی شده است اما خاطر نشان آقایان می کنم از لشکر اسلامی لشگری مقدستر و از رکاب مبارک پیغمبری رکابی اقدس و مقدستر نبوده است در همان رکاب مبارک هم اشخاص بودند که بطورهای دیگر و بجای غیر اسلامی داخل می شدند چنانکه خود پیغمبر فرمود « یؤید الله هذاالدین برجس کافری » بنابراین يك وقتی هم استفاده کرده ایم و تصدیق هم می کنم ولی حالا مثل این که يك طبیب حادثی در يك موردی برای علاج يك مرض سعی را از کسیون بکنند و بعد از آنکه آن آسایش حاصل شد دیگر بدیهی است که آن سم را استعمال نخواهد کرد و امروز بنده از میکروب وبا و طاعون که اطیبای مجلس آنهاه اقدامات برای جلوگیری آن کردند لازمتر می دانم که وزراء و کلا همه بهیچ وظیفه و بهیچ مهمی دخالت نکنند تمام همشان را دفع مواد تروریسم بدانند و اینکه بعضی از آقایان اشکال می کنند در دادن این اختیار بنده خیلی تعجب می کنم اما آن آقایانی که بر حسب وجدان و آزادی عقیده خودشان امتیث بهیثت وزراء اندانند مکلف اند به عقیده

خودشان عمل کنند ولی بنده متعجبم از کسانی که اظهار اعتماد و امتیث باین وزراء کردند و خودشان این وزراء را کاندیدا کرده اند و ملتفت این مطلب نیستند که اذن در شپشی اذن در لوازم شپشی است وقتی که بنده اطمینان به وفاداری و درستی یک طبیبی داشتم در خانه ام می نشینم می گویم آنکار را در دست بکنند و با آن مرضا علاج کنند بنده متعجبم شوم از جانب وزراء که ابتدا تمییز نکنند و پاره ای اغراض و ملاحظاتی را اعمال نکنند یا پاره ای وسائل مستقیمه یا غیر مستقیمه را داخل این عنوان نکنند و بنده از طرف خودم اختیار تام بلکه ام و فوق الان هم می دهم

وحید المملک - بنده مکرراً عرض کردم که اساس مذاکرات پارلمانی در اصول است نه در اشخاص باید اشخاص را کنار گذاشت و به اصول پرداخت خوب است مذاکرات با يك خون سردی بشود تا این که مطالب بخوبی و سهولت حل شود دیگر آنکه بنده بعضی اوقات ها کرده ام و از روی آن یادداشت مطالب خود را عرض می کنم و از آقایانی که جواب بنده را می فرمایند استدعا میکنم که همین طور یاد داشت بکنند تا اینکه مطابق یاد داشت های بنده جواب فرموده باشند دیگر خوب است خود آقایان وزراء هم بعضی از اظهارات بفرمایند بعضی اوقات می بینم که بعضی لغتها در کتاب سیاسی ما وضع و ایجاد می شود یعنی خلق الساعه است و کیف مایشاه می آید بیان و خودمان قبل از این که آنها را بفهمیم و درست تأمل کنیم معنی آنها را بسنجیم - می گویم به آنها و آنها را به بیان می آوریم یکی از آنها اختیار تام است که مدتی است در کتاب لغت سیاسی ما وضع شده است و ما هم که اینجا نشسته ایم خروار خروار فریاد فریاد را می بشنیم بدون اینکه بدانیم چه می دهم و برای چه اینجا نشسته ایم آقایان ما هیئت مقتنه ایران هستیم و از روی این قانون اساسی که دارای (۵۱) اصل و (۱۰۷) اصل در متمم آن اینجا نشسته ایم و خودمان را مجلس شورای ایران اسم گذاشته ایم غیر از این نیست اگر غیر از این است بفرمایند پس وجود خارجی ما روی همین قانون اساسی که دارای ۱۰۸ اصل است قائم گردیده حالا بیاییم در این قانون اساسی که اساسنامه ما است غور بکنیم بنده چهار مرتبه از پروروز تا بحال این قانون را خوانده ام و تقریباً تمام مواد آن را حفظ کرده ام پس عرضی که میکنم تمام از روی مطالعه است و از روی چیزی است که اینجا ثبت است در اصل ۲۶ قانون اساسی قوای مملکت را ناشی از ملت میدانند و طریقه استعمال آن را منوط می کنند اصول قانون اساسی دیگر بفریاز طریقه ای که برای استعمال این قوا در این قانون است هیچ طریقه ای از برای استعمال آن نیست به بعد از آن در اصل (۲۷) همین قوا مملکت را که ناشی از ملت میدانند و طریقه استعمال آنرا منوط میکنند اصول قانون اساسی و به قسمت متمم میکنند

قوة مقتنه قوه اجرائیه قوه قضائیه - حقوق و

اختیارات ما که در اینجا نوشته است این یعنی حقوق آقایان و کلا در اصول ذیل مصرح میشود غیر از اینهم هیچ حقی بما که ما بنده نمایندگان ملت هستیم داده نشده است اصل ۱۰ و ۱۱ در تدوین قوانین مملکتی است اصل (۱۷) در ایجاد و باساخت قوانین اصل (۱۸) در جرح و تعدیل بودجه (۱۹) در تقسیم ایالات (۲۱) در قوانین اساسی وزارت خانه ها و (۲۲) و (۲۳) و (۲۴) راجع به بستن عهد نامه ها و امثال آن (۲۵) در استعراض دولتی (۲۶) و (۲۷) و (۳۰) راجع است بپارهای تکالیف دیگر که اصل (۳۳) از متمم قانون اساسی راجع به تحقیق و تفحص در امور مملکتی در هر يك از این اصول حقی و بانگلیفی برای مجلس شورای ملی معین شده ولی در هیچیک از این اصول اختیار تام و قوت قانون به ماها یعنی به مجلس شورای ملی که در اصل [۲۹] آنرا یکقوه ناشی از ملت دانسته و طریقه استعمال آنرا منوط باین قانون اساسی کرده اعطاء شده است حقوق و اختیارات مقام سلطنت در دست اصل از اصل [۳۵] تا اصل (۵۵) از قانون اساسی است پس مقام سلطنت شما هم هیچ قوه زخودش ندارد حقوق و اختیارات و مشوریت قوه مجریه را هم که آقایان وزرائی که در جلو نوشته اند باشند در اصول ۳۷ تا ۴۱ از خود قانون اساسی و اصل (۶۰) و (۶۱) و (۶۲) و (۶۸) از متمم قانون اساسی مندرج و مصرح و محدود و معین گردیده یعنی درنه اصل از خود قانون اساسی متمم آن و اصل (۲۶) از متمم قانون اساسی قوای این آقایان را هم معلوم کرده است خارج از این نه اصل دیگر هیچ قوای این آقایان ندارند پس از این دو معلوم میشود که نه مجلس شورای ملی اختیاری تام یعنی مافوق آنچه که در قانون اساسی مصرح است دارد است و نه قوه مجریه میتواند خارج از آنچه که در این نه اصل و خارج از حدود قانون اساسی تقاضا و یا استعمال قوه نمایند مخصوصاً وقتیکه قانون اساسی حدود هر يك از این قوا را بانضمام مقام سلطنت محدود و مشخص می نماید اصول را که راجع است به حدود قوه قضائیه یادداشت کرده ام ولی چون خارج از موضوع است عرض نمیکنم در مقابل این حدود حقوق ملت ایران که مصدر و محل جریان این قواه ثلاثه است در اصل (۱۵) از متمم قانون اساسی ضمانت کرده میشود یعنی از اصل هشتم تا اصل ۲۴ حقوق ملت ایران ذکر و معین شده است بموجب این اصل جان و مال مسکن و شرف افراد ایرانی از هر نوع تعرض مصون و در مقابل قانون دولتی متساوی الحقوق اند و غیر از مواقع ارتکاب جنحه و جنایات و تصدیقات عمده هیچ کس را نمیتوان فوراً دستگیر کرد مگر بحکم کتبی رئیس معکله عدلیه و در آن صورت هم باید گناه مقصر فوراً باینها در ظرف بیست و چهار ساعت با اعلام و اشعار بشود این اصول قانون اساسی مملکت شما هر ایش بنده هم از روی اصول معکله همین قانون اساسی است

حاج شیخ اسدالله - همه ماها قبول داریم اصول قانون اساسی را

وحید المملک - حکم و اجرائی هیچ مجازاتی درباره احدی نمی شود مگر بموجب قانون منزل

ومسکن هر کس در امان است و هیچ یک از ایرانیان را نمی توان نقبلد یا مجبور به اقامت محل مینویس نمود چنین است مفاد قانون اساسی مراجع به حقوق ملت ایران که مرکز جریان امور مملکتی و قوه قضائیه که در درامینهاستند بیننده یا خواهنده بست و مقام سلطنت پس معلوم شد که قانون اساسی لفظ اختیار نامر او می باشد و هیچ جانی در قانون اساسی اختیار تام داده نشده است نمایان که ما خروار خروار غریبال غریبال به بخشش و بعد هم بگوئیم هر کس منکر باشد طرفدار یک چیز است یا طرفدار یک چیز دیگر در کاغذی که حضرت رئیس الوزرا در اینجا خوانند اذعان فرموده بودند که شاید اطلاعاتشان از قانون کامل نیست ولی بنده عرض می کنم آن کسانی که این پروگرام را نوشته اند باید اقلان قانونهای اساسی خارج را خوانده باشند مخصوصاً قوانین اساسی فرانسه را مطالعه کرده باشند برای این که تمام مقدمه این پروگرام را از ماده هفت و هشت و نه قانون اساسی فرانسه گرفته اند بوجوب اصل هفتم قانون اساسی فرانسه به محض حس بیس بلوا و حدوث اغتشاش دولت حکومت نظامی یا (اتادوسیز) [اتادوسیز] اخطار می کند و قوای بیس و ژاندارم مبدل میشود به قوای نظامی و کسانی که منحل نظم و آسایش میشوند و برضد حکومت اقدام و هتکار میکنند در محاکم نظامی استنطاق شده محکوم میشوند .

افتخار الواعظین - قوانین اساسی فرانسه در اینجا مطرح نیست موضوع مذاکره پروگرام هیئت وزراء است .

وحید الملک - این اخطار از وظیفه رئیس است حضرتعالی وقتی که بگری ریاست نشینید این اخطار را بفرمائید و وقتی که اینجا آمدید بر طبق بنده فرمایشات خواهید فرمود بنده عرض می کنم دو وقت و کیل می تواند هر صبحتی بکند یکی وقتی که پروگرام مطرح است یکی وقتی که در بوجوب مذاکره می شود - بوجوب اصل هفتم از قانون اساسی فرانسه که این مقدمه از آنجا گرفته شده است بعد از اخطار حکومت نظامی حقوق ذیل بشنون داده می شود .

- ۱ - حق دخول و تجسس در منازل و مساکن مظنونین
- ۲ - توقیف اسلحه و تجسس کسانی که در خارج حوزه حکومت نظامی مسکن دارند .
- ۳ - نظم و ضبط اسلحه کسانی که در حوزه حکومتی مسکن دارند .
- ۴ - توقیف و جلوگیری از کلیه مطبوعات که می توان حمل به اختلال نظم و تولید اغتشاش نمود همین چهار فقره است که اصل هفتم قانون اساسی فرانسه گرفته شده است که این حقوق را قانون اساسی فرانسه به حکومت فرانسه می دهد ولی آقایان می دانند که در وقتی که در دیوان محاسبات گفتگو می شد عرض کردم که ماخذ قانون اساسی ما قانون اساسی بلژیک است که آن هم ماخذ قانون انگلیس و امریکایی باشد در اینجا ما قوه قوفاً العاده (اتادوسیز) و حکومت نظامی داده نمیشود و اگر در قانون اساسی بلژیک هم باشد در قانون اساسی ما با خیلی دقت و ملاحظاتی این را حذف کرده اند ولی بنده

قبل از این که چنین تشدداتی را در ایران لازم بدانم هیئت دولت را تصدیق می کنم اگر چه سن بنده سن نصیحت نیست ولی نصیحت می کنم هیئت دولت را به آن جمله ای که خودشان در همین مقدمه نوشته اند که این قدرتی را که دولت دارد یعنی قدرتی را که قانون اساسی به او می دهد بطور کافی اعمال نشده است و از این جهت است که قوتوری به انتظام امور راه یافته است که آن به آن در تریا است و آتیه مملکت را تهدید میکند و بنده این جمله را خیلی بخوبی می دانم و عقیده ام این است که تمام آن قدرتهائی که این هشت اصل از قانون اساسی بدولت می دهد اجرا نشده است محض این است که دولت بر چرخهای خودش سوار شده است نه اینکه برای این باشد که دولت ما اختیار تام نداشته است یا اینکه قانون نیست و چنانچه عرض کردم در صورتی که باین خوبی خود هیئت وزراء در مقدمه پروگرام خودشان تصریح کرده اند که برای این قوه را استعمال کرده اند ما را باین حالت امروزی انداخته اند و حال مملکت ما را اینطور دچار هرج و مرج کرده اند دیگر بنده نمی دانم چه جای اختیار خواستن است این هرج و مرج امروزه مملکت ما بواسطه این است که تا بعد از آن قوه قانونی اعمال نشده است و آن مجازات قانونی را در موارد جنحه و جنایات اجرا نکرده اند اگر سارقین و قاتلین و قطاع الصریق را مانند نایب حسین ها رشید السلطانها و معرکین آنها را قلع و قمع میکردند و قاضی نمی شدند به این که قتله مظالمین بی مجازات مانده ای استنطاق بدون اینکه کسی خبردار بشود رها میکنند کار مملکت به اینجا نمی کشید خوب است دولت قبل از این که ناسی بود هفتم و هشتم و نهم قانون اساسی فرانسه بجوید و بخواند حکومت نظامی تقاضا کند جلوی مأمورین خودش را می گرفت و آنها را در تحت دستبند می آورد که مأمور نظامی شما بزور اداره مالیه شما را در تحت محاصره دریاورد رئیس مالیه شما را مثل سگ در خیابانها معسب سر خودش بکشد .

حاج شیخ اسدالله - در تریس لنگر انخانه .

وحید الملک - این راشا می خواستید تعقیب بکنید بعد از آن که اولیای امور سهل انگاری کردند و بتکالیف اوابه خود عمل نکردند و در اجراء قوانین موضوعه تکامل نمودند امور مملکتی بحالت زار امروزی افتاده است - هیئت دولت می گوید که سلامت مملکتی اس اساس تمام قوانین است بنده عرض میکنم اجرای قوانین اس اساس سلامتی مملکت است و تقاضای اختیار تام در چنین موقعی باعث تقاض و کدورت و سوء ظن ها در آنجا خواهد شد و هیچ تردیدگری ندارد - دیگر اینکه نه فقط قوه سه گانه را قانون اساسی تجزیه کرده بلکه حدود حقوق و تکالیف هر یک را هم تعیین میکنند محض تا کید در جلوگیری از مواد هفت و هشت و نه قانون اساسی فرانسه میگویند که تأسیسات مشروطیت تعطیل بردار نیست یعنی چه ؟ یعنی (اتادوسیز) و امثال آن و اعلان حکومت نظامی ممکن نیست برای اینکه بواسطه اعلان قانون نظامی یعنی تأسیسات مشروطیت تعطیل می شود تعطیل تأسیسات مشروطیت هم جزاً

و کلا جایز نیست بلکه محض تا کید در حفظ اصول آزادی و همت مشروطیت و رفاهیت حال ملت که هرگز جریان قوا مملکت است بوجوب اصل ۳۶ متمم قانون اساسی تصریح میکنند که قوای مملکت که ناشی از ملت است طریقه استعمال آنرا قانون اساسی تعیین مینماید یعنی آنها را نمی توان گوی چوکان میدان سیاسیون و احزاب فرار داد - و دیگر اینکه هیچ طریقه ای برای جرح و تعدیل و یا تغییر اصلی از اصول قانون اساسی معین نشده است یعنی بجهت جو مانمی توانیم دست بزنیم بیک اصلی از اصول قانون اساسی و اگر هم چنین چیزی شده بود در بک از این اصول ذکر میشد پس مجلس شورای ملی نمی تواند حکمیت بر قانون اساسی داشته باشد حاکم قانون اساسی نیست مغلوب است نه خالق قانون اساسی و نه فقط این مجلس اینطور است بلکه هر هیئتی که بعد بیاید حاکمیت بر قانون اساسی نمی تواند داشته باشد و باید وجود خود را منوط بستم قانون اساسی دانسته نصیحت او را در عهده بشناسد قانون اساسی که حکم و اجرای هیچ مجازاتی را مخالف قانون تصویب نمیکند و باید عده اشخاص را مجاز نخواهد کرد و به عمل شخصی خود و کیف مایه او و به ای چوکان که در اینجا ذکر شده است با خلق خدا و ملت مظلوم ایران بازی میکنند این طور نمیتوان بازی کرد بنده از آن که معلوم شد که اختیار تام و به ای چوکان در کتاب افت قانون اساسی مایافت نمی شود و بطریقه کیفیت مایه اشاعه اختراع شده است مایه تیم - بر سر مطلب آن چیست ؟ آن در این جا رفیع مواد فساد و تروریسم است بنده معنی را که خود آقایان برای این کلمه در پرا تتر کرده اند عرض میکنم سه معنی کرده اند رفع مواد مخالف مشروطیت مثل اینکه تمام موادی که در ایران هست تمام موافق است با مشروطیت - دویم مغل آسایش بلاد و اهالی مانع حسن جریان امور دولت - این سه معنی را کرده اند از برای مواد تروریسم و از ما که هیچ قوه نداریم اختیار تمام میخواهند که در افروض کردیم که مشروطیت این مملکت هنوز قسمتی که باید ریشه در اعماق مملکت ننشاند است و بدبختانه مواد موافق مشروطیت هنوز خیلی کم است بلکه نادر است و از آن طرف مواد مخالف مشروطیت اطراف ما گرفته است - اخلاق مردم بوضع قدیم میماند و نمی توانیم منکر این مسئله بشویم که باتکامل و ترقی تدریجی باید اخلاق مردم از اوضاع قدیمه برگشته متعادل بطرف مشروطیت گردد و موادی بشود که موافق مشروطیت پس طریق معاشات و راه رفتن با مردم که اس اساس مطالب اساسی است نباید از دست داده شود و یک کاینکه اعتدالی تیره بر ریشه ملت بزند پذیرفتن بلکه تشویق کردن از موادی که منحل آزادی و آسایش بلاد و اهالی بدبختانه یک مسئله است که دولت ما تا بعد از آنرا حل ننموده است و باید دانست که حکومت آن قسمتی از مملکت که برای حفظ نظم و حقوق و حدود افرادی و اشتراکی ملت تأسیس میشود جمع مابین ضلین در هیچ جای دنیا ممکن نیست بجز در ایران که ممکن است که حکومت با کسانیکه علناً تحریک از فساد میکنند عمده انتانات برای اختلاف امور مملکت می بندد و تلکرافات به اطراف می فرستد که دمساز شوند بکلمه بابکلمه دیگر میخواهم از آقایان وزراء سؤال کنم که ائتلاف لایحه عشار جنوب

را از چه نظری نگاه میکنید آیا این موافقت را اتفاق سه گانه آلمان و اطریش و فرانسه ملاحظه میکنید یا اینکه فی الحقیقه باریک حالت و حشمتاکی بآن نگریند و این ائتلاف را مثالی استقلال مملکت می دانند آیا دولت خیر دارد که شیخ خزعل خان - وزیر داخله - دولت قبل از اینکه دست بکار بزند نمیتواند طرف این اعتراضات و ائح باشد .

آدینه محمدخان - شما در پروگرام حرف بزنید شیخ خزعل خان چه کار دارید .

وحید الملک - شامق ندارید این اعتراض را بپند بکنید .

آدینه محمدخان - شاهم حق ندارید این حرفها را بزنید .

رئیس - اخطار میکنم بجناب مالی که در ضمن نطق در پروگرام نباید استیضاح خواست

وحید الملک - بندهم قبول میکنم - پس بوجوب عرایضی که عرض کردم فهمیدیم که از روی قانون اساسی نه فقط اختیار مایه که اختیارات قوای سه گانه مملکت تماماً ناشی از ملت است و در مقابل آنهم حقوقی از برای ملت معین شده است که اس اساس آزادی و رفاهیت عموم و مشروطیت مملکت است و ما بهیچ قسم نمی توانیم پیشنهاد هیئت وزراء را که در مقدمه شده است قبول نکنیم یعنی نداریم و اگر اختیاری میباشیم آوقت شاید بنده هم مثل آقای هشتودی حرف بزنم که میدهم یا اینکه نمی دم تا اینکه آقایان وزراء اینکارها را بکنند و در خود این امور هم بنده بهیچ وجه عرایضی نمی کنم که آفانی الحقیقه مواد فساد است که جلوگیری میکنند از بهتر بودن جریان امور در ایران با خیر و باقی عرایض خود را بقد موقوف میدارم و همانطور که عرض کردم اگر آقایان وزراء درست در عرق قوانین موضوعه داخل بشوند و رای خود را از امروز بر این قرار بکنند که آن قوانین موضوعه را فی الحقیقه بوضع اجرا بکنند آنچه گذشته است از امروز بعد اگر این کار را بکنند بنده عقیده ام این است که امروز مملکتی که در کمال خوبی اداره خواهد شد دولت هم بهیچ ترس و بییی از هیچ ماده چه ماده فساد چه ماده اصلاح نخواهد داشت و مواد فساد هم چه باشد در مقابل دولت نمی تواند کاری از پیش ببرد .

رئیس الوزراء - کدام است ؟

وحید الملک - و چنانچه عرض کردم بازم تکرار میکنم که اجرای قوانین را اس اساس سلامتی مملکت میدانم .

رئیس الوزراء - برای رفع اشتباه بیات و نمایندگان ملت عرض میکنم اینکه در پروگرام در اختیار نامه نوشته اند بجه جهت بوده است اولاً سلطنت ما ملی است حکومت حکومت ملی است اختیاری هم که میخواهیم از مجلس که نمایندگان ملت هستند میخواهیم و از ملت میخواهیم و برای آسایش و امنیت و آزادی افراد مردم است که در خانه هاشان راحت بخوابند راحت باشند و مشغول کسب و آزادی مملکت بشوند و از آن طرف هم ما نیامده ایم حتم بکنیم که بناها وزارت بدهید و اختیار بدهید ما بزور شمشیر نمی خواهیم این اختیار را بگیریم اگر چه بزور شمشیر گرفتیم ولی بار باین

ملت پیشکش کردیم حالا هم باز باین ملت عرض میکنیم اگر بنا اعتماد دارید اطمینان دزدید دین ما را عقیده ما را صحیح میدانید عرایض ما را قبول بکنید اگر هم صحیح میدانید مرحمت شما زیاد سایه شما از سر ما کم نشود .

وزیر داخله - در مقابل فرمایشات آقای وحید الملک که با خیلی فصاحت و بلاغت فرمایشات مفصله فرمودند عرایض بنده خیلی مختصر و ساده خواهد بود - خیلی از مواد قانون اساسی را شمرند حتی چند ماده از قانون اساسی فرانسه را خوانند لکن چون هیچکدام از آنها را بنده در حافظه ندارم در جواب آنها مزاحم نمی شوم در مقدمه این پروگرام گفته شده است که برای رفع مواد فساد اختیارات برای هیئت دولت لازم است اولاً بخود این مقدمه که ملاحظه فرمائید می بینید که برای رفع مواد فساد اختیار خواسته شده است باین معنی که اختیاری بهیئت دولت بدهند که بتواند مواد فساد را بکلی رفع بکنند نمیدهد نهدید مواد فساد رفع نمیشود چنانچه چهار سال است رفع نشده و روز بروزم زیاد میشود ما چند نفر هم که میشود گفت محض فداکاری در این موقع این بارگرا را بعهده گرفته ایم از یک قوم دیگری نیستیم و این ملت نمایندگان آنها هم از یک قوم دیگری نیستند اگر این اختیار یعنی آن طریق اجرای قوانین را بما میدهند ما هم میتوانیم این خدمت را انجام بدهیم معلوم است اینجا نظر آقای وحید الملک و شاهزاده محمد هاشم میرزا که فرمودند بر این نیست که مواد فساد رفع نشود بلکه مسلماً تصور می کنند که در تحت این عنوان اختیار نام شاید مثلا بحدود استبداد نزدیک بشویم - باید دانست که استبداد چیست استبداد میل شخصی یک نفر است و باید تر از آن میل شخصی چند نفر است و لیکن وقتی که عاملین دولت کارکنان دولت آمدند در مجلس شورای ملی یعنی از هیئت جامعه ملت یک اختیاراتی خواستند که در تمام ممالک در مواقع مشکله خواسته اند چنانچه الان در مواد قانون اساسی فرانسه خوانند پس در حقیقت در این صورت این اراده ملت است دشما بنزاده ملت قوت میدهند که موافق مقتضیات مملکت کارها در مجبور مصلحت عمومی سیر بکنند این قدر از این استبداد موهوم مصنوعی کتاره جوئی کردیم و میکنیم دست به آن نزنید استبداد بیان می آید باینکه فلان کار را که بکنید گوشه فلان قانون کج میشود اینقدر از این حرفها گفته ایم و کرده ایم که رفته رفته قوه همان قانون بتعطیل رفته است بطوری که الان اسباب استحکام مشروطیت و این اساس مقدس فراهم نیست و در گوشه و کنار ایران هر مترد و گردن کش و هر اداره و بی وجدانی در شهرها شمشیر استبداد خردشان را چنان بسر و کله ما میزنند که نزدیک است سرد سودا با هم بشکنند اگر مقصودمان بازی بود و باعتد بنده گفتم بعضی الفاظ مشمش عیب نداشت البته اغلب آقایان ملاحظه فرموده اند که در بعضی تماشاخانهها در سخنی زمستان در موقعی که برودت هوا از هفده هجده الی بیست درجه زیر صفر است یک منظره می نمایند که در آنجا بافتضاه آن بازی گل و ریاحین و مرغزار و چشمه سارها را

نموده اند که معلوم میشود ماه آخر بهار است و ناآتوقت که در آن محل نشسته اند عیون متلذذ می شود از دیدار آن منظره خوش بپوار اما وقتی که آن منظره خارج می شود باز می بینند که همان برودت واقعی است و یرف میبارد و سرما طوری است که مجال نفس کشیدن نیست حالا باین مطلب ما همین طور است در اینجا و در این محوطه که می نشینیم از این الفاظ نیلی میکنیم و در واقع هم خیلی خوب است ما بکفداری که از این محوطه بیرون رفتیم می بینیم که منظره یک منظره هولناکی است و اطراف بقدری متشوش شده است که این اختیار تام که سهل است اگر یک الفاظ دیگری در قاموس بود که به مراتب سخت تر بود می بایستی نمایندگان ملت بدهند بکارکنان خود که بلکه آنها بتوانند این حال وحشتناک حاضره را بیک سکونتی برسانند - در اوقاتی که در استبداد صغیر باغشاه یک فضای مخصوصی داشت در آتوقت آنجا یک اوضاع غریبی بود که ابداً مشاهده نمی بینیم باغ نداشت مدتی که بنده آنجا بودم که از بیرون خبری نداشتم ولی بعد از آن که بیرون رفتم دیدم بیرون ابداً مناسبتی با بیرون باغ ندارد در آنجا بگری و بیست قدرت نامه است و طبل و شویور ولی در بیرون سدهای دیگر و هیجان ملی و محسوسات وطن - پرستانه در قلبان است بطوریکه نزدیک است از اطراف دایره و در بیابند و باغشاه را در میان خود بگیرند و فرق بکنند و در آنجا هم از مود مشروطیت بقدری ترسیدند و از آن کارهایی که نباید بکنند کردند که بالاخره بتامی قدرت رسید و باغشاه را سرنگون ساخت حالا خدای نخواست بنده می ترسم که ماهم از مود استبداد بقدری ترسیم و آن کارهایی که بایستی بکنیم نکنیم که خدای نخواست یک روزی بیاید که بشمان بشویم از این روزها بیکه تمام را به مطالعه و مسامحه و ایفاق میگرددیم ؛ چون آرزو عرض کردم که بعد از این هیچ چیزی در این مجلس شورای ملی پوشیده و پنهان نخواهد ماند و باید بعد از این تمام ملت از تمام تربیبات جریان امور توسط مجلس شورای ملی مطلع باشند حالاهم عرض میکنم که اسامه در چند نقطه ایران بین متردین و اشخاص جنک است و در چند نقطه هدات آتش زده می شود و ناموس و جان مردم در معرض خطر و هدر است خواهند گفت برای این است که دولت فوائین مملکتی را بوضع اجرا نگذاشته است و اسباب موجوده خود را بکار نبرده است بنده عرض میکنم تا این پایتخت که قلب مملکت است درست نشده است تمام مسامی دولت در اطراف بهتر است هر چه در این مرکز بکنیم اثراتش میرود اطراف مملکت تا اینجا درست نکرده ایم ممکن نیست ارستان را مرتب داشته باشیم مثلا بازم منیاب این که چیزی پوشیده نماند عرض می کنم که رئیس الوزرای مملکت که تازه چهار پنج روز است باین مقام نشسته است طوری خطرات بایشان متوجه شده است که در چندین مرحله از آن روزی که والا حضرت آفندس نایب السلطنه برای قسم به مجلس تشریف آورده اند تا امروز آن خطرات بایشان نزدیک شده ولی با تدایم انتفاذه بجماده تا اکنون آن سوء نیت ها اجرا نشده است در این صورت چطور ممکن است اختیار بما ندهید که جان و مال مردم در خطر باشد و

ملت پیشکش کردیم حالا هم باز باین ملت عرض میکنیم اگر بنا اعتماد دارید اطمینان دزدید دین ما را عقیده ما را صحیح میدانید عرایض ما را قبول بکنید اگر هم صحیح میدانید مرحمت شما زیاد سایه شما از سر ما کم نشود .

وزیر داخله - در مقابل فرمایشات آقای وحید الملک که با خیلی فصاحت و بلاغت فرمایشات مفصله فرمودند عرایض بنده خیلی مختصر و ساده خواهد بود - خیلی از مواد قانون اساسی را شمرند حتی چند ماده از قانون اساسی فرانسه را خوانند لکن چون هیچکدام از آنها را بنده در حافظه ندارم در جواب آنها مزاحم نمی شوم در مقدمه این پروگرام گفته شده است که برای رفع مواد فساد اختیارات برای هیئت دولت لازم است اولاً بخود این مقدمه که ملاحظه فرمائید می بینید که برای رفع مواد فساد اختیار خواسته شده است باین معنی که اختیاری بهیئت دولت بدهند که بتواند مواد فساد را بکلی رفع بکنند نمیدهد نهدید مواد فساد رفع نمیشود چنانچه چهار سال است رفع نشده و روز بروزم زیاد میشود ما چند نفر هم که میشود گفت محض فداکاری در این موقع این بارگرا را بعهده گرفته ایم از یک قوم دیگری نیستیم و این ملت نمایندگان آنها هم از یک قوم دیگری نیستند اگر این اختیار یعنی آن طریق اجرای قوانین را بما میدهند ما هم میتوانیم این خدمت را انجام بدهیم معلوم است اینجا نظر آقای وحید الملک و شاهزاده محمد هاشم میرزا که فرمودند بر این نیست که مواد فساد رفع نشود بلکه مسلماً تصور می کنند که در تحت این عنوان اختیار نام شاید مثلا بحدود استبداد نزدیک بشویم - باید دانست که استبداد چیست استبداد میل شخصی یک نفر است و باید تر از آن میل شخصی چند نفر است و لیکن وقتی که عاملین دولت کارکنان دولت آمدند در مجلس شورای ملی یعنی از هیئت جامعه ملت یک اختیاراتی خواستند که در تمام ممالک در مواقع مشکله خواسته اند چنانچه الان در مواد قانون اساسی فرانسه خوانند پس در حقیقت در این صورت این اراده ملت است دشما بنزاده ملت قوت میدهند که موافق مقتضیات مملکت کارها در مجبور مصلحت عمومی سیر بکنند این قدر از این استبداد موهوم مصنوعی کتاره جوئی کردیم و میکنیم دست به آن نزنید استبداد بیان می آید باینکه فلان کار را که بکنید گوشه فلان قانون کج میشود اینقدر از این حرفها گفته ایم و کرده ایم که رفته رفته قوه همان قانون بتعطیل رفته است بطوری که الان اسباب استحکام مشروطیت و این اساس مقدس فراهم نیست و در گوشه و کنار ایران هر مترد و گردن کش و هر اداره و بی وجدانی در شهرها شمشیر استبداد خردشان را چنان بسر و کله ما میزنند که نزدیک است سرد سودا با هم بشکنند اگر مقصودمان بازی بود و باعتد بنده گفتم بعضی الفاظ مشمش عیب نداشت البته اغلب آقایان ملاحظه فرموده اند که در بعضی تماشاخانهها در سخنی زمستان در موقعی که برودت هوا از هفده هجده الی بیست درجه زیر صفر است یک منظره می نمایند که در آنجا بافتضاه آن بازی گل و ریاحین و مرغزار و چشمه سارها را

نموده اند که معلوم میشود ماه آخر بهار است و ناآتوقت که در آن محل نشسته اند عیون متلذذ می شود از دیدار آن منظره خوش بپوار اما وقتی که آن منظره خارج می شود باز می بینند که همان برودت واقعی است و یرف میبارد و سرما طوری است که مجال نفس کشیدن نیست حالا باین مطلب ما همین طور است در اینجا و در این محوطه که می نشینیم از این الفاظ نیلی میکنیم و در واقع هم خیلی خوب است ما بکفداری که از این محوطه بیرون رفتیم می بینیم که منظره یک منظره هولناکی است و اطراف بقدری متشوش شده است که این اختیار تام که سهل است اگر یک الفاظ دیگری در قاموس بود که به مراتب سخت تر بود می بایستی نمایندگان ملت بدهند بکارکنان خود که بلکه آنها بتوانند این حال وحشتناک حاضره را بیک سکونتی برسانند - در اوقاتی که در استبداد صغیر باغشاه یک فضای مخصوصی داشت در آتوقت آنجا یک اوضاع غریبی بود که ابداً مشاهده نمی بینیم باغ نداشت مدتی که بنده آنجا بودم که از بیرون خبری نداشتم ولی بعد از آن که بیرون رفتم دیدم بیرون ابداً مناسبتی با بیرون باغ ندارد در آنجا بگری و بیست قدرت نامه است و طبل و شویور ولی در بیرون سدهای دیگر و هیجان ملی و محسوسات وطن - پرستانه در قلبان است بطوریکه نزدیک است از اطراف دایره و در بیابند و باغشاه را در میان خود بگیرند و فرق بکنند و در آنجا هم از مود مشروطیت بقدری ترسیدند و از آن کارهایی که نباید بکنند کردند که بالاخره بتامی قدرت رسید و باغشاه را سرنگون ساخت حالا خدای نخواست بنده می ترسم که ماهم از مود استبداد بقدری ترسیم و آن کارهایی که بایستی بکنیم نکنیم که خدای نخواست یک روزی بیاید که بشمان بشویم از این روزها بیکه تمام را به مطالعه و مسامحه و ایفاق میگرددیم ؛ چون آرزو عرض کردم که بعد از این هیچ چیزی در این مجلس شورای ملی پوشیده و پنهان نخواهد ماند و باید بعد از این تمام ملت از تمام تربیبات جریان امور توسط مجلس شورای ملی مطلع باشند حالاهم عرض میکنم که اسامه در چند نقطه ایران بین متردین و اشخاص جنک است و در چند نقطه هدات آتش زده می شود و ناموس و جان مردم در معرض خطر و هدر است خواهند گفت برای این است که دولت فوائین مملکتی را بوضع اجرا نگذاشته است و اسباب موجوده خود را بکار نبرده است بنده عرض میکنم تا این پایتخت که قلب مملکت است درست نشده است تمام مسامی دولت در اطراف بهتر است هر چه در این مرکز بکنیم اثراتش میرود اطراف مملکت تا اینجا درست نکرده ایم ممکن نیست ارستان را مرتب داشته باشیم مثلا بازم منیاب این که چیزی پوشیده نماند عرض می کنم که رئیس الوزرای مملکت که تازه چهار پنج روز است باین مقام نشسته است طوری خطرات بایشان متوجه شده است که در چندین مرحله از آن روزی که والا حضرت آفندس نایب السلطنه برای قسم به مجلس تشریف آورده اند تا امروز آن خطرات بایشان نزدیک شده ولی با تدایم انتفاذه بجماده تا اکنون آن سوء نیت ها اجرا نشده است در این صورت چطور ممکن است اختیار بما ندهید که جان و مال مردم در خطر باشد و

نموده اند که معلوم میشود ماه آخر بهار است و ناآتوقت که در آن محل نشسته اند عیون متلذذ می شود از دیدار آن منظره خوش بپوار اما وقتی که آن منظره خارج می شود باز می بینند که همان برودت واقعی است و یرف میبارد و سرما طوری است که مجال نفس کشیدن نیست حالا باین مطلب ما همین طور است در اینجا و در این محوطه که می نشینیم از این الفاظ نیلی میکنیم و در واقع هم خیلی خوب است ما بکفداری که از این محوطه بیرون رفتیم می بینیم که منظره یک منظره هولناکی است و اطراف بقدری متشوش شده است که این اختیار تام که سهل است اگر یک الفاظ دیگری در قاموس بود که به مراتب سخت تر بود می بایستی نمایندگان ملت بدهند بکارکنان خود که بلکه آنها بتوانند این حال وحشتناک حاضره را بیک سکونتی برسانند - در اوقاتی که در استبداد صغیر باغشاه یک فضای مخصوصی داشت در آتوقت آنجا یک اوضاع غریبی بود که ابداً مشاهده نمی بینیم باغ نداشت مدتی که بنده آنجا بودم که از بیرون خبری نداشتم ولی بعد از آن که بیرون رفتم دیدم بیرون ابداً مناسبتی با بیرون باغ ندارد در آنجا بگری و بیست قدرت نامه است و طبل و شویور ولی در بیرون سدهای دیگر و هیجان ملی و محسوسات وطن - پرستانه در قلبان است بطوریکه نزدیک است از اطراف دایره و در بیابند و باغشاه را در میان خود بگیرند و فرق بکنند و در آنجا هم از مود مشروطیت بقدری ترسیدند و از آن کارهایی که نباید بکنند کردند که بالاخره بتامی قدرت رسید و باغشاه را سرنگون ساخت حالا خدای نخواست بنده می ترسم که ماهم از مود استبداد بقدری ترسیم و آن کارهایی که بایستی بکنیم نکنیم که خدای نخواست یک روزی بیاید که بشمان بشویم از این روزها بیکه تمام را به مطالعه و مسامحه و ایفاق میگرددیم ؛ چون آرزو عرض کردم که بعد از این هیچ چیزی در این مجلس شورای ملی پوشیده و پنهان نخواهد ماند و باید بعد از این تمام ملت از تمام تربیبات جریان امور توسط مجلس شورای ملی مطلع باشند حالاهم عرض میکنم که اسامه در چند نقطه ایران بین متردین و اشخاص جنک است و در چند نقطه هدات آتش زده می شود و ناموس و جان مردم در معرض خطر و هدر است خواهند گفت برای این است که دولت فوائین مملکتی را بوضع اجرا نگذاشته است و اسباب موجوده خود را بکار نبرده است بنده عرض میکنم تا این پایتخت که قلب مملکت است درست نشده است تمام مسامی دولت در اطراف بهتر است هر چه در این مرکز بکنیم اثراتش میرود اطراف مملکت تا اینجا درست نکرده ایم ممکن نیست ارستان را مرتب داشته باشیم مثلا بازم منیاب این که چیزی پوشیده نماند عرض می کنم که رئیس الوزرای مملکت که تازه چهار پنج روز است باین مقام نشسته است طوری خطرات بایشان متوجه شده است که در چندین مرحله از آن روزی که والا حضرت آفندس نایب السلطنه برای قسم به مجلس تشریف آورده اند تا امروز آن خطرات بایشان نزدیک شده ولی با تدایم انتفاذه بجماده تا اکنون آن سوء نیت ها اجرا نشده است در این صورت چطور ممکن است اختیار بما ندهید که جان و مال مردم در خطر باشد و

نموده اند که معلوم میشود ماه آخر بهار است و ناآتوقت که در آن محل نشسته اند عیون متلذذ می شود از دیدار آن منظره خوش بپوار اما وقتی که آن منظره خارج می شود باز می بینند که همان برودت واقعی است و یرف میبارد و سرما طوری است که مجال نفس کشیدن نیست حالا باین مطلب ما همین طور است در اینجا و در این محوطه که می نشینیم از این الفاظ نیلی میکنیم و در واقع هم خیلی خوب است ما بکفداری که از این محوطه بیرون رفتیم می بینیم که منظره یک منظره هولناکی است و اطراف بقدری متشوش شده است که این اختیار تام که سهل است اگر یک الفاظ دیگری در قاموس بود که به مراتب سخت تر بود می بایستی نمایندگان ملت بدهند بکارکنان خود که بلکه آنها بتوانند این حال وحشتناک حاضره را بیک سکونتی برسانند - در اوقاتی که در استبداد صغیر باغشاه یک فضای مخصوصی داشت در آتوقت آنجا یک اوضاع غریبی بود که ابداً مشاهده نمی بینیم باغ نداشت مدتی که بنده آنجا بودم که از بیرون خبری نداشتم ولی بعد از آن که بیرون رفتم دیدم بیرون ابداً مناسبتی با بیرون باغ ندارد در آنجا بگری و بیست قدرت نامه است و طبل و شویور ولی در بیرون سدهای دیگر و هیجان ملی و محسوسات وطن - پرستانه در قلبان است بطوریکه نزدیک است از اطراف دایره و در بیابند و باغشاه را در میان خود بگیرند و فرق بکنند و در آنجا هم از مود مشروطیت بقدری ترسیدند و از آن کارهایی که نباید بکنند کردند که بالاخره بتامی قدرت رسید و باغشاه را سرنگون ساخت حالا خدای نخواست بنده می ترسم که ماهم از مود استبداد بقدری ترسیم و آن کارهایی که بایستی بکنیم نکنیم که خدای نخواست یک روزی بیاید که بشمان بشویم از این روزها بیکه تمام را به مطالعه و مسامحه و ایفاق میگرددیم ؛ چون آرزو عرض کردم که بعد از این هیچ چیزی در این مجلس شورای ملی پوشیده و پنهان نخواهد ماند و باید بعد از این تمام ملت از تمام تربیبات جریان امور توسط مجلس شورای ملی مطلع باشند حالاهم عرض میکنم که اسامه در چند نقطه ایران بین متردین و اشخاص جنک است و در چند نقطه هدات آتش زده می شود و ناموس و جان مردم در معرض خطر و هدر است خواهند گفت برای این است که دولت فوائین مملکتی را بوضع اجرا نگذاشته است و اسباب موجوده خود را بکار نبرده است بنده عرض میکنم تا این پایتخت که قلب مملکت است درست نشده است تمام مسامی دولت در اطراف بهتر است هر چه در این مرکز بکنیم اثراتش میرود اطراف مملکت تا اینجا درست نکرده ایم ممکن نیست ارستان را مرتب داشته باشیم مثلا بازم منیاب این که چیزی پوشیده نماند عرض می کنم که رئیس الوزرای مملکت که تازه چهار پنج روز است باین مقام نشسته است طوری خطرات بایشان متوجه شده است که در چندین مرحله از آن روزی که والا حضرت آفندس نایب السلطنه برای قسم به مجلس تشریف آورده اند تا امروز آن خطرات بایشان نزدیک شده ولی با تدایم انتفاذه بجماده تا اکنون آن سوء نیت ها اجرا نشده است در این صورت چطور ممکن است اختیار بما ندهید که جان و مال مردم در خطر باشد و

نموده اند که معلوم میشود ماه آخر بهار است و ناآتوقت که در آن محل نشسته اند عیون متلذذ می شود از دیدار آن منظره خوش بپوار اما وقتی که آن منظره خارج می شود باز می بینند که همان برودت واقعی است و یرف میبارد و سرما طوری است که مجال نفس کشیدن نیست حالا باین مطلب ما همین طور است در اینجا و در این محوطه که می نشینیم از این الفاظ نیلی میکنیم و در واقع هم خیلی خوب است ما بکفداری که از این محوطه بیرون رفتیم می بینیم که منظره یک منظره هولناکی است و اطراف بقدری متشوش شده است که این اختیار تام که سهل است اگر یک الفاظ دیگری در قاموس بود که به مراتب سخت تر بود می بایستی نمایندگان ملت بدهند بکارکنان خود که بلکه آنها بتوانند این حال وحشتناک حاضره را بیک سکونتی برسانند - در اوقاتی که در استبداد صغیر باغشاه یک فضای مخصوصی داشت در آتوقت آنجا یک اوضاع غریبی بود که ابداً مشاهده نمی بینیم باغ نداشت مدتی که بنده آنجا بودم که از بیرون خبری نداشتم ولی بعد از آن که بیرون رفتم دیدم بیرون ابداً مناسبتی با بیرون باغ ندارد در آنجا بگری و بیست قدرت نامه است و طبل و شویور ولی در بیرون سدهای دیگر و هیجان ملی و محسوسات وطن - پرستانه در قلبان است بطوریکه نزدیک است از اطراف دایره و در بیابند و باغشاه را در میان خود بگیرند و فرق بکنند و در آنجا هم از مود مشروطیت بقدری ترسیدند و از آن کارهایی که نباید بکنند کردند که بالاخره بتامی قدرت رسید و باغشاه را سرنگون ساخت حالا خدای نخواست بنده می ترسم که ماهم از مود استبداد بقدری ترسیم و آن کارهایی که بایستی بکنیم نکنیم که خدای نخواست یک روزی بیاید که بشمان بشویم از این روزها بیکه تمام را به مطالعه و مسامحه و ایفاق میگرددیم ؛ چون آرزو عرض کردم که بعد از این هیچ چیزی در این مجلس شورای ملی پوشیده و پنهان نخواهد ماند و باید بعد از این تمام ملت از تمام تربیبات جریان امور توسط مجلس شورای ملی مطلع باشند حالاهم عرض میکنم که اسامه در چند نقطه ایران بین متردین و اشخاص جنک است و در چند نقطه هدات آتش زده می شود و ناموس و جان مردم در معرض خطر و هدر است خواهند گفت برای این است که دولت فوائین مملکتی را بوضع اجرا نگذاشته است و اسباب موجوده خود را بکار نبرده است بنده عرض میکنم تا این پایتخت که قلب مملکت است درست نشده است تمام مسامی دولت در اطراف بهتر است هر چه در این مرکز بکنیم اثراتش میرود اطراف مملکت تا اینجا درست نکرده ایم ممکن نیست ارستان را مرتب داشته باشیم مثلا بازم منیاب این که چیزی پوشیده نماند عرض می کنم که رئیس الوزرای مملکت که تازه چهار پنج روز است باین مقام نشسته است طوری خطرات بایشان متوجه شده است که در چندین مرحله از آن روزی که والا حضرت آفندس نایب السلطنه برای قسم به مجلس تشریف آورده اند تا امروز آن خطرات بایشان نزدیک شده ولی با تدایم انتفاذه بجماده تا اکنون آن سوء نیت ها اجرا نشده است در این صورت چطور ممکن است اختیار بما ندهید که جان و مال مردم در خطر باشد و

نموده اند که معلوم میشود ماه آخر بهار است و ناآتوقت که در آن محل نشسته اند عیون متلذذ می شود از دیدار آن منظره خوش بپوار اما وقتی که آن منظره خارج می شود باز می بینند که همان برودت واقعی است و یرف میبارد و سرما طوری است که مجال نفس کشیدن نیست حالا باین مطلب ما همین طور است در اینجا و در این محوطه که می نشینیم از این الفاظ نیلی میکنیم و در واقع هم خیلی خوب است ما بکفداری که از این محوطه بیرون رفتیم می بینیم که منظره یک منظره هولناکی است و اطراف بقدری متشوش شده است که این اختیار تام که سهل است اگر یک الفاظ دیگری در قاموس بود که به مراتب سخت تر بود می بایستی نمایندگان ملت بدهند بکارکنان خود که بلکه آنها بتوانند این حال وحشتناک حاضره را بیک سکونتی برسانند - در اوقاتی که در استبداد صغیر باغشاه یک فضای مخصوصی داشت در آتوقت آنجا یک اوضاع غریبی بود که ابداً مشاهده نمی بینیم باغ نداشت مدتی که بنده آنجا بودم که از بیرون خبری نداشتم ولی بعد از آن که بیرون رفتم دیدم بیرون ابداً مناسبتی با بیرون باغ ندارد در آنجا بگری و بیست قدرت نامه است و طبل و شویور ولی در بیرون سدهای دیگر و هیجان ملی و محسوسات وطن - پرستانه در قلبان است بطوریکه نزدیک است از اطراف دایره و در بیابند و باغشاه را در میان خود بگیرند و فرق بکنند و در آنجا هم از مود مشروطیت بقدری ترسیدند و از آن کارهایی که نباید بکنند کردند که بالاخره بتامی قدرت رسید و باغشاه را سرنگون ساخت حالا خدای نخواست بنده می ترسم که ماهم از مود استبداد بقدری ترسیم و آن کارهایی که بایستی بکنیم نکنیم که خدای نخواست یک روزی بیاید که بشمان بشویم از این روزها بیکه تمام را به مطالعه و مسامحه و ایفاق میگرددیم ؛ چون آرزو عرض کردم که بعد از این هیچ چیزی در این مجلس شورای ملی پوشیده و پنهان نخواهد ماند و باید بعد از این تمام ملت از تمام تربیبات جریان امور توسط مجلس شورای ملی مطلع باشند حالاهم عرض میکنم که اسامه در چند نقطه ایران بین متردین و اشخاص جنک است و در چند نقطه هدات آتش زده می شود و ناموس و جان مردم در معرض خطر و هدر است خواهند گفت برای این است که دولت فوائین مملکتی را بوضع اجرا نگذاشته است و اسباب موجوده خود را بکار نبرده است بنده عرض میکنم تا این پایتخت که قلب مملکت است درست نشده است تمام مسامی دولت در اطراف بهتر است هر چه در این مرکز بکنیم اثراتش میرود اطراف مملکت تا اینجا درست نکرده ایم ممکن نیست ارستان را مرتب داشته باشیم مثلا بازم منیاب این که چیزی پوشیده نماند عرض می کنم که رئیس الوزرای مملکت که تازه چهار پنج روز است باین مقام نشسته است طوری خطرات بایشان متوجه شده است که در چندین مرحله از آن روزی که والا حضرت آفندس نایب السلطنه برای قسم به مجلس تشریف آورده اند تا امروز آن خطرات بایشان نزدیک شده ولی با تدایم انتفاذه بجماده تا اکنون آن سوء نیت ها اجرا نشده است در این صورت چطور ممکن است اختیار بما ندهید که جان و مال مردم در خطر باشد و